

St. prp. nr. 113.

(1971-72)

**OPPRETTELSE AV STATENS
OLJEDIREKTORAT OG ET
STATLIG OLJESELSKAP M.M.**

Innhold

	Side
I. Innledning	5
II. Organisasjonsutvalget	6
III. Uttalelser fra berørte institusjoner	7
IV. De tre hovedfunksjoner	7
V. Behovet for en mer permanent organisasjon Formålet med den nye organisasjonen	9
VI. Departementets organisasjon	11
VII. Direktoratet	14
VIII. Statlig oljeselskap	18
IX. Koordineringsspørsmål	22
X. Personalbehov og lønsspørsmål	23
XI. Plassering av oljedirektoratet og det statlige oljeselskap	23
XII. Utdannelsesspørsmål	26
XIII. Bevilgningsbehov	26
Vedlegg: Uttalelser fra institusjoner og organisasjoner til organisasjonsutvalgets innstilling	28

Vedlegg

1. Brev fra Det kongelige Kirke- og undervisningsdepartement av 14. juli 1971, med vedlegg:
 - 1.1. Uttalelse fra Universitetet i Oslo av 14. mai 1971
 - 1.2. Uttalelse fra Universitetet i Bergen av 14. mai 1971
 - 1.3. Brev fra Universitetet i Trondheim av 22. juni 1971, med vedlegg
 - 1.3.1. Uttalelse fra Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab, Museet av 25. mai 1971
 - 1.3.2. Uttalelse ved komité nedsatt av rådet ved Norges lærerhøyskole av 1. juni 1971
 - 1.3.3. Uttalelse fra Norges tekniske høgskole av 23. juni 1971
2. Brev fra Det kongelige Kommunal- og arbeidsdepartement av 9. juli 1971, med vedlegg:
 - 2.1. Brev fra Direktoratet for arbeidstilsynet av 21. mai 1971
 - 2.2. Brev fra Statens sprengstoffinspeksjon av 23. juni 1971
3. Brev fra Det kongelige departement for Handel- og Skipsfart av 7. juni 1971
4. Brev fra Det kongelige Fiskeridepartement av 2. juli 1971, med vedlegg:
 - 4.1. Uttalelse fra Fiskeridirektoratet av 30. mai 1971, med vedlegg:
 - 4.1.1. Uttalelse fra Fiskeridirektoratets havforskningsinstitutt
5. Brev fra Det kongelige Lønns- og prisdepartement av 10. juni 1971, med vedlegg:
 - 5.1. Uttalelse fra Statens Rasjonaliseringsdirektorat av 12. mai 1971
6. Brev fra Det kongelige Finans- og tolldepartement av 6. juli 1971
7. Brev fra Det kongelige Utenriksdepartement av 23. juni 1971
8. Brev fra Statens oljeråd av 24. juni 1971
9. Brev fra Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Forskningsråd av 30. juni 1971, med vedlegg:
 - 9.1. Brev fra fire rådsmedlemmer til Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Forskningsråd av 11. juni 1971
10. Uttalelse fra Norges almenvitenskapelige forskningsråd av 8. juni 1971
11. Brev fra Norges geologiske undersøkelse av 28. mai 1971
12. Brev fra Norges Industriforbund av 2. juni 1971
13. Brev fra Norges Rederforbund av 25. juni 1971

Særskilt vedlegg

Innstilling om organisasjon av statlige kontinentalsokkelsaker, avgitt 24. mars 1971

St. prp. nr. 113.

(1971-72)

Opprettelse av statens oljedirektorat og et statlig oljeselskap m.m.

Tilråding fra Industridepartementet av 17. mars 1972, godkjent ved kongelig resolusjon samme dag.

(Foredratt av statsråd Finn Lied)

I. INNLEDNING.

Ved kgl. res. av 31. mai 1963 proklamerte Norge sin suverenitet over havbunnen og dens undergrunn i de undersjøiske områder (kontinentalsokkelen) utenfor Norges kyst for så vidt angår utforskning og utnyttelse av naturforekomster. Denne proklamasjon var en følge av den økende interesse for den norske kontinentalsokkel - en interesse som i første rekke rettet seg mot mulige forekomster av petroleum (olje og gass). Proklamasjonen ble fulgt av lov av 21. juni 1963 nr. 12 om utforskning og utnyttelse av undersjøiske naturforekomster, som bl.a. fastslår at retten til undersjøiske naturforekomster tilligger staten. Nevnte resolusjon og lov definerer også den geografiske utstrekning av statens rettigheter til undersjøiske naturforekomster.

Fra først av var behandlingen av statlige kontinentalsokkelsaker lagt til Industridepartementets Bergverkskontor. Et Kontinentalsokkelutvalg oppnevnt ved Kronprinsregentens res. av 8. november 1963 bisto Industridepartementet i utarbeidelse av lover og bestemmelser.

Ved kgl. res. av 9. april 1965 ble Statens oljeråd opprettet. Oljerådets oppgave har vært å bistå Industridepartementet som et rådgivende organ i saker vedrørende undersøkelse etter og utnyttelse av undersjøiske petroleumforekomster på den norske kontinentalsokkel.

Som følge av den store økning i saksmengden ble det i 1966 nødvendig å opprette et eget Oljekontor i Industridepartementet. Oljekontorets arbeidsområde omfatter alle saker vedrørende undersøkelse etter og utvinning av undersjøiske petroleumforekomster på kontinentalsokkelen.

Oljekontoret bistår også Bergverkskontoret i saker vedrørende undersøkelse etter og utvinning av petroleum på Svalbard. Saker som gjelder andre undersjøiske naturforekomster enn petroleum behandles i samarbeid med Bergverkskontoret.

I de senere år har det vært drevet et målrettet program for utforskning av den norske kontinentalsokkel nord for 62° nordlig bredde gjennom Norges Tekniske Naturvitenskapelige Forskningsråd (NTNF). I 1969 ble det i NTNF opprettet et eget kontor, Kontinentalsokkelkontoret, til å forestå dette arbeide. I programmet for utforskningen har videre deltatt følgende norske vitenskapelige institusjoner:

Norges geografiske oppmåling

Norges Sjøkartverk

Norsk Polarinstitutt

Forsvarets forskningsinstitutt avd. U

Norges geologiske undersøkelse

Fiskeridirektoratets havforskningsinstitutt

Geologisk Institutt ved Universitetet i Bergen

Jordskjelvstasjonen ved Universitetet i Bergen

Christian Michelsens institutt

Meteorologisk Institutt

Universitetet i Oslo

Universitetet i Tromsø

Universitetet i Trondheim, Norges tekniske høyskole

Under Industridepartementet er det nedsatt flere utvalg som arbeider med saker vedrørende kontinentalsokkelen. Ved Kronprinsregentens resolusjon av 22. mai 1970 ble følgende tre utvalg oppnevnt:

Opprettelse av statens oljedirektorat og et statlig oljeselskap m.m.

- Utvalg til å fremlegge utkast til regler for undersøkelse etter og utvinning av andre undersjøiske naturforekomster enn petroleum (formann: høyesterettsdommer Per Tønseth).
- Utvalg til å fremlegge utkast til regler om erstatningsansvar som oppstår i forbindelse med undersøkelse etter og utvinning av undersjøiske naturforekomster (formann: professor dr. jur. Carl A. Fleischer).
- Utvalg til å fremlegge utkast til sikkerhetsforskrifter for produksjonsanlegg og utstyr, rørledninger og lagringsanlegg på havbunnen og regler for utnyttelse av petroleumforekomster (formann: ekspedisjonssjef Jens Evensen).

Industridepartementet oppnevnte 6. august 1970 et utvalg til å vurdere spørsmål i forbindelse med ilandføring av petroleum fra Ekofisk-feltet til Norge (formann: ekspedisjonssjef O. Gøthe). Utvalget avga sin utredning 11. februar 1972.

Ved kgl. res. av 2. april 1971 ble det nedsatt et utvalg til å forhandle om beregningsgrunnlaget for produksjonsavgift fra prøveproduksjonen i Ekofisk-feltet (formann: ekspedisjonssjef Jens Evensen).

Et interdepartementalt samarbeidsorgan for gjensidig orientering og diskusjon av spørsmål vedrørende virksomheten på den norske kontinentalsokkel som har interesse for flere departementer ble opprettet i 1971 (formann: ekspedisjonssjef Knut Dæhlin). Følgende departementer er representert i samarbeidsorganet:

Finansdepartementet
Fiskeridepartementet
Forsvarsdepartementet
Handelsdepartementet
Industridepartementet
Kommunaldepartementet
Samferdselsdepartementet
Utenriksdepartementet

Kirke- og undervisningsdepartementet er nå også bedt om å la seg representere i samarbeidsorganet.

Det er videre opprettet et interdepartementalt skatteutvalg som løpende skal drøfte skattespørsmål som oppstår i forbindelse med undersøkelse etter og utvinning av petroleum på den norske kontinentalsokkel (formann: departementsråd O. C. Müller). I utvalget er Finansdepartementet, Industridepartementet, Riksskattestyret og Statens oljeråd representert.

I 1965 og 1969 ble det meddelt utvinningstillatelser for petroleum på den norske kontinentalsokkel til en del selskaper. Tillatelsene gjelder nærmere bestemte områder syd for 62° n.br. I St.meld. nr. 22 (1964/65), 11 (1968/69), 95 (1969/70) og nr. 76 (1970/71) er det redegjort for virksomheten på den norske kontinentalsokkel. I stortingsmeldingene er det videre trukket opp retningslinjer for den videre

virksomhet på den norske kontinentalsokkel. Stortingsmelding nr. 95 kommer også inn på spørsmålet om den statlige organisasjon for behandlingen av saker vedrørende undersøkelse etter og utvinning av undersjøiske naturforekomster. Det er nevnt at disse saker idag hører under Oljekontoret, og det uttales bl.a.:

''Kontoret er midlertidig opprettet og personellet engasjert. Denne organisasjonsform er benyttet fordi man ennå ikke vet om det vil bli permanent virksomhet på kontinentalsokkelen. Såfremt kommersiell utnyttelse blir besluttet, må kontorets bemanning styrkes betydelig. På lengre sikt vil den nåværende organisasjonsform med et kontor i departementet være lite hensiktsmessig. Det vil i såfall kunne bli aktuelt å opprette et eget direktorat for kontinentalsokkelsaker, eventuelt også et eget statselskap til å forestå statens forretningsmessige interesser i utvinning av petroleum, såfremt det gjøres et kommersielt funn av petroleum på en eller flere av de blokker hvor staten har deltagerrett.''

I St.meld. nr. 76, (kap. X, s. 14) er uttalt at

''departementet nå antar at kommersiell produksjon av petroleum vil komme igang.''

II. ORGANISASJONSUTVALGET.

På bakgrunn av den utvikling som det er gjort rede for ovenfor, fant Industridepartementet det nødvendig å nedsette et utvalg til å komme med forslag til den fremtidige organisasjon for statlige kontinentalsokkelsaker.

Utvalget ble oppnevnt ved kgl. res. av 18. september 1970 og har hatt følgende sammensetning:

Dr. Knud-Endre Knudsen, formann
Ekspedisjonssjef Eilif Andersen
Siviløkonom Sverre Grøtter
Ekspedisjonssjef Odd Hansson
Underdirektør Olav Krosshavn
Utvalget fikk følgende mandat:

''Gjennomgå statens nåværende organisasjon for undersøkelse etter og utvinning av undersjøiske naturforekomster med sikte på å fremme forslag om hvordan statens arbeid bør organiseres både i og utenfor departementet i fremtiden, basert bl.a. på at kommersiell produksjon av petroleum kommer igang. Utvalget forutsettes også å legge fram forslag til organisasjonsform for en statlig regional seismisk undersøkelse nord for 62° n.br.''

Utvalget avga sin innstilling 24. mars 1971. Innstillingen følger som særskilt trykt vedlegg.

I sin innstilling foreslår utvalget en tredeling av statens funksjoner vedrørende kontinentalsokkelsaker. Utvalgets innstilling går i hovedtrekkene ut på at Industridepartementets oppgaver begrenses til arbeid med målsetning, lover og bestemmelser, utvinningstillatelser m.v. og prinsipielle spørsmål. Forvaltningsfunksjoner for øvrig så som kontroll med virksomheten, herunder økonomisk kontroll,

Opprettelse av statens oljedirektorat og et statlig oljeselskap m.m.

foreslås delegert til et direktorat. Innsamlig og bearbeidelse av geologiske og geofysiske data, samt petroleumsundersøkelser i statlig regi, forutsettes overlatt et Sjøbunninstitutt under direktoratet. Statens forretningsmessige interesser foreslås ivaretatt av et statsholdingselskap, som innenfor den ramme Stortinget fastlegger, får full forretningsmessig handlefrihet. Statsholdingselskapet skal utøve sin virksomhet ved deltagelse i grupper eller i andre selskaper gjennom datterselskaper. I tillegg har utvalget foreslått opprettelse av et samordningsråd for koordineringen av virksomheten i de tre organer.

Utvalget har funnet det naturlig at departementet selv har ansvaret for forhandlingene med oljeselskapene om vilkårene for utvinningstillatelser m.v., men at dette praktisk ordnes ved oppnevning av et særskilt forhandlingsutvalg.

Utvalgets forslag vil bli nærmere behandlet under de enkelte kapitler nedenfor.

Ved utformingen av innstillingen har utvalget tatt hensyn til erfaringene fra statlige petroleumsorganisasjoner i utvalgte land. Det vises til innstillingens kapittel 5, der det er gitt en oversikt over hovedtrekkene i disse organisasjoner.

I St.meld. nr. 76 ble det bl.a. uttalt i kapittel X:

''Industridepartementet tar sikte på å fremlegge for Stortinget i en egen melding eller proposisjon forslag til et nytt organisasjonsopplegg for statens arbeide i forbindelse med undersøkelse etter og utvinning av undersjøiske naturforekomster m.v., så snart utvalgets innstilling er vurdert av departementet.''

III. UTTALELSER FRA BERØRTE INSTITUSJONER.

Utvalgets innstilling ble sendt følgende departementer og institusjoner til uttalelse:

Samtlige departementer

Landsorganisasjonen i Norge

Norges Industriforbund

Norges Rederforbund

Statens oljeråd

Norges teknisk-naturvitenskapelige forskningsråd

Norges geologiske undersøkelse

Med Kirkedepartementets uttalelse fulgte også uttalelser fra universitetene i Oslo, Bergen, Trondheim og Tromsø, samt fra Norges handelshøgskole og Norges almenvitenskapelige forskningsråd.

Med Kommunaldepartementets uttalelse fulgte uttalelser fra Direktoratet for statens arbeidstilsyn og fra Statens sprengstoffinspeksjon.

Med uttalelsen fra Fiskeridepartementet fulgte uttalelser fra Fiskeridirektoratet, Havforskningsinstituttet og Norges fiskarlag.

Med uttalelsen fra Lønns- og prisdepartementet

fulgte uttalelse fra Statens rasjonaliseringsdirektorat.

Følgende som har uttalt seg hadde ingen spesielle bemerkninger til innstillingen:

Forsvarsdepartementet

Justisdepartementet

Sosialdepartementet

Landbruksdepartementet

Samferdselsdepartementet

Departementet for familie- og forbrukersaker

Landsorganisasjonen i Norge

Disse uttalelser følger som uttrykt vedlegg.

De øvrige innkomne uttalelser slutter seg også til hovedprinsippene i utvalgets forslag om fordelingen av statens forvaltnings- og forretningsmessige funksjoner til henholdsvis et direktorat og et statsselskap.

Når det gjelder oppbygningen av de foreslåtte organer, hvilke nærmere funksjoner disse skal ivareta osv., gir uttalelsene uttrykk for et noe forskjellig syn. Disse uttalelser følger som trykte vedlegg, og man vil nedenfor ved behandlingen av de enkelte organer og deres funksjoner, komme tilbake til en del av de synspunkter som er gjort gjeldende.

IV. DE TRE HOVEDFUNKSJONER

Innledning.

Av naturforekomstene på kontinentalsokkelen har petroleum idag den største aktualitet. Imidlertid omfatter statens enerett alle slags naturforekomster, slik disse er definert i den internasjonale konvensjon som regulerer kontinentalsokkelproblematikken, Genevekonvensjonen av 29. april 1958. De naturforekomster som er omhandlet i konvensjonen omfatter mineralske og andre uorganiske forekomster på havbunnen og i undergrunnen, samt levende organismer i den utstrekning de tilhører stasjonære arter.

I medhold av prg. 2 i lov av 21. juni 1963 nr. 12 er det gitt nærmere regler om undersøkelse etter og utvinning av disse undersjøiske naturforekomster. For så vidt angår undersøkelse etter og utvinning av petroleum, er det grunnleggende regelverk fastsatt i kgl. res. av 9. april 1965. I henhold til denne resolusjon kan Industridepartementet meddele tillatelser til undersøkelse etter og utnyttelse av undersjøiske petroleumsforekomster. Slike tillatelser skal gis i samsvar med resolusjonen og på ytterligere vilkår som kan fastsettes i tillatelsen.

Ved kgl. res. av 31. januar 1969 er det gitt bestemmelser vedrørende vitenskapelige undersøkelser etter undersjøiske naturforekomster. Også tillatelser i henhold til denne resolusjon gis av Industridepartementet.

Ved kgl. res. av 12. juni 1970 er det fastsatt midlertidige regler for undersøkelse etter andre undersjøiske naturforekomster enn petroleum.

I tillegg til nevnte regelverk om undersøkelse etter og utnyttelse av undersjøiske naturforekomster på den norske kontinentalsokkel, er det ved kgl. res. av 25. august 1967 fastsatt sikkerhetsforskrifter m.v. for undersøkelse og boring etter undersjøiske petroleumforekomster.

Videre er det ved lov av 11. juni 1965 nr. 3 gitt regler om skattlegging av undersjøiske petroleumforekomster.

Lovregler og bestemmelser om undersøkelse etter og utvinning av undersjøiske naturforekomster, samt statens engasjement i disse virksomheter, pålegger staten ansvaret for en rekke oppgaver. Disse oppgaver faller naturlig i tre hovedkategorier:

1. Sentralstyringsfunksjonen.

Energiforsyningen spiller en sentral rolle for utviklingen i alle land og er av spesiell stor betydning for de industrialiserte land. Energiforsynings-spørsmål har derfor overalt i verden høy prioritet i den statlige planlegging og styring.

Petroleum spiller en dominerende rolle i det økonomiske liv i verden - ikke bare som energibærer, men også som råstoff. Det vises i denne sammenheng til kap. XVIII i St.meld. nr. 76 (1970-71).

Norge ligger i en del av verden med et meget stort forbruk av petroleum og er på mange vis knyttet til et interessefellesskap med landene i dette område. Som et produsentland av petroleum i dette område vil Norge stå overfor betydelige oppgaver når det gjelder å styre utviklingen på petroleumssektoren slik at den skjer i samsvar med landets interesser i såvel nasjonal som internasjonal sammenheng.

Det vil være en hovedoppgave for staten å utforme den nasjonale målsetning for utnyttelsen av de undersjøiske naturforekomstene på den norske kontinentalsokkel. Løsningen av denne oppgaven vil være en fortløpende prosess, ikke bare i begynnelsesfasen, men også i fremtiden. På bakgrunn av bl.a. den hurtige utviklingen på kontinentalsokkelen, den globale utviklingen i energiforsyningen og de mange samfunnspolitiske hensyn, vil det være nødvendig stadig å revurdere de gjeldende lover og forskrifter, samt utarbeide generelle retningslinjer for den statlige virksomhet på dette felt.

Spørsmål om åpning av nye områder for undersøkelse etter og utvinning av petroleumforekomster og meddelelse av de viktigste tillatelser - utvinningstillatelser, tillatelser til produksjon og anlegg av installasjoner, så som rørledninger, lagringsanlegg m.v. - er av så sentral betydning i denne sammenheng at de fortsatt må avgjøres av de sentrale statlige myndigheter.

2. Forvaltningsfunksjonen.

For gjennomføring av den statlige målsetning for kontinentalsokkelen er det nødvendig med et apparat som administrerer og kontrollerer virksomheten

i samsvar med de gjeldende lover, forskrifter og generelle retningslinjer,

En effektiv forvaltning og kontroll med virksomheten vil omfatte bl.a. innsamling og bearbeidelse av materiale fra rettighetshaverne, planlegging og omfattende undersøkelser, analyser og vurderinger. Videre utredning av spørsmål i forbindelse med tildeling av utvinningstillatelser, tildeling av undersøkelsestillatelser og vitenskapelige tillatelser. Alt dette krever ekspertise på mange fagområder så som geologi, geofysikk, petroleumsteknologi, jus, økonomi etc. Dette arbeide vil også være et viktig ledd i utformingen av en rasjonell statlig politikk for utnyttelsen av den norske kontinentalsokkel, idet den statlige oljepolitikk må basere seg på en løpende vurdering av virksomheten og de foreliggende muligheter.

3. Forretningsfunksjonen.

Ved tildeling av utvinningstillatelser i 1969 og senere er det oppnådd statsdeltagelse (carried interest) med en del selskaper. Departementet vil ved tildeling av nye utvinningstillatelser søke å oppnå slik statsdeltagelse, eventuelt også engasjere seg gjennom andre former for deltagelse. Da et av de statlige mål er etableringen av en norsk petroleumindustri, integrert og med internasjonalt siktemål, tar departementet også sikte på å oppnå statlig deltagelse i andre ledd av petroleumsvirksomheten, så som transport - f.eks. gjennom rørledning - foredling, markedsføring etc. På lengre sikt vil det også kunne være aktuelt at det gjennomføres boringer etter petroleum i statlig regi. Hensikten med statsdeltagelse er foruten muligheten til større økonomisk utbytte, å sikre seg direkte innflytelse på virksomheten, samtidig som man vil kunne utvikle en mer omfattende norsk "know-how".

Departementet finner det påkrevet i denne sammenheng å minne om at petroleumindustriell virksomhet er særdeles kapitalkrevende og risikobeton.

Risikoen er størst i den virksomhet som er forbundet med undersøkelser og boringer etter petroleum, idet man i denne fasen må være forberedt på å satse store midler uten å få noe igjen. På grunn av de vanskelige arbeidsforhold i Nordsjøen blir virksomheten enda mer kapitalkrevende enn ellers.

Dersom kommersielt utnyttbare funn blir gjort, vil det være behov for meget store investeringer til å gjøre feltet produksjonsklart samt utgifter til eventuelle rørledninger m.v. Eksempelvis er investeringsbehovet ved utviklingen av Ekofisk-feltet, med anlegg av rørledninger anslått å være i størrelsesorden 4 milliarder kroner.

Når det gjelder den videre bearbeidelse av petroleum, så som raffinering, petrokjemisk industri og markedsføring av produkter, vil virksomheten totalt kreve store investeringer. Petrokjemisk industri krever av teknologiske grunner store enheter.

Opprettelse av statens oljedirektorat og et statlig oljeselskap m.m.

De derav følgende høye faste kostnader, gjør det svært vanskelig å redusere produksjonsprogrammet under ugunstige konjunkturf forhold.

V. BEHOVET FOR EN MER PERMANENT ORGANISASJON. FORMÅLET MED DEN NYE ORGANISASJON.

1. Hittil har Industridepartementet ivåretatt de tre hovedfunksjoner i den utstrekning det har vært aktuelt. Denne ordning har på lengre sikt åpenbare ulemper. Departementets organisasjon for kontinentalsokkelsaker har derfor vært midlertidig opprettet i påvente av konkrete resultater som gir grunnlag for permanent virksomhet på kontinentalsokkelen. Idag er utviklingen kommet så langt at det er behov for at denne midlertidige ordning avløses av en permanent organisasjon.

Oljerådet har i sin uttalelse pekt på en rekke grunnleggende spørsmål som bør utdypes før endelig standpunkt kan tas til den fremtidige organisasjonsform for statlige kontinentalsokkelsaker. Dette gjelder bl.a. spørsmålet om den statlige målsetning for utnyttelsen av naturforekomstene på kontinentalsokkelen, samt spørsmålet om det konstitusjonelle og parlamentariske ansvar for virksomheten.

Hva angår spørsmålet om målsetning vil man vise til det som ble uttalt i St.meld. nr. 76, kap. XIII, at det er Industridepartementets oppfatning at naturressursene på den norske kontinentalsokkel "skal utnyttes på en slik måte at de kommer hele det norske samfunn til gode".

Med utgangspunkt i dette prinsipielle syn har Stortingets Industrikomité i innstilling til St.meld. nr. 76 (Innst. S. Nr. 294 (1970-71)) uttalt følgende, som på sentrale områder berører målsetningen:

"- at nasjonal styring og kontroll må sikres for all virksomhet på den norske kontinentalsokkel,

- at petroleumsfunnene utnyttes slik at Norge blir mest mulig uavhengig av andre når det gjelder tilførsel av råolje,

- at det med basis i petroleum utvikles ny næringsvirksomhet,

- at utviklingen av en oljeindustri må skje under nødvendig hensyn til eksisterende næringsvirksomhet og til natur- og miljøvern,

- at brenning av utnyttbar naturgass på den norske kontinentalsokkel ikke må aksepteres unntatt for kortere prøveperioder,

- at petroleum fra den norske kontinentalsokkel som hovedregel ilandføres i Norge med unntak for det enkelte tilfelle hvor samfunnspolitiske hensyn gir grunnlag for en annen løsning,

- at staten engasjeres på alle hensiktsmessige plan, medvirker til en samordning av norske interesser

innenfor norsk petroleumsindustri og til oppbygging av et norsk integrert oljemiljø med såvel nasjonalt som internasjonalt siktepunkt,

- at det opprettes et statlig oljeselskap som kan ivareta statens forretningsmessige interesser og ha et formålstjenlig samarbeid med innenlandske og utenlandske oljeinteresser,

- at det nord for 62° n.br. velges et aktivitetsmønster som tilfredsstillende særlige samfunnspolitiske forhold som knytter seg til landsdelen,

- at norske petroleumsfunn i større omfang vil kunne stille norsk utenrikspolitikk overfor nye oppgaver."

Departementet vil bemerke at disse synspunkter vil danne utgangspunktet for en nærmere utforming av en norsk oljepolitikk. Etableringen av en ny organisasjon vil være en nødvendig forutsetning for å virkeliggjøre de opptrukne retningslinjer.

Hvis det viser seg å være flere betydelige forekomster av olje og gass på den norske kontinentalsokkel, vil den statlige virksomhet på dette felt kunne få et meget stort omfang. Industridepartementet kan imidlertid ikke se at virksomheten i relasjon til reglene om det konstitusjonelle og parlamentariske ansvar, reiser spørsmål som er vesensforskjellige fra det som gjelder for annen statlig virksomhet.

2. Organisasjonsutvalget har i sin innstilling tilrådd at prinsippet i følgende sitat fra innstillingen om den sentrale forvaltningsorganisasjon (Modalsli-utvalget) blir lagt til grunn for behandlingen av saker som gjelder naturforekomster på kontinentalsokkelen:

"Man bør tilstrebe en nedbygging av departementene slik at de kan fungere effektivt som statsrådets politiske sekretariater. Departementenes hovedoppgave bør være å bistå statsråden med å løse de oppgaver han har i e g e n s k a p a v s t a t s r å d.

Arbeidsdelingen mellom departementene og direktoratene må være slik at departementene har de prinsipielle avgjørelser og avgjørelser som etter vår grunnlov må treffes av Kongen. Gjennomføringen av en besluttet politikk, administrasjon av de ytre etater og detaljbehandlingen av vanlig administrative saker, må så langt som mulig legges til direktorater."

Ved å skille ut de rene forvaltningsmessige og forretningsmessige funksjoner fra Industridepartementet vil departementet i samsvar med det av flertallet i Modalsli-utvalget uttalte prinsipp, kunne konsentrere seg om sine funksjoner som sentralt organ for opptrekning av prinsipielle retningslinjer m.v.

3. Ivaretagelsen av de forvaltningsmessige funksjoner, som ikke naturlig hører under departementet, krever et eget organ som organisatorisk ligger under

departementet. Et slikt organ skal kunne forberede saker for departementet og ha delegert myndighet i en rekke faglige spørsmål vedrørende gitte konsekvenser. Det synes også hensiktsmessig at samme organ forestår den tekniske og økonomiske kontroll i samarbeid med andre offentlige organer.

Den hensiktsmessige form for et slikt organ vil være et direktorat underlagt Industridepartementet, slik som foreslått av Organisasjonsutvalget.

Industridepartementet er enig med utvalget i at de forretningsmessige funksjoner ikke bør ivaretas av et direktorat. Disse funksjoner krever en egen organisasjon som er bygget opp med dette formål for øyet (jfr. utvalgets innstilling s. 22 flg.). For at et slikt organ skal kunne fungere effektivt, er det nødvendig at organet gis en stor grad av økonomisk og organisatorisk frihet til å treffe avgjørelser på grunnlag av forretningsmessige vurderinger.

Organisasjonsutvalget har pekt på muligheten for staten til å delta i forretningsmessig virksomhet gjennom bedrifter der staten allerede har kontrollende interesser, f.eks. Norsk Hydro A/S.

Utvalget har imidlertid funnet at en slik løsning ville være utilstrekkelig, idet staten i alle tilfelle vil bli sittende med en rekke oppgaver og rettigheter som bare kan tas hånd om av et rent statlig organ.

Det er, som nevnt i St.meld. nr. 76 et statlig siktemål å medvirke til en samordning og konsentrasjon av de norske interesser innenfor norsk petroleumindustri. Etter Organisasjonsutvalgets oppfatning er det nødvendig med et organ som kan koordinere statens interesser med det private næringslivs interesser og som samtidig kan være en samarbeidspartner for det private næringsliv. Organisasjonsutvalget peker, etter departementets oppfatning med rette på, at et selskap med en slik industripolitisk målsetning må være rent statseid. Organisasjonsutvalget har også pekt på det faktum at de rettigheter staten kan oppnå i forbindelse med forskjellige konsesjonsavtaler, er oppnådd av staten i kraft av stillingen som eier av naturforekomstene på den norske kontinentalsokkel. I første rekke dreier det seg her om statlig deltagerrett i utvinningstillatelser.

Da denne deltagerretten kan representere betydelige verdier, kan den i hvert fall ikke uten vederlag overføres et selskap som ikke er 100 pst. statseid.

Industridepartementet slutter seg til Organisasjonsutvalgets vurderinger og er enig i at den beste form for det organ som skal ivareta statens forretningsmessige funksjoner er et aksjeselskap der staten innehar alle aksjene.

4. Som nevnt i St.meld. nr. 76 kap. IV satte departementet som et vilkår for en overdragelse av andel av utvinningstillatelse fra Norwegian Gulf Oil Production Company til Norsk Conoco A/S at Continental Oil Company A/S forpliktet seg til å tilby en rett for et norsk statselskap eller et selskap kontrollert av staten til å delta i en konsesjon utenfor Norge. Industridepartementet har utarbeidet et forslag til avtale med Continental Oil Company om denne statsdeltagelse. Da det statlige oljeselskapet vil bli etablert før tidligst 1.1.73, har det vist seg nødvendig å ha et statskontrollert selskap til å tre inn i avtalen med Continental Oil Company før en formell ansøkninng blir fremsatt overfor vedkommende lands myndigheter. Departementet har derfor inngått en avtale med A/S Kongsberg Våpenfabrikk om at dette selskap, inntil det statlige oljeselskap er etablert, trer inn i retten til deltagelse utenfor Norge med Continental Oil Company.

5. I sine uttalelser til Organisasjonsutvalgets innstilling har Norges almenvitenskapelige forskningsråd og Fiskeridirektoratets havforskningsinstitutt pekt på at den foreslåtte organisasjon ikke tar sikte på utnyttelsen av levende organismer på kontinentalsokkelen.

Utvalget har i innstillingens kap. 10 fremhevet at interessen for naturforekomstene idag vesentlig er konsentrert om petroleum. Det er idag vanskelig å forutse om og i hvilken grad andre undersjøiske naturforekomster enn petroleum vil være av betydning for virksomheten på den norske kontinentalsokkel. Utvalget har hevdet at staten - som eier av forekomstene - i tide bør skaffe seg best mulig kunnskap om kontinentalsokkelen, også med henblikk på andre naturforekomster enn petroleum. På bakgrunn av situasjonen idag foreslår utvalget at det ikke opprettes noe eget organ til å ta seg av de spørsmål som gjelder andre naturforekomster enn petroleum. Etter utvalgets oppfatning bør ansvaret for behandling av saker som gjelder undersøkelser etter eller utnyttelse av undersjøiske naturforekomster ligge i de samme organer, hva enten det dreier seg om petroleum eller andre ikke-organiske naturforekomster. Utvalget har i den forbindelse pekt på den saklige sammenheng det er mellom undersøkelser- og utvinningsvirksomhet etter petroleum og andre forekomster, idet undersøkelse etter petroleum vil kunne gi opplysninger av betydning for spørsmålet om andre naturforekomster.

Industridepartementet er ikke enig i utvalgets forslag om at de nyopprettede organer skal ha et videre siktemål enn løsningen av statens forvaltningsmessige og forretningsmessige oppgaver på petroleumsektoren. Departementet vil i denne forbindelse fremheve at petroleumsvirksomheten vil kunne bli av den største betydning for Norge, samtidig som

Opprettelse av statens oljedirektorat og et statlig oljeselskap m.m.

virksomheten er meget vanskelig sett fra faglig synspunkt. Departementet er derfor av den oppfatning at innsatsen i de to nyopprettede organer må konsentrere seg fullt og helt om petroleumsvirksomheten. En utvidelse av oppgaven utover dette på det nåværende tidspunkt vil, etter departementets oppfatning, kunne føre til at innsatsen på oljesektoren blir skadelidende. Spørsmålet om løsningen av statens oppgaver for så vidt angår andre undersjøiske naturforekomster enn petroleum, bør etter Industridepartementets oppfatning tas opp i en egen sammenheng. I Industridepartementet vil disse saker fortsatt bli tatt hånd om av Bergverkskontoret. Departementet vil i denne sammenheng minne om at det er nedsatt et eget utvalg til å fremme forslag om regler for undersøkelse etter og utvinning av andre undersjøiske naturforekomster enn petroleum.

6. I den tilrådning som lå til grunn for oppnevningen av Organisasjonsutvalget, er utvalgets mandat begrenset slik:

''Utvalget skal ikke vurdere eller fremme forslag til organisasjon i forbindelse med vitenskapelig utforskning eller utdanninge.''

Organisasjonsutvalget har fremhevet betydningen av at det også i statens organer blir bygget opp tilstrekkelig ekspertise til å kunne lede undersøkelser, koordinere samarbeidet med norske vitenskapelige institusjoner og foreta en kontinuerlig vurdering av resultatene. Utvalget er av den oppfatning at man for å kunne gjøre dette, også nødvendigvis må gjøre bruk av norske vitenskapelige institusjoner i betydelig utstrekning. Utvalget har i denne forbindelse understreket at utforskningen av kontinentalsokkelen i høy grad har vitenskapelig interesse utover hva som direkte tar sikte på å finne petroleum eller andre naturforekomster. Utvalget regner derfor med at det i mange tilfelle vil være riktig å bygge ut norske vitenskapelige institusjoner for at disse skal kunne bidra i større grad ved utforskningen av kontinentalsokkelen. I innstillingens kap. 2 heter det at de vitenskapelige undersøkelsene på kontinentalsokkelen må overvåkes og følges opp.

Denne bemerkning har foranlediget uttalelser fra Kirke- og undervisningsdepartementet, universitetene, Norges almenvitenskapelige forskningsråd og Oljerådet. Kirke- og undervisningsdepartementet uttaler at forslaget om overvåkning virker fremmed dersom det dreier seg om grunnforskning på kontinentalsokkelen. De nevnte uttalelser påpeker nødvendigheten av at det klargjøres hva som er prospektering og hva som er vitenskapelig utforskning,

slik at en unngår sammenblanding av disse former for utforskning.

Industridepartementet er av den oppfatning at man bør unngå en sammenblanding av vitenskapelig grunnforskning og kommersiell prospektering innenfor en og samme organisasjon, idet disse to virksomheter har to forskjellige formål som vanskelig lar seg forene organisatorisk. Industridepartementet er derfor av den oppfatning at den organisasjon som nå foreslås opprettet, bør konsentrere sin virksomhet om undersøkelser av petroleumsprospekteringsmessig art, mens vitenskapelig grunnforskning fortsatt bør ligge under de nåværende vitenskapelige institusjoner. Industridepartementet vil presisere at man ikke finner det formålstjenlig at de foreslåtte nyopprettede organer befatter seg med rene vitenskapelige forskningsoppgaver. Dette må imidlertid ikke utelukke at det i den nye organisasjon gis muligheter til å delta i enkelte spesifikke forskningsprosjekter, såfremt dette må ansees som den mest hensiktsmessige løsning av en aktuell oppgave målrettet på petroleum. Det forutsettes ellers et godt samarbeide mellom direktoratet og de vitenskapelige institusjoner, slik at direktoratet kan nyttiggjøre seg resultatene fra grunnforskningen, mens de vitenskapelige institusjoner på sin side kan få nødvendige impulser fra de målrettede undersøkelsene som foretas i direktoratets regi.

Direktoratets og statsselskapets petroleums målrettede oppgaver vil bli nærmere omhandlet i kap. VII og VIII.

7. Undersøkelse etter og utvinning av petroleum på Svalbard reguleres av Bergverksordningen for Svalbard fastsatt ved kgl. res. av 27.8.1925. Oljekontoret har hittil bistått Bergverkskontoret i saker av petroleumsgeologisk og petroleumsteknisk karakter på Svalbard. Likeledes har Oljekontoret medvirket i den sikkerhetsmessige kontroll ved petroleumsvirksomheten på Svalbard. Det er en forutsetning at den nye organisasjonen fortsatt skal utføre disse oppgaver.

VI. DEPARTEMENTETS ORGANISASJON.

1. Saksområdet.

Også etter at de nye statlige organer er etablert, vil det være naturlig at behandlingen av følgende saksområder tilligger departementet:

- Utformingen av den nasjonale målsetning for virksomheten på kontinentalsokkelen i samsvar med retningslinjer som fastsettes av Stortinget.
- Forarbeidet vedrørende lover, utferdigelse av forskrifter og generelle bestemmelser i forbindelse med undersøkelse etter og utvinning av petroleum og andre undersjøiske naturforekomster.

Opprettelse av statens oljedirektorat og et statlig oljeselskap m.m.

- Prioritering av de forskjellige statlige oppgaver i henhold til den nasjonale målsetning i samarbeid med andre departementer og statlige organer.
- Åpning av nye områder for undersøkelse og/eller utvinning av undersjøiske naturforekomster. Meddelelse av tillatelser for utvinning av undersjøiske petroleumforekomster, tillatelse for anlegg av rørledninger, lagringsanlegg o.l.
- Utarbeidelse av generelle retningslinjer for de organer som har fått delegert myndighet av departementet.
- Koordinering av virksomheten i de organer som befatter seg med statlige petroleumssaker, herunder koordinering av departementets virksomhet med andre departementers.
- Utforming av den statlige petroleumspolitik på Svalbard.

At disse funksjoner legges til departementet, er i det vesentlige i samsvar med Organisasjonsutvalgets innstilling og Oljerådets uttalelse.

2. Forhandlinger om utvinningstillatelser.

Utvinningstillatelser meddeles av Industridepartementet på de betingelser som er omhandlet i kgl. res. av 9.4.1965, samt på de ytterligere vilkår som oppnås i forhandlinger med søkerne. I praksis er utvinningstillatelser tildelt etter 1965 meddelt ved kgl. res.

De ytterligere vilkår som staten kan oppnå ved tildelelse av utvinningstillatelser vil være avhengige av en rekke faktorer, så som området beliggenhet, mulighetene for funn, selskapets behov for petroleum, selskapets øvrige engasjement i Nordsjøen, m.v. Det vil derfor være nødvendig for staten å forhandle seg fram til de beste vilkår i det enkelte tilfelle. Det sier seg selv at forhandlingene er et viktig redskap med hvilket staten kan realisere sine mål på kontinentalsokkelen. Til å begynne med sto Statens oljeråd for disse forhandlinger. Senere har Industridepartementet av praktiske grunner selv ført forhandlingene med søkerne.

Organisasjonsutvalget har i sin innstilling kap. 9.2 uttalt:

''Dersom den formelle myndighet til å meddele undersøkelses- og utvinningstillatelser m.v. blir lagt til departementet, vil utvalget finne det naturlig at departementet selv har ansvaret for forhandlingene med oljeselskapene om vilkårene for slike tillatelser. Utvalget vil tilrå at dette praktisk ordnes ved oppnevning av et forhandlingsutvalg som blir gitt de nødvendige fullmakter, instruksjoner og retningslinjer for forhandlingene. Forhandlingsutvalget forutsettes å stå i nær kontakt med departementet under forhandlingene, slik at det resultat partene kommer fram til, kan ansees som det endelige.''

Norges Industriforbund og Norges Rederforbund har i sine uttalelser gitt uttrykk for tvil om det kan være hensiktsmessig å etablere forhandlingsutvalget så uavhengig av departementet som foreslått av

Organisasjonsutvalget. Statens Oljeråd har i sin uttalelse til Organisasjonsutvalgets innstilling anbefalt at direktoratet forestår forhandlingene med selskapene om nye utvinningstillatelser. Oljerådet forutsetter at disse forhandlinger føres i nært samarbeid med departementet, og at departementet fastlegger hovedprinsipper for formene og innholdet for slike tillatelser. Oljerådets standpunkt er begrunnet med at direktoratet forutsettes å ha den stab som naturlig bør føre detaljforhandlingene. Industridepartementet er enig med Organisasjonsutvalget i at departementet selv bør ha ansvaret for forhandlingene med oljeselskapene om vilkårene for utvinningstillatelser.

Derimot er man ikke enig i at forhandlingsfunksjonen i praksis best kan ivaretas av et permanent forhandlingsutvalg slik det er foreslått av Organisasjonsutvalget.

Industridepartementets erfaring viser at slike forhandlinger, er tidkrevende og krever kontinuerlig innsats over lengre perioder. Det er nødvendig med spesiell ekspertise som kun kan tilegnes ved å følge kontinuerlig med i den globale utvikling på petroleumssektoren. Videre er det nødvendig med ekspertise til å kunne vurdere de økonomiske, tekniske, geologiske og politiske sider av de forskjellige alternativer som blir diskutert under forhandlingene. Etter Industridepartementets oppfatning er det derfor nødvendig med opprettelse av en egen stab innénfor departementet om forhandlingene skal kunne gjennomføres på en effektiv og rask måte.

Det er forutsetningen at Industridepartementet i hvert enkelt tilfelle skal kunne oppnevne forhandleren etter det aktuelle behov. I det enkelte tilfelle vil det være naturlig i tillegg til departementets eksperter, å trekke inn ekspertise, særlig fra statselskapet, men også fra direktoratet og ellers enkeltpersoner med særlige forutsetninger. Behovet for spesiell ekspertise vil imidlertid variere i samsvar med utgangspunktet for forhandlingene. Denne ordning vil derfor gi tilstrekkelig fleksibilitet til å kunne tilfredsstille det aktuelle behov.

3. Departementets interne organisasjon.

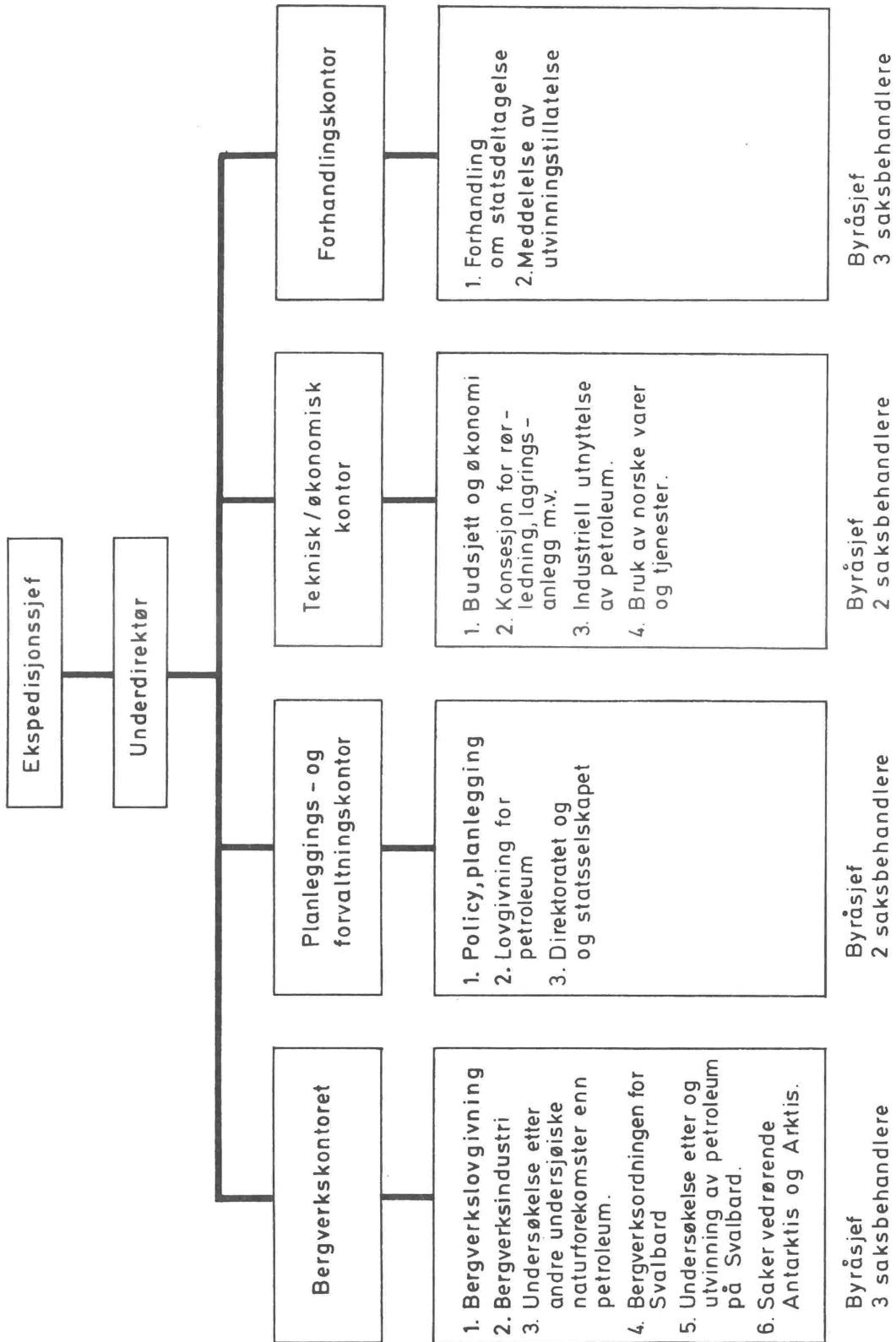
Petroleumssakene er som nevnt hittil behandlet i Oljekontoret, som sorterer under Administrasjonsavdelingen i Industridepartementet. Under denne avdeling sorterer også Bergverkskontoret, Administrasjonskontoret, Budsjett- og økonomikontoret og Sekretariatet.

I innstilling om planleggings- og budsjetteringsorganene i staten, avgitt 29. juni 1970, er Industridepartementet anbefalt å ta opp spørsmålet om å føre Oljekontoret og Bergverkskontoret ut av Administrasjonsavdelingen.

Organisasjonsutvalget har ikke funnet det riktig å komme med noe forslag om endring av departementets organisasjon før man har fått erfaring for hvordan arbeidsmengden vil bli etter opprettelsen av et

Opprettelse av statens oljedirektorat og et statlig oljeselskap m.m.

ORGANISASJONSPLAN FOR OLJE- OG BERGVERKSAVDELINGEN

direktorat og statsselskap. Utvalget har imidlertid pekt på at det på litt lengre sikt kan vise seg nødvendig å skille Oljekontoret og Bergverkskontoret ut i en egen avdeling.

Industridepartementet er av den oppfatning at behandlingen av petroleumssakene allerede idag er så krevende og saksområdet så omfattende at det er nødvendig å opprette en egen avdeling i departementet for dette formål. Det vil være naturlig og hensiktsmessig å tillegge denne avdeling også de saksområder som hører under departementets nåværende Bergverkskontor.

Industridepartementet vil derfor foreslå at Oljekontoret og Bergverkskontoret skilles ut i en egen Olje- og bergverksavdeling i departementet. Etter samråd med Finansdepartementet forutsettes avdelingen ved opprettelsen å bestå av fire kontorer:

- Et Bergverkskontor med ansvar for bergverkslovgivning, saker vedrørende bergverksindustrien, undersøkelser etter og utvinning av andre undersjøiske naturforekomster enn petroleum. Bergverksordningen for Svalbard, undersøkelser etter og utvinning av petroleum på Svalbard, samt saker vedrørende Arktis og Antarktis. Den sikkerhetsmessige kontroll med petroleumsvirksomhet på Svalbard forutsettes ivaretatt av Oljedirektoratet.
- Et planleggings- og forvaltningskontor med ansvar for utarbeidelsen av generelle retningslinjer for og planlegging av den fremtidige virksomhet, samt utarbeidelsen av lover og forskrifter for petroleumsvirksomheten. Saker vedrørende direktoratet og det statlige oljeselskap er også forutsatt lagt til dette kontor.
- Et teknisk-økonomisk kontor med ansvar for budsjett- og økonomispørsmål, konsesjonssaker for rørledninger, lagringsanlegg m.v., saker om videreutnyttelse av petroleum fra den norske kontinentalsokkel samt oppfølging av bestemmelsene om bruk av norske varer og tjenester i petroleumsindustriell sammenheng. Spørsmålet om videreutnyttelse vil berøre andre avdelinger i departementet som derfor naturlig vil bli trukket inn i arbeidet.
- Et forhandlingskontor med ansvar for utarbeidelsen av retningslinjer for de statlige forhandlinger med søkerne, gjennomføringen av disse forhandlinger, samt meddelelse av tillatelser.

Som det fremgår av den foranstående organisasjonsplan for avdelingen, forutsettes det at hvert av kontorene ledes av en byråsjef. Det er videre forutsatt at avdelingen ledes av en ekspedisjonssjef, med en underdirektør som stedfortreder og med et særlig ansvar for oljesakene. Det vil også komme på tale med enkelte nye stillinger i andre avdelinger i departementet som naturlig vil bli trukket inn i arbeidet med oljesakene.

VII DIREKTORATET.

1. Saksområdet.

Etter Industridepartementets oppfatning bør de forvaltningsmessige funksjoner som ikke naturlig hører hjemme i departementet, delegeres til direktoratet.

Direktoratet bør videre forberede de saker for departementet som krever spesiell faglig ekspertise. Dette gjelder bl.a. i forbindelse med åpning av områder for undersøkelse etter og utvinning av petroleum, tekniske forberedelser og vurderinger i forbindelse med ansøkninger om produksjonstillatelse, rørledningsanlegg m.v. I det følgende vil det bli gitt en nærmere fremstilling av de oppgaver departementet mener bør tilligge direktoratet.

- Oppfølging av virksomheten på den norske kontinentalsokkel for å sikre at virksomheten skjer i samsvar med gjeldende lover og forskrifter og de vilkår som tillatelsene er meddelt på.
- Kontroll med at virksomheten på den norske kontinentalsokkel og undersøkelse etter og utvinning av petroleum på Svalbard skjer i samsvar med sikkerhetsforskriftene og de godkjente petroleumindustrielle standarder og på en slik måte at andre næringsinteresser ikke blir skadelidende.

Det må i denne forbindelse bemerkes at kontrollmyndigheten på en rekke felter av Industridepartementet er delegert til andre statlige fagorganer, så som Sjøfartsdirektoratet, Arbeidstilsynet, Sprengstoffinspeksjonen, Luftfartsdirektoratet, Teledirektoratet, Elektrisitetsilsynet og Statens institutt for strålehygiene m.v. Industridepartementet mener at denne ordning har fungert tilfredsstillende, men departementet finner det naturlig at den nåværende ordning tas opp til ny vurdering når direktoratet har innarbeidet seg.

- Ansvar for at produksjon av petroleumforekomster på den norske kontinentalsokkel skjer i samsvar med fastsatte retningslinjer og på den for Norge mest rasjonelle og hensiktsmessige måte.

Ansvar for den løpende økonomiske kontroll med virksomheten på kontinentalsokkelen og for innsamling og bearbeidelse av alle data som er nødvendige for å kunne utøve denne kontroll. Dette gjelder bl.a. beregningen av arealavgifter, produksjonsavgifter (royalty), herunder produserte kvanta og verdien av disse, samt kontroll med produksjonskostnader og andre faktorer som måtte ha betydning for beregningen av avgifter og skatter. Den nærmere fordeling av arbeidsoppgavene på dette området forutsettes løst i samråd med Finansdepartementet.

- Innsamling og bearbeidelse av geologisk, geofysisk og teknisk materiale fra virksomheten på den norske kontinentalsokkel for å kunne foreta en løpende vurdering av mulighetene på og ver-

Opprettelse av statens oljedirektorat og et statlig oljeselskap m.m.

dien av kontinentalsokkelen med henblikk på utformingen av den statlige oljepolitikk.

- Planlegging og interpretasjon av petroleumsgeologiske og petroleumsgeofysiske undersøkelser i statlig regi i lys av de innsamlede data og i samsvar med statens oljepolitikk.
- Forhandlinger om og meddelelse av undersøkelsestillatelser etter retningslinjer gitt av Industridepartementet, og bistand til departementet ved behandlingen av andre tillatelser, så som utvinningstillatelser, tillatelser til anlegg av rørledninger, lagringsanlegg m.v.
- Holde kontakt med vitenskapelige institusjoner og holde disse ajour med utviklingen på kontinentalsokkelen, herunder forestå offentliggjørelse av opplysninger og data om den norske kontinentalsokkel.
- Holde Industridepartementet løpende orientert om virksomheten på kontinentalsokkelen.

De her nevnte oppgaver for direktoratet er i det vesentlige i samsvar med Organisasjonsutvalgets forslag. Den organisatoriske fordeling av de nevnte oppgavene innenfor direktoratet, vil bli behandlet nedenfor.

Oljerådet er i hovedtrekkene enig i Organisasjonsutvalgets forslag med den forskjell at Oljerådet foreslår at direktoratet forestår forhandlingene om tillatelser til undersøkelse etter og utvinning av petroleum, og tillatelser til anlegg av lagringsanlegg, rørledninger etc., mens Organisasjonsutvalget vil legge forhandlingsfunksjonen til et eget forhandlingsutvalg. Både Organisasjonsutvalget og Oljerådet mener imidlertid at den endelige meddelelse av tillatelser skal skje av departementet.

Spørsmålet om forhandlingsfunksjonen for så vidt angår utvinningstillatelser er allerede behandlet under kap. VI ovenfor.

Når det gjelder undersøkelsestillatelser, er det Industridepartementets oppfatning at direktoratet bør ha myndighet til å forhandle om og meddele slike tillatelser. Dette synes naturlig siden direktoratet er det organ som vil stå for planlegging og interpretasjon av petroleumsundersøkelser i statlig regi.

Meddelelse av tillatelser etter prg. 35 i kgl. res. av 9. april 1965 i forbindelse med lagringsanlegg, rørledninger m.v. har mange samfunnsmessige og politiske sider, så som stedet for ilandføring av petroleum, forurensningsfare, distriktpolitiske konsekvenser m.v. Industridepartementet er derfor av den oppfatning at avgjørelsesmyndigheten i disse saker bør beholdes i departementet. Det er forutsetningen at direktoratet forbereder og forhandler om de tekniske sider av slike saker, mens de mer prinsipielle forhandlinger føres i departementet.

2. Spørsmål om et institutt.

Organisasjonsutvalget har i innstillingens kap. 9.3.2 foreslått etablert et institutt (Norges Sjøbunninstitutt), som

''forutsettes å stå for utforskningen på kontinentalsokkelen, dels gjennom egne undersøkelser, dels gjennom innhenting og bearbeidelse av materiale fra rettighetshaverne. Når det gjelder egne undersøkelser, forutsettes institutt bygget opp med sikte på å lede og koordinere arbeidet sammen med norske vitenskapelige institusjoner og ved engasjement av norsk og utenlands ekspertise.

Utvalget antar at det vil være en fordel å gi dette organ formen av et institutt fremfor å la det inngå som en vanlig avdeling i direktoratet, idet man på denne måten lettere kan bevare kontakten med det vitenskapelige miljø, noe som igjen vil ha betydning for forskning, utdanning og rekruttering. Instituttet forutsettes likevel å inngå som en del av direktoratet, underlagt direktørens myndighet. Dette vil innebære noenlunde tilsvarende ordning som ved Fiskeridirektoratets Havforskningsinstitutt.

Norges teknisk-naturvitenskapelige forskningsråd har i sin uttalelse sluttet seg til Organisasjonsutvalgets forslag om opprettelsen av et institutt til ivaretagelsen av de funksjoner som idag utføres av NTNFS Kontinentalsokkelkontor og Oljekontorets petroleumsgeologiske seksjon.

For instituttets organisasjonsmessige plassering har NTNFS vurdert tre alternativer:

- A. Instituttet inngår som en del av direktoratet, slik som foreslått i Organisasjonsutvalgets innstilling.
- B. Instituttet knyttes til det forslåtte statselskap.
- C. Instituttet etableres som et mer frittstående forskningsinstitutt, f.eks. som en stiftelse.

NTNFS gir uttrykk for at alle tre alternativer vil kunne danne et brukbart grunnlag for etablering av instituttet.

Etter en nærmere drøftelse av fordelene og svakhetene ved de enkelte alternativer, konkluderer NTNFS imidlertid med at alternativ C er å foretrekke. Et frittstående institutt synes etter NTNFS oppfatning å ha de beste muligheter for stor slagkraft og et kreativt miljø.

Etter Organisasjonsutvalgets forslag skal instituttet ha to hovedfunksjoner, nemlig innsamling og bearbeidelse av materiale fra rettighetshaverne og planlegging og interpretasjon av petroleumsundersøkelser i statlig regi. Etter Industridepartementets oppfatning er disse funksjoner en vesentlig del av direktoratets saksområde. Direktoratet har stadig behov for resultatene av disse undersøkelser og vurderinger ved utøvelsen av sin kontrollmyndighet og for å bistå departementet i saker av petroleumsfaglig art. Av dette følger at direktoratet må kunne prioritere og lede dette arbeidet i samsvar med direktoratets og departementets aktuelle behov.

Etter departementets oppfatning vil det for dette formål ikke være tilstrekkelig at direktoratet leder dette arbeidet gjennom deltagelse i styret til et frittstående institutt slik det er foreslått i NTNf.

Erfaringen viser at de oppgavene som er foreslått underlagt instituttet, bør ledes og løpende koordineres ut fra de forskjellige aktuelle behov gjennom direkte kontakt mellom alle som er implisert i både planlegging og interpretasjon på den ene side og kontroll og forvaltning på den annen. Særlig når det gjelder undersøkelser i statlig regi dreier det seg om investeringer av betydelige størrelser som krever rasjonell organisatorisk koordinering for å sikre at midlene blir brukt på den mest formålstjenlige måte og i samsvar med de retningslinjer som blir trukket opp av departementet.

Organisasjonsutvalget har i sin innstilling vært opptatt av å begrense antall nyopprettede organer til det praktiske minimum. Hensikten er hovedsakelig at man derved lettere kan lede og koordinere de forskjellige organers virksomhet og utvikling innenfor rammen av en enhetlig statlig petroleumspolitikk, samt unngå unødig dublering av ekspertise.

Industridepartementet slutter seg til disse betraktninger og vil i denne sammenheng påpeke at etableringen av et frittstående institutt i praksis vil innebære at de statlige petroleumssaker spres over fire organer istedenfor tre, noe som vil medføre en unødig komplikasjon av kommunikasjon og koordinering. Videre må det påpekes at innsamling av data fra rettighetshaverne bør foretas av det organ som også er ansvarlig for kontrollfunksjonen - dvs. direktoratet.

Etter Industridepartementets erfaring er det ved utførelsen av kontroll- og forvaltningsfunksjonen nødvendig med en direkte kontakt med rettighetshaverne. En slik kontakt er den beste måte å få det innblikk i virksomheten som er nødvendig for en riktig forståelse og vurdering av de aktuelle petroleumssaker. Det er likeledes viktig at det organ som er ansvarlig for bearbeidelse av data fra rettighetshaverne og planlegging og interpretasjon av petroleumssaker i statlig regi også har direkte kontakt med virksomheten. Industridepartementet er av den oppfatning at det vil være uheldig om også et frittstående institutt skal få delegert myndighet til innsamling av data fra rettighetshaverne. Dette vil føre til en dobbeltkontakt mellom myndigheter og rettighetshavere, som åpenbart er uhenksom. Når det gjelder muligheten for en friere avlønning og en mer fleksibel personalpolitikk i et frittstående institutt, vil Industridepartementet peke på det uheldige ved en ordning der det etableres en åpenbar forskjellsbehandling mellom direktorat og institutt som kan føre til at direktoratet ikke vil kunne skaffe seg og beholde den nødvendige faglige kompetanse. Sett på bakgrunn av den store vekt som legges på kontroll med virksomhet på den norske kontinentalsokkel, vil en slik ordning kunne få kjedelige følger.

Industridepartementet vil for øvrig minne om at innsamling og bearbeidelse av data og planlegging og interpretasjon av petroleumssaker i statlig regi skal være petroleumsmåltrettede. Som allerede nevnt under kap. V pkt. 4 forutsettes de organer som nå foreslås etablert, primært ikke å engasjere seg i grunnforskning. Kontakten med vitenskapelige institusjoner vil være av mer gjensidig informativ karakter. Etter Industridepartementets oppfatning er det ikke nødvendig med et frittstående institutt for å kunne ivareta en slik kontakt. En rekke av de innvendinger som foran er gjort gjeldende mot et frittstående institutt, kan med samme styrke gjøres gjeldende mot Organisasjonsutvalgets forslag om et eget institutt under direktoratet.

Når det gjelder den feltmessige gjennomførelse av undersøkelser etter petroleum i statlig regi, har Organisasjonsutvalget vurdert dette i innstillingens kapittel 8.2. der det uttales:

''Norge har ikke i dag det utstyr og den ekspertise som kreves for å gjennomføre alle slike undersøkelser på egen hånd. Vesentlige deler, særlig av de seismiske undersøkelser er derfor blitt utført av utenlandske spesialfirmaer, som også benyttes av oljeselskapene for slike undersøkelser. De fleste oljeselskaper har ikke selv bygget opp et eget apparat til dette, men baserer seg på kjøp av tjenester fra slike internasjonalt arbeidende spesialfirmaer.

Etter utvalgets oppfatning bør man ikke forsøke å bygge opp i statlig regi noe stort apparat eller foreta kostbare anskaffelser med sikte på å drive slike undersøkelser på egen hånd. De selskaper som har basert seg på slike undersøkelser, driver internasjonalt, og det er en hurtig utvikling og stor konkurranse på området.

Industridepartementet kan gi sin tilslutning til at staten ikke bør bygge opp et eget entreprenørselskap til å utføre de feltmessige sider av de seismiske undersøkelser og boringer.

Når det derimot gjelder utvelgelsen av entreprenører for statlige undersøkelser og overvåkingen av disse, er dette en statsoppgave. Denne oppgave bør ivaretas av et organ som er direkte engasjert i virksomheten på kontinentalsokkelen. Et slikt organ vil være best egnet til å sikre den nødvendige tekniske kvalitet av undersøkelsene. Slike undersøkelser krever betydelige investeringer, og det vil derfor være nødvendig med såvel tekniske som kommersielle vurderinger av de alternativer som undersøkelsesfirmaer tilbyr.

Mens Organisasjonsutvalget går inn for å legge den nevnte virksomhet til det foreslåtte institutt, vil etter Industridepartementets oppfatning, statsselskapet være det best egnede organ til å forestå utførelsen av undersøkelser i statlig regi. Det må understrekes at statsselskapet i alle fall vil måtte utvikle sin egen ekspertise på dette felt, idet statsselskapet vil måtte foreta egne undersøkelser av de områder som det vil få tildelt.

Oljerådet har i sin uttalelse til forslaget om etableringen av et institutt foreslått at det i stedet innen direktoratet opprettes en avdeling for geologi og geofysikk, som i samarbeide med statsselskapet planlegger og leder statens prospekteringsmessige undersøkelser. Oljerådet mener avdelingen bør kunne samarbeide med norske institusjoner som utfører vitenskapelige undersøkelser på kontinentalsokkelen og på Svalbard og ha kjennskap til og kunne kontrollere de undersøkelser som utføres i disse områder av utenlandske selskaper og institusjoner.

Industridepartementet er i det vesentlige enig i Oljerådets forslag, og er av den oppfatning at den mest hensiktsmessige løsning vil være å legge de oppgaver som av Organisasjonsutvalget er foreslått lagt til et institutt - med unntagelse av den praktiske utførelse av petroleumundersøkelser i statlig regi - til en Planleggingsavdeling under direktoratet.

Statens rasjonaliseringsdirektorat har i brev til Industridepartementet av 17. januar 1972 sagt seg enig i at det av utvalget foreslåtte institutt blir en integrert del av direktoratet og er enig i den begrunnelse departementet gir for dette.

Under pkt. 4 nedenfor vil det bli gjort nærmere rede for de funksjoner som foreslås lagt til Planleggingsavdelingen.

3. Direktoratets styre.

Organisasjonsutvalget har i innstillingens kap. 9.3.5. foreslått opprettet et råd for direktoratet.

Etter forslaget skal rådet ikke være noe nødvendig mellomledd mellom direktorat og departement, men et rådgivende organ for direktoratets ledelse, som har til oppgave å vurdere de mer langsiktige spørsmål, policy m.v. og å gi uttalelser i større saker som ikke omfattes av tidligere gitte retningslinjer.

Oljerådet har i sin uttalelse gitt uttrykk for tvil om hensiktsmessigheten av etableringen av et råd som skissert i Organisasjonsutvalgets innstilling. Oljerådet kan ikke se at et slikt råd vil få noen reell myndighet og kunne tilføre saksbehandlingen i direktoratet noe vesentlig nytt. Oljerådet har imidlertid gitt uttrykk for at et eventuelt styre for direktoratet vil kunne tjene visse formål når det gjelder å avlaste statsråden for det konstitusjonelle og politiske ansvar. Oljerådet er imidlertid også i tvil om hensiktsmessigheten av et styre idet det lett kan bli et unødvendig mellomledd mellom direktoratet og departementet.

Industridepartementet er enig med Oljerådet for så vidt angår spørsmålet om etableringen av et råd for direktoratet. Etter Industridepartementets oppfatning vil et slikt råd ikke få noen reell myndighet, men vil i praksis likevel kunne komme til å komplisere koordineringen mellom departementet, direktoratet og statsselskapet og forsinke saksbehandlingen i direktoratet.

Dersom direktoratet eller departementet har sær-

skilt behov for råd i spesielle saker, vil det være mest hensiktsmessig å søke slike råd hos uavhengige kompetente organer eller personer. Dette vil ha den fordel at man kan velge de rette personer til løsning av den aktuelle oppgave. Industridepartementet er derimot av den oppfatning at det bør opprettes et styre for direktoratet. Det forutsettes at et styre vil ha klare fullmakter fra Industridepartementet, slik at det vil ha et direkte ansvar for ledelsen av direktoratet. En slik ordning vil muliggjøre en mer effektiv delegasjon av en vesentlig del av departementets forvaltningsmessige myndighet.

Direktoratets styre forutsettes oppnevnt av Kongen.

4. Direktoratets interne organisasjon.

Organisasjonsutvalget har i sin innstilling foreslått følgende oppbygning av direktoratet:

- Teknisk avdeling.
- Institutt (undersøkelser m.v.).
- Forvaltningsavdeling (juridisk/økonomisk).
- Administrasjonskontor.

Med unntagelse av spørsmålet om etablering av et institutt, som allerede er behandlet ovenfor, er Oljerådet enig i den av Organisasjonsutvalget foreslåtte inndeling for direktoratet.

Ut fra sin erfaring de siste år anser Industridepartementet det av effektivitetshensyn ønskelig å skille analyse- og planleggingsfunksjonen fra de mer preserende daglige kontrollfunksjoner. Dette gjelder i særlig grad de tekniske funksjoner, hvor den inspeksjons- og kontrollmessige side av virksomheten krever hyppige befaringer og daglig kontakt med rettighetshaverne. På den annen side krever den tekniske utredning og planlegging en konsentrasjon om disse oppgaver som ikke er avbrutt av daglige kontroll- og inspeksjonsoppgaver. Etter Industridepartementets oppfatning vil det være mer hensiktsmessig med en gruppering av personalet etter funksjon enn en gruppering etter fag. En gruppering etter funksjon kommer ikke i vesentlig grad på tvers av faglige grupperinger, og vil derfor ikke føre til dublering av ekspertise. Til utførelse av kontrollfunksjonen f.eks., kreves hovedsakelig ingeniører, til undersøkelsesfunksjonen hovedsakelig geologer og geofysikere, mens forvaltningsfunksjonen i det vesentlige krever jurister og økonomer. Når dette er sagt, vil man understreke at det ikke bør være skillevegger mellom de foreslåtte avdelinger. Et utstrakt samarbeid vil alltid være nødvendig mellom personalet fra alle avdelinger, idet arbeidet som oftest er av sammensatt karakter.

Etter Industridepartementets oppfatning vil det være hensiktsmessig å etablere følgende avdelinger i direktoratet:

- En forvaltningsavdeling, som har delegert myndighet vedrørende undersøkelsestillatelser, og som skal kontrollere de juridiske sider av virk-

Opprettelse av statens oljedirektorat og et statlig oljeselskap m.m.

somheten på kontinentalsokkelen, og utøve økonomisk kontroll med rettighetshaverne.

Avdelingen skal også forberede saker vedrørende andre tillatelser for Industridepartementet og vil ha til oppgave å følge nøye med i utviklingen på kontinentalsokkelen med sikte på forslag til nye lover og bestemmelser m.v.

- En teknisk kontrollavdeling, med oppgave å foreta den tekniske og geologiske kontroll med virksomheten på kontinentalsokkelen og på Svalbard i henhold til gjeldende lover og bestemmelser og de ytterligere vilkår de enkelte tillatelser er meddelt på. Avdelingen vil stå for koordineringen av den inspeksjonsvirksomhet som måtte være delegert til andre offentlige fagorganer. Avdelingen skal også utrede tekniske saker for departementet og føre kontroll med produksjonsvirksomheten, herunder måling av produsert petroleum. Avdelingen bør ha delegert myndighet til å godkjenne de arbeidsprogrammer som er foreslått av rettighetshaverne, med unntak av prinsipielle saker som må forelegges Industridepartementet.
- En planleggingsavdeling, som skal utføre de mer langsiktige tekniske og geologiske analyser og vurderinger, og utarbeide planer for den fremtidige virksomhet på kontinentalsokkelen. Dette vil innebære at avdelingen må stå for innsamling og bearbeidelse av data fra virksomheten på kontinentalsokkelen. Bearbeidelsen skal ta sikte på å komme fram til en rasjonell virksomhet i forbindelse med undersøkelser etter og utvinning av petroleumforekomster. Bearbeidelsen skal også omfatte en løpende vurdering av de forskjellige områder fra et petroleumspespekterings-synspunkt, samt planlegging og interpretasjon av undersøkelser i statlig regi med det formål å bidra til utformingen av den statlige oljepolitikk. Avdelingen forutsettes å samarbeide med vitenskapelige institusjoner i saker der disse institusjoner kan bidra til å løse direktoratets oppgaver.
- Et administrasjonskontor, som forestår direktoratets interne administrasjon og personalforvaltning og utarbeidelsen av direktoratets budsjetter og kontroll med disse. Kontoret bør også stå for direktoratets informasjonskontakter med offentligheten.

For at direktoratet skal kunne utføre sine oppgaver, foreslår Industridepartementet i samråd med Finansdepartementet opprettet følgende stillinger i etableringsfasen:

- 1 direktør
- 3 avdelingssjefer
- 2 seksjonssjefer
- 1 kontorsjef
- 23 saksbehandlere
- 6 kontorstillinger

2 laboranter

2 tegnere

For øvrig vises til nedenstående organisasjonsplan for direktoratet.

Endel av de ovennevnte stillinger krever spesiell ekspertise særlig på de geologiske, geofysiske og tekniske felter. Det synes rimelig å anta at det vil være nødvendig å bemanne 4 - 5 av de ovennevnte stillinger på engasjementsbasis. Også utover den foreslåtte bemanningsplan vil det kunne bli nødvendig å engasjere eksperter for kortere eller lengere tid til løsning av spesielle oppgaver.

Industridepartementet vil gjøre oppmerksom på at behovet for ytterligere personale kan oppstå allerede om kort tid, dersom utviklingen på den norske kontinentalsokkel fortsetter i samme takt som hittil.

Industridepartementet antar at direktoratets direktør bør ansettes på åremål. Også sjefen for planleggingsavdelingen, seksjonssjefene og enkelte tjenestemenn i denne avdeling bør kunne ansettes på åremål. Industridepartementets standpunkt er begrunnet med at arten av det arbeid som vil bli utført ved planleggingsavdelingen er slik at det bør være adgang til å kunne foreta en utskifting, eventuelt omflytting av ledelsen og annet personale når oppgavene tilsier dette.

Direktoratets direktør forutsettes ansatt av Kongen, avdelingssjefene, seksjonssjefene og kontorsjefen av Industridepartementet.

Den lønsmessige plassering av stillingene i direktoratet vil bli tatt opp med Lønns- og prisdepartementet på vanlig måte.

VIII. STATLIG OLJESELSKAP.

Den senere utvikling innen petroleumindustrien viser at de oljeproduserende land gjennom statlige selskaper mer og mer tar aktiv del i petroleumstriell virksomhet, idet det har vist seg at det er ved slik aktiv deltagelse fra statens side at den enkelte stat best har maktet å influere på og styre utviklingen av en integrert statlig oljepolitikk i samsvar med nasjonale og internasjonale interesser.

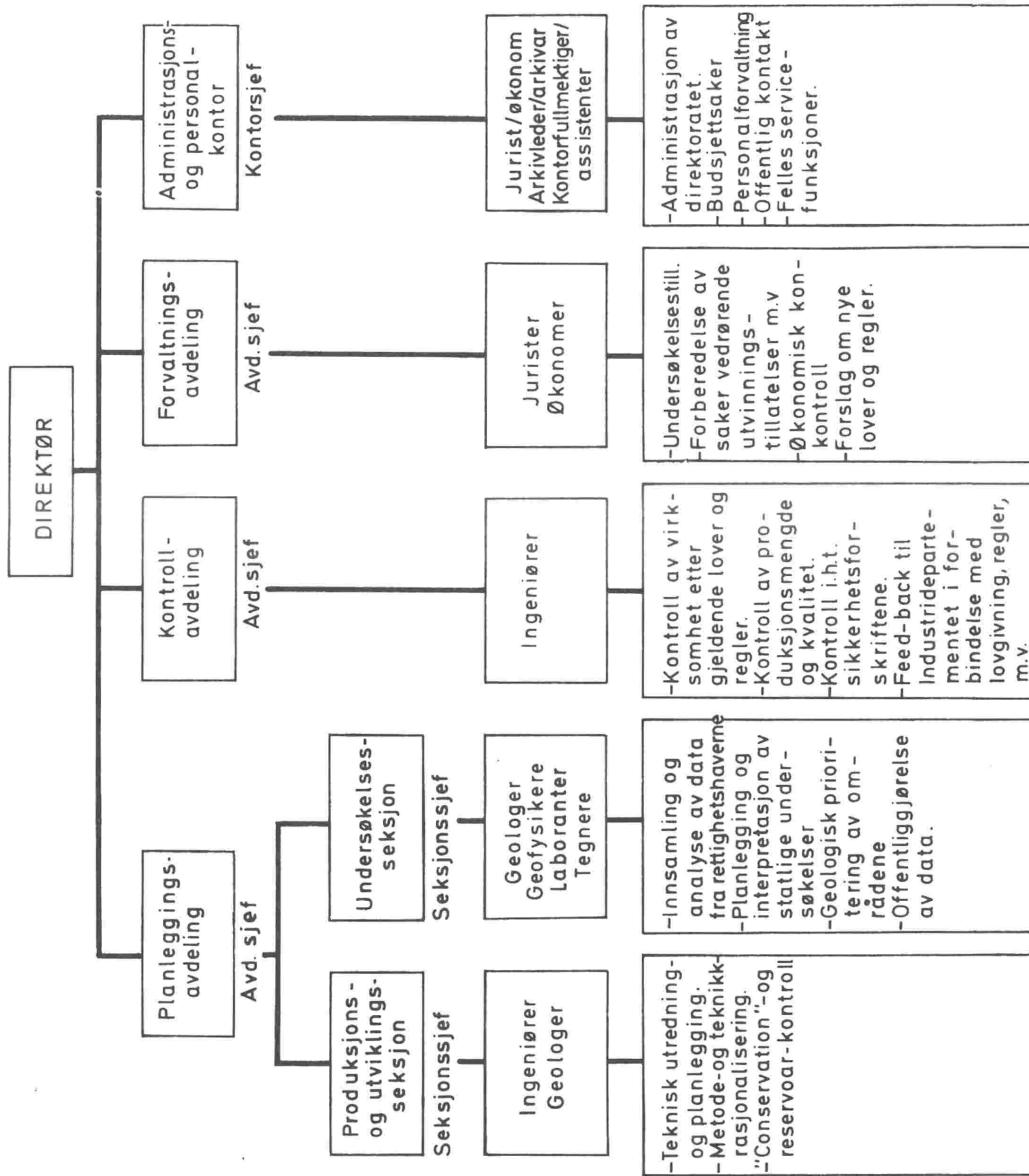
Utviklingen på petroleumssektoren i Norge er nå kommet så langt at etableringen av et effektivt og slagkraftig organ som kan delta i alle hensiktsmessige faser av petroleumstriell virksomhet er nødvendig, dersom staten skal være i stand til å dra de størst mulige fordeler av sine petroleumssressurser.

I St.meld. nr. 76 kap. XIII er det uttalt at det i fremtiden prinsipielt bør søkes oppnådd opsjon for staten til å bli deltager på like linje med de øvrige deltagerne i en gruppe, såfremt det gjøres et kommersielt utnyttbart funn av petroleum.

Industridepartementet har ved tildeling av de senere utvinningstillatelser oppnådd rett til for staten å bli deltager i utvinningstillatelser i tilfelle det gjøres et kommersielt utnyttbart funn.

Opprettelse av statens oljedirektorat og et statlig oljeselskap m.m.

ORGANISASJONSPLAN FOR DIREKTORATET
I ETABLERINGSFASEN

Slike kontrakter om statsdeltagelse gir staten en direkte forretningsmessig interesse i petroleumsvirksomheten på den norske kontinentalsokkel.

Som nevnt under kap. V, mener departementet at statens forretningsmessige interesser i undersøkelser etter og utvinning av petroleum mest hensiktsmessig kan ivaretas gjennom et statlig oljeselskap, organisert som et 100 pst. statseid aksjeselskap. Dette vil gi staten muligheter for å ta mer aktivt del i undersøkelser etter og utvinning av petroleum. Et slikt selskap vil også gi staten bedre muligheter for å utnytte sine rettigheter etter de oppnådde kontrakter om statsdeltagelse som basis for et videre engasjement innen transport, foredling og markedsføring. Selskapets annet formål vil være å koordinere statens interesser med det private næringslivs interesser innenfor petroleumssektoren gjennom forskjellige typer av samarbeidsavtaler. Derved vil selskapet kunne spille en sentral rolle i å virkeliggjøre statens politikk i etableringen av et integrert norsk oljemiljø.

Disse siktemål er i samsvar med de synspunkter som det er gitt uttrykk for i kap. XIII i St.meld. nr. 76.

Som nevnt i Stortingsmeldingen kan det også bli spørsmål om å overlate nøkkelblokker og tilbakeleverte områder av spesiell interesse til et statlig oljeselskap. Dette vil stille statsselskapet overfor store utfordringer.

1. Funksjoner.

For å kunne løse de oppgaver som er nevnt ovenfor må statsselskapet etter hvert kunne ivareta følgende funksjoner:

- Foreta petroleumsprospekteringsmessige vurderinger av de blokker der staten har oppnådd deltagerrett.
- Vareta statens interesser i inngåtte avtaler om statsdeltagelse (carried interest).
- Førestå den praktiske gjennomføring av de geologiske og geofysiske undersøkelser som utføres for direktoratets regning.
- Undersøke mulighetene i de blokker som staten overlater til statsselskapet med sikte på å finne frem til den mest hensiktsmessige form for disponering av disse blokker, herunder forhandle om samarbeidsavtaler eller kontrakter om utnyttelsen av disse blokker.
- Delta i boreoperasjoner og utvinning.
- Delta i transport, raffinering, markedsføring og petrokjemisk industri i den grad og så langt dette er formålstjenlig.
- Følge med i den globale utvikling innen petroleumssektoren, bl.a. for å kunne vurdere hvorvidt det er formålstjenlig med engasjement på petroleumssektorer i andre land enn Norge.

2. Selskapsformen.

Når det gjelder formen for statsselskapet har Orga-

nisasjonsutvalget i sin innstilling (kap. 9.4.) foreslått følgende:

''Statsselskapet foreslås organisert som et holding-selskap. Engasjementer i operativ virksomhet vil da vesentlig skje gjennom selskaper som stiftes i samarbeid med andre, gjennom samarbeidsavtaler med bestående selskaper eller gjennom egne datterselskaper. Utvalget anser dette for å være den mest hensiktsmessige form for statlig forretningsmessig engasjement innen petroleumssektoren. Ordningen vil gi muligheter for organisatorisk fleksibilitet, delegering og effektivisering.''

Organisasjonsutvalget har videre i denne forbindelse uttalt:

''Statsselskapet bør etter utvalgets oppfatning være nonoperativt og organiseres som et holdingselskap. Driften av de forskjellige virksomheter som statsselskapet engasjerer seg i, bør skje i regi av de enkelte underselskaper som statsselskapet eier eller er deltaker i.''

Oljerådet har erklært seg enig i at det vil være naturlig med flere statsselskaper, der ett vil være hovedselskapet som koordinerer og kanalisere virksomheten i underselskapene.

Etter Industridepartementets oppfatning er det av avgjørende betydning at all ekspertise i selskapet, særlig i etableringsfasen, ligger organisatorisk nær selskapets ledelse. Ledelsen vil, for å kunne treffe riktige avgjørelser, ha behov for en vurdering av alle sider av virksomheten. En spredning av ekspertisen på flere organisatoriske enheter vil føre til en komplisering av forbindelseslinjene til ledelsen og også medføre fare for en dublering av ekspertise, noe det ikke finnes dekning for idag. Industridepartementet er av den oppfatning at det i begynnelsen vil være mest hensiktsmessig å samle all ekspertise i hovedselskapet, idet dette vil gi de beste forutsetninger for at selskapet raskt kan komme igang.

Imidlertid vil det etterhvert kunne være hensiktsmessig at hovedselskapet organiserer spesielle deler av sin virksomhet i datterselskaper. Dette kan være tilfelle utfra hensyn til bl.a. fordeling av ansvaret, ivaretagelse av selskapets forskjellige plikter overfor forskjellige partnere, geografisk beliggenhet av en virksomhet, m.v. Det forutsettes at selskapet har anledning til å organisere visse deler av sin virksomhet i datterselskaper etterhvert som det melder seg behov for slike ordninger.

Når det gjelder utformingen av statsselskapets interne organisasjon, vil det etter Industridepartementets oppfatning være mest hensiktsmessig at dette overlates til styret i det nyopprettede statlige oljeselskap i samråd med Industridepartementet. Bemanningsbehovet i etableringsfasen synes å ville dreie seg om 30 - 40 personer, men personalantallet i statsselskapet vil måtte økes betydelig bl.a. så snart selskapet gjør opsjonsrett til deltagelse i kommersielt utnyttbare petroleumsforekomster gjeldende.

Departementet finner det naturlig at selskapets direktør ansettes av styret.

3. Rammen for selskapets virksomhet og styrets fullmakter.

Organisasjonsutvalget har når det gjelder spørsmålet om statselskapets fullmakter, gitt sin prinsipielle tilslutning til de synspunkter som er fremholdt på side 49 i innstillingen fra Statsselskapskomiteen av 1957. Komiteen går sterkt imot innskrenkninger i de forretningsmessige fullmakter til ledelsen i statselskaper og uttaler bl.a.:

''På lengre sikt synes det beste vern å være at styret har en klar forretningsmessig fullmakt, at man velger styret med omhu, og at departementet tar kontakt med styret. En slik ordning synes bedre enn overføring av forretningsmessige avgjørelser fra styret til departementet.''

Organisasjonsutvalget understreker at beslutningsprosessen i statselskapet ikke må bli for omfattende og tidkrevende. Utvalget uttaler bl.a. i kap. 9.4.:

''Det må være siktemålet at statselskapet skal kunne handle like raskt som sine medkontrahenter. Utvalget vil sterkt anbefale at et eventuelt statselskap etableres med full forretningsmessig handlefrihet for styret innenfor klare fullmakter gitt av de politiske myndigheter.''

Industridepartementet gir sin fulle tilslutning til de her fremførte synspunkter. Petroleumsindustrien er en virksomhet der det stilles store krav til evnen til å treffe hurtige beslutninger. Dette gjelder da særlig operasjoner på kontinentalsokkelen, der forsinkelser i virksomheten kan vise seg å bli særdeles kostbare.

Organisasjonsutvalget har i innstillingen antydning følgende vide formålsparagraf for selskapet:

''Selskapet har til formål selv eller gjennom deltagelse i andre selskaper å drive virksomhet som har tilknytning til undersøkelser etter, utvinning, foredling og markedsføring av petroleum og andre naturforekomster.''

Industridepartementet er enig med Organisasjonsutvalget i at selskapets formålsparagraf må være tilstrekkelig vid til at selskapet kan forestå ivaretagelsen av statens forretningsmessige interesser og virke som et instrument for realisering av statens industripolitikk på petroleumssektoren. Da imidlertid den statlige oljepolitikk stadig vil måtte være gjenstand for revurderinger i lys av utviklingen både nasjonalt og globalt, vil det være nødvendig for myndighetene å beholde avgjørelsen i saker av prinsipiell og vidtrekkende betydning.

I denne sammenheng vil Industridepartementet fremheve at myndighetene til enhver tid vil ha styring og kontroll over selskapets virksomhet, idet staten som eneaksjeeier gjennom generalforsamlingsbeslutninger vil ha den fulle instruksjonsmyndighet overfor selskapet i samsvar med reglene i aksjeloven. I praksis vil også statselskapets styre holde Industridepartementet underrettet om utviklingen i den enkelte sak av betydning.

Industridepartementet antar at andre naturfore-

komster enn petroleum inntil videre ikke bør omfattes av statselskapets virksomhet.

For øvrig er departementet i det vesentlige enig i utvalgets forslag til formålsparagraf, som foreslås gitt slik ordlyd:

''Selskapet har til formål selv eller gjennom deltagelse i andre selskaper å drive undersøkelser etter og utvinning, transport, foredling og markedsføring av petroleum og avledede produkter.''

4. Selskapets finansiering.

Departementet vil understreke nødvendigheten av at selskapet gis full handlefrihet slik at det vil kunne treffe raske avgjørelser der dette er nødvendig. Departementet mener at en slik handlefrihet avhenger av at selskapet til enhver tid disponerer tilstrekkelig kapital. Organisasjonsutvalget har i sin innstilling gitt uttrykk for samme syn.

Tilstrekkelig kapital vil være en viktig forutsetning for selskapets muligheter på petroleumssektoren.

Selskapets kapitalbehov vil øke etterhvert som omfanget av de aktiviteter som selskapet engasjerer seg i, utvides.

I etableringsfasen vil selskapet hovedsakelig ha behov for driftskapital, som i det vesentlige vil være til:

1. Driftsutgifter som lønnsutgifter, husleie, kontorutgifter etc.
2. Egne undersøkelser. I første rekke vil dette være aktuelt for blokker som blir overlatt til selskapet. De mer generelle undersøkelser i statlig regi forutsettes dekket av direktoratet.
3. Utgifter til faglig bistand, f.eks. konsulenttjenester.

Selskapets behov for investeringskapital i etableringsfasen vil hovedsakelig gjelde eventuelt kjøp av kontorlokaler.

Behovet for driftskapital og investeringskapital vil øke betydelig ved opsjonsutnyttelse i de inngåtte avtaler om statsdeltakelse (carried interest). Over en femårsperiode fra det tidspunkt en opsjon utøves, vil selskapet kunne få et kapitalbehov som kan løpe opp i en milliard kroner, avhengig av funnets størrelse og den utøvede opsjon. Dette kapitalbehov vil komme i en tid da selskapet har begrensede inntekter fra den løpende drift.

En eventuell deltagelse i transportsystemer og/eller rørledningsselskap kan komme samtidig med utviklingen av et funn for å gjøre det produksjonsklart. Kapitalinvesteringer for et rørledningssystem kan bli av en størrelsesorden som må regnes i milliarder kroner. Selskapets kapitalbehov ved deltagelse i et slikt system vil være avhengig av selskapets deltagerandel.

Når selskapet får tildelt egne blokker på den norske kontinentalsokkel, vil det kunne bli aktuelt enten at selskapet selv står for boringen ved å leie utstyr og mannskap fra utenlandske boreselskaper, eller at

selskapet inngår servicekontrakter med andre oljeselskaper. I førstnevnte tilfelle vil selskapet gå aktivt inn i en risikofylt virksomhet som kan tære sterkt på de ressurser selskapet måtte ha til disposisjon. I annet tilfelle vil selskapet ikke selv påføres utgiftene, men få råderett over den del av oljen som kontraktøren avtalemessig ikke kan disponere.

På det nåværende tidspunkt er det ikke mulig å si om og eventuelt når det vil bli aktuelt for selskapet å delta i down-stream operasjoner, dvs. videreføring og markedsføring av oljeprodukter.

Selskapets viktigste inntekter vil kunne være:

1. Inntekter som følge av kommersielt utnyttbare funn av petroleum under de inngåtte avtaler om statsdeltagelse.
2. Inntekter på grunnlag av vanlige forretningsmessige investeringer som selskapet foretar, enten alene eller sammen med andre selskaper.
3. Inntekter ved salg av tjenester eller salg av resultater fra egne undersøkelser.

Statsselskapet forutsettes å få overdratt de avtaler om statsdeltagelse som er inngått for såvel den norske kontinentalsokkel som for utenlandsk område. Disse avtaler eliminerer den økonomiske risiko ved leting etter petroleum. Prinsipielt vil statsselskapet først kunne gå inn som partner når man regner et prosjekt for rentabelt. Inntektene fra deltagelse med andre grupper ved utnyttelsen av funn kan bli meget betydelige, avhengig av funnets størrelse og de kostnader som er forbundet med utviklingen. Inntektene vil imidlertid først komme etter betydelige investeringer.

Selskapet vil også kunne få betydelige inntekter ved andre prosjekter enn de som er gruppert under statsdeltagelse. Det tenkes her f.eks. på inntekter fra egne blokker hvor andre oljeselskaper har funnet olje på servicekontrakter m.m. Det kan videre tenkes inntekter fra deltagelse i videreføring og distribusjon. Felles for selskapets inntekter er at de vil komme på et sent stadium sammenlignet med de investeringer som vil gå forut.

I tiden før deltagelse i et kommersielt utnyttbart funn vil selskapet ha begrensede muligheter til å operere på lånemarkedet. Kapitalbehovet må derfor dekkes gjennom egenkapital.

Departementet vil foreslå at selskapet etableres med en aksjekapital på 5 mill. kroner gjennom bevilgning på statsbudsjettet for 1972. En understreker at denne bevilgning bare tar sikte på å dekke etableringsutgiftene samt driftsutgifter i den aller første periode.

Selskapet vil måtte tilføres kapital i takt med de oppgaver selskapet til enhver tid får. Det vil som det fremgår av foranstående, kunne dreie seg om betydelige beløp. Departementet vil måtte komme tilbake til dette spørsmål når styret for selskapet er oppnevnt, og dette har fått anledning til å uttale seg om spørsmålet.

IX. KOORDINERINGSSPØRSMÅL.

De statlige petroleumssaker vil kreve en betydelig grad av koordinering både innenfor de 3 organer som direkte er engasjert på dette felt, og i forhold til andre offentlige organer. En viktig oppgave for Industridepartementet i den nye organisasjon vil bli å koordinere departementets, direktoratets og stats-selskapets virksomheter.

Organisasjonsutvalget har foreslått at denne koordineringsoppgave best kan løses gjennom etablering av et samordningsråd.

Oljerådet har i sin uttalelse uttrykt tvil om nytten eller nødvendigheten av det foreslåtte samordningsråd, idet dette råd etter Oljerådets oppfatning lett vil kunne bli et overflødig og kompliserende ledd.

Industridepartementet er av den oppfatning at spørsmålet om koordinering av de tre organers virksomhet er av en slik viktighet at en formalisering av samarbeidskontrakten mellom de tre organer ved opprettelsen av et samordningsråd vil være nyttig. Industridepartementet forutsetter at ekspedisjons-sjefen for Industridepartementets olje- og bergverksavdeling har faste møter med direktørene for direktoratet og statsselskapet for å diskutere spørsmål av betydning for den felles virksomhet, utveksle erfaring på felles interessefelt, ta initiativ til fellesprosjekter, samt foreta utveksling av personale i opplæringsøyemed.

I tillegg til koordineringen mellom disse tre organer vil Industridepartementet ved utformingen av den statlige politikk på petroleumssektoren måtte samarbeide med andre departementer og statsinstitusjoner. Til dette formål er det som omhandlet i kap. I oppnevnt et interdepartementalt samarbeidsorgan. Videre er det opprettet et interdepartementalt skat-teutvalg.

Industridepartementet mener at ordningen med de interdepartementale utvalg har virket tilfredsstillende og foreslår disse utvalg opprettholdt. I fremtiden kan imidlertid nye spørsmål gjøre det hensiktsmessig å omorganisere eksisterende utvalg, og å etablere nye utvalg.

I innstillingens kapittel 9.6. har Organisasjonsutvalget antatt at det med den nye organisasjon neppe lenger vil være behov for Statens oljeråd. Organisasjonsutvalget mener at den ekspertise som departementet trenger for behandling av petroleumssakene, bør kunne konsentreres i de organer som er foreslått opprettet.

Oljerådet har i sin uttalelse fremhevet at det også i den nye organisasjon vil være behov for et rådgivende organ i oljespørsmål og da særlig hos direktoratet og statsselskapet. Oljerådet har siden opprettelsen i 1965 virket som et rådgivende og innstillende organ for Industridepartementet i saker vedrørende utforskning og utnyttelse av petroleum på den norske kontinentalsokkel.

Da Industridepartementet selv har hatt direkte ansvar for alle sider av de statlige petroleumssaker,

Opprettelse av statens oljedirektorat og et statlig oljeselskap m.m.

har det hittil vært behov for et organ som Oljerådet. Oljerådet har i de forløpende år vært til meget stor hjelp for Industridepartementet ved utformingen av den statlige petroleumpolitikk. Industridepartementet antar imidlertid at behovet for et særskilt oljeråd ikke lenger er tilstede, når den nye organisasjon er opprettet, idet Industridepartementet da selv vil kunne konsentrere seg om de spørsmål som hittil er blitt behandlet av Oljerådet. Den ekspert-hjelp som fortsatt vil trenge i saker av faglig tilsnitt vil Industridepartementet kunne få i direktoratet og statselskapet, og av norske og utenlandske konsulenter.

X. PERSONALBEHOV OG LØNNSPØRSMÅL.

Organisasjonsutvalget har i kap. 10 pkt. 4 understreket nødvendigheten av å bygge opp ekspertise på en rekke områder for å kunne dekke behovet innenfor de statlige petroleumsorganer. Det er rimelig å vente at behovet vil øke i takt med en fremtidig ekspansjon av virksomheten. Utvalget har pekt på at petroleumsbransjen er internasjonal og at lønnsnivået for høyt kvalifisert personell ligger langt over det tilsvarende norske. Man må derfor være klar over at de statlige organer kan stå i fare for ikke å få dekket behovet for kvalifisert personale, dersom avlønningen ligger markert lavere enn innenfor den private petroleumsindustri. Dette problem er særdeles alvorlig, idet tilgangen på kvalifiserte fagfolk i Norge vil være meget begrenset i den nærmeste fremtid, samtidig som man må regne med at etterspørselen etter kvalifisert norsk personell til utenlandske selskaper og norske grupperinger vil øke sterkt. For å kunne trekke tilstrekkelig kvalifiserte fagfolk til de statlige petroleumsorganer og beholde disse, foreslår utvalget at disse organer gis en viss fleksibilitet i lønnsproblemer.

Departementet slutter seg til utvalgets betraktninger og foreslår at de statlige petroleumsorganer gis muligheten til å engasjere personale ved åremålskontrakter med avlønning utenfor de vanlige lønns-satser der dette er nødvendig.

XI. PLASSERING AV DIREKTORATET OG DET STATLIGE OLJESELSKAP.

Industridepartementet har 11. oktober 1971 tilskrevet Kommunaldepartementet sålydende:

''I St.meld.nr 76 (1970-71) Kap X ble det påpekt at den nåværende organisasjon for saker vedrørende virksomheten på kontinentalsokkelen er midlertidig. Det ble videre bebudet at det vil bli fremmet en melding eller proposisjon til Stortinget med forslag til en ny permanent organisasjon.

Industridepartementet nedsatte i 1970 et utvalg til å utarbeide et forslag til en slik organisasjon. Utvalget avga sin innstilling 24.3.71. Et eksemplar av innstillingen følger vedlagt.

Etter å ha mottatt uttalelser til innstillingen fra berørte departementer og institusjoner, er departementet nå i ferd med å utarbeide en proposisjon til Stortinget. Saken er av Industridepartementet gitt høy prioritet og man tar sikte på å fremme proposisjonen innen utgangen av oktober.

Proposisjonen vil i det vesentlige følge Utvalgets konklusjoner med etablering av et Oljedirektorat, som skal ivareta statens forvaltningsmessige oppgaver vedrørende kontinentalsokkelen, mens de forretningsmessige funksjoner overlates et statlig oljeselskap.

I forbindelse med lokaliseringsspørsmålet vil Industridepartementet påpeke at direktoratet og selskapet vil måtte drive et utstrakt samarbeide for å kunne dra mest mulig nytte av hverandres ekspertise og utstyr. Samme geografiske plassering for disse organer vil være en absolutt forutsetning for at man skal kunne utnytte alle samarbeidsmuligheter på en hensiktsmessig måte. Det vil bl.a. være av avgjørende betydning at begge organer har adgang til prøver som ikke kan dubleres. Plassering på samme sted vil videre medføre en betydelig økonomisk besparelse, idet laboratorier, bibliotek og lagerplass for prøver og geofysisk materiale vil kunne opprettes felles og behovet for forskjellig utstyr som f. eks. EDB-utstyr o.l. vil kunne dekkes ved felles anskaffelse.

Ved avgjørelsen av hvor direktoratet og selskapet bør plasseres er det etter departementets oppfatning nødvendig å ta hensyn til følgende momenter:

1. Den hurtige utvikling av virksomheten på kontinentalsokkelen vil i en overskuelig fremtid medføre at sentraladministrasjonen og de politiske myndigheter til stadighet vil være sterkt engasjert med å utforme nødvendige retningslinjer for såvel direktoratet som for selskapet. Ekspertise som vil være tilgjengelig i direktoratet og selskapet bør derfor på kort varsel kunne stilles til rådighet for sentraladministrasjonen.
2. Direktoratet og selskapet vil innen hvert sitt område bli tildelt betydelig myndighet i oljesaker. Selskapet vil bl.a. forestå en forretningsvirksomhet som etterhvert vil kunne få et meget stort omfang. Denne virksomhet vil medføre stadige forhandlinger og møter med de selskaper og institusjoner som er engasjert på kontinentalsokkelen. Direktoratet vil på sin side bl.a. utøve en utstrakt kontroll og utredningsvirksomhet. En rekke av disse kontrollfunksjoner og utredningsoppdrag er i dag og vil også i fremtiden være delegert til forskjellige institusjoner. En nær kontakt med disse institusjoner er nødvendig, idet man ofte vil behandle meget kompliserte spørsmål hvor personlig kontakt mellom representanter for de impliserte parter vil være påkrevet.
3. Det ville være en fordel om direktoratet og selskapet kunne plasseres nærmest mulig det sted hvorfra selve virksomheten drives. Virksomhetens lokalisering vil imidlertid ikke alltid forbli

Opprettelse av statens oljedirektorat og et statlig oljeselskap m.m.

den samme som den er i dag, idet det vil bli satt igang undersøkelser og boring nordover langs kysten. Etterhvert som det etableres nye baser hvorfra virksomhet av et visst omfang vil bli drevet, vil såvel direktorat som selskapet sannsynligvis bli nødt til å opprette distriktskontorer.

4. Direktoratets og selskapets sterkt utadvendte virksomhet krever at de plasseres et sted hvor det er best mulige kommunikasjoner, herunder telekommunikasjoner, med alle administrative ledd som disse institusjoner vil måtte arbeide i nær kontakt med. Kort avstand til en flyplass som er tilknyttet såvel det innenlandske som det internasjonale rutenett vil være en absolutt betingelse.
5. Departementet har i dag hyppige besøk av representanter fra lokale myndigheter og næringsliv fra hele landet, som bl.a. vil drøfte forskjellige distriktpolitiske sider ved virksomheten på kontinentalsokkelen. Behovet for kontakt med folk fra distriktene vil ikke bli mindre i tiden fremover. I dag er den ekspertise som kan besvare slike henvendelser samlet i departementet. Når det blir opprettet et direktorat og et oljeselskap vil det i de fleste tilfelle også bli nødvendig å henvende seg til disse organer. En stor spredning av de tre organer vil komplisere slike henvendelser.
6. I etableringsfasen vil direktoratet og selskapet måtte ha mellom 50-100 ansatte i det vesentlige høyt kvalifiserte fagfolk så som geofysikere, geologer, petroleumsingeniører, jurister, økonomer m.v. Antallet ansatte vil øke betydelig dersom virksomheten utvikler seg på samme måte som hittil. Direktoratet og selskapet må sikres tilstrekkelige ekspansjonsmuligheter for såvel kontorplass som lagerplass for prøver og geofysisk materiale. For å rekruttere de rette mennesker som innehar best mulige kvalifikasjoner, må de to organer plasseres på et sted som kan by de ansatte tilfredsstillende boligforhold og miljø.
7. Utdanningsbehovet for det personell som skal ta del i administrasjonen av virksomheten på kontinentalsokkelen er stort og det antall mennesker som i dag innehar spesiell know-how på dette område er lite her i landet. Man bør derfor ta sikte på å skape et sterkt faglig miljø ved å plassere direktoratet og selskapet relativt nær et universitet hvor det kan gis undervisning og videreutdanning i fag som f.eks. petroleums-teknologi og petroleumsgeologi, petroleums-økonomi og petroleumsjus.

Etter departementets oppfatning er det bare byene Trondheim, Bergen, Stavanger og Oslo som kan oppfylle de vesentligste av de ovennevnte hensyn. Trondheim vil med sitt høyskolemiljø og tilstedeværelsen av Norges geologiske undersøkelse, kunne danne et grunnlag for faglig miljø for petroleums-teknologi og geologi, mens Bergen med sin store bredde av undervisningsmuligheter etterhvert vil kunne by på muligheter for et fagmiljø for bl.a. fag

som jus, økonomi, geofysikk og geologi. I Bergen ligger dessuten Fiskeridirektoratet og Havforskningsinstituttet.

Stavanger er i dag utgangspunkt for nesten all virksomhet på den norske kontinentalsokkel syd for 62° n.br. Byen har i dag et visst oljemiljø. I den nærmeste fremtid vil det bli opprettet en oljeteknologisk linje ved Distriktshøyskolen i Stavanger. Man må imidlertid være oppmerksom på, at byen sannsynligvis ikke vil forbli den eneste base for oljevirk-somhet. Etterhvert som virksomheten forskyves nordover, vil et eller flere andre steder langs kysten kunne tenkes å bli base for virksomheten på kontinentalsokkelen.

Oslo er sete for vår sentraladministrasjon og med noen få unntagelser, er alle statsinstitusjoner som på en eller annen måte er involvert i virksomheten på kontinentalsokkelen, plassert her. Videre har de aller fleste oljeselskaper som er aktive på kontinentalsokkelen sitt hovedkontor i Oslo. Således har f.eks. Phillips Petroleum Company nylig opprettet sitt hovedkontor for Skandinavia i Oslo.

De nevnte steder for plassering av direktoratet og selskapet ligger i pressområder. Spørsmålet er derfor om de distriktsmessige fordeler ved en "utflytning" vil bli såvidt betydelige at de oppveier de ulemper som en lokalisering utenfor Oslo-området ville innebære.

Man ber om at Lokaliseringsutvalget ved behandlingen av saken tar nøye hensyn til departementets betraktninger. Man er eventuelt rede til å møte for utvalget for å gi ytterligere opplysninger og for om ønskelig å redegjøre nærmere for departementets syn. Utvalgets uttalelse imøtesees helst innen utgangen av oktober, slik at uttalelsen kan følge departementets proposisjon når denne fremmes for Stortinget."

Med brev fra Kommunaldepartementet av 17. november 1971 mottok departementet nedenstående:

"Protokoll

over møte i det faste rådgivende utvalg til å bistå administrasjonen i lokaliseringsspørsmål vedrørende statsinstitusjoner (Plasseringsutvalget) onsdag 3. november 1971 kl. 13.00 i Kommunaldepartementets møtelokale, Pilestredet 33, Oslo.

Til stede:

Fylkesmann Erling Sandene, formann
Direktør Egil Akselsen
Personaldirektør Bjarne Døhlen
Underdirektør Leif Hande
Ekspedisjonssjef Odd Hansson
Konsulent Astrid Vale
Avdelingsdirektør Harald Winter-Hjelm.

Fra Kommunaldepartementet møtte byråsjef Tore Grande og konsulent Terje Stubberud, som er sekretær for utvalget.

Sak 4/71: Oljedirektoratet og statlig oljeselskap.

Opprettelse av statens oljedirektorat og et statlig oljeselskap m.m.

Saken er forelagt for utvalget med Industridepartementets brev av 11. oktober 1971 (ref.: ID/Olje utg./71 JR/DS/GL) oversendt utvalgets medlemmer med Kommunaldepartementets brev av 28. oktober 1971 (ref.: 1190/71 U Stu/AÅL). Videre forelå Industridepartementets brev av 27. oktober 1971 (ref.: ID/Olje utg./71 DS/GM) sendt utvalgets medlemmer uten følgeskriv.

På møtet ble fremlagt materiale innhentet fra byene Stavanger, Bergen og Trondheim med orientering om mulighetene for å skaffe boliger og lokaliteter samt orienterende stoff om miljøfaktorer. Uttalelse fra fylkesmennene i Rogaland, Bergen og Hordaland og Sør-Trøndelag ble fremlagt. Utvalgets sekretær redegjorde for reisen til Stavanger, Bergen og Trondheim og utdypet muntlig det innhentede materiale.

Utvalget drøftet saken.

Etter anmodning fra Kommunaldepartementet møtte representanter for Industridepartementet fra kl. 14.00 til kl. 15.15:

Statssekretær Arve Johnsen
Ekspedisjonssjef Knut Dæhlin
Underdirektør Nils Gulnes.

Representantene for Industridepartementet gav en generell orientering om Oljedirektoratet og statsselskapet og belyste nærmere de momenter som kunne tale for plassering i Oslo. De utdypet kravene som må stilles ved plassering utenfor Oslo, og hvordan disse imøtekommes ved en eventuell plassering i henholdsvis Stavanger, Bergen, Trondheim. De svarte videre på spørsmål fra utvalgets medlemmer.

Etter at Industridepartementets representanter var fratrudd fortsatte utvalget drøftingene.

Utvalget ser slik på spørsmålet om plassering av påtenkt Oljedirektorat og statlig oljeselskap:

1. Utvalget kan ikke se at en forsvarlig løsning av direktoratets og selskapets tiltenkte oppgaver gjør det nødvendig å plassere de to institusjoner i Oslo.
2. I brev av 11. oktober 1971 har Industridepartementet gjort detaljert rede for 7 sett med momenter som det bør tas hensyn til ved valg av lokaliseringssted utenfor Oslo. Ut fra disse momenter mener Industridepartementet at bare byene Stavanger, Bergen og Trondheim kan komme på tale.

Utvalget hadde ved behandlingen av denne saken gjerne villet vite mer om mulighetene for oljeutvinning nord for 62° nordlig bredde hvor det fra visse hold hevdes at utsiktene for funn skal være gode. Men utvalget må under sin behandling og ved sin uttalelse gå ut fra det man i dag vet: utvalget finner av den grunn ikke å burde trekke inn i vurderingen steder lenger nord i landet.

På denne bakgrunn har utvalget begrenset seg til å vurdere de 3 byer (utenom Oslo) som Industridepartementet har pekt på i brevet av 11. oktober 1971.

3. Også når det gjelder valget mellom disse 3 byer, skulle utvalget gjerne ha visst mer om mulighetene for oljeutvinning nord for de eksisterende funnsteder. Et nærliggende valg kunne ha vært eksempelvis Trondheim dersom det nå hadde vært visshet for utnyttbare oljefunn utenfor kysten lenger nord enn der hvor olje hittil er funnet.

Utvalget legger stor vekt på at oljeaktiviteten (undersøkelser, boring, produksjon) er og vil bli orientert til kysten (Vestlandet og nordover). Oljedirektoratet og det Statlige oljeselskapet bør lokaliseres innenfor nevnte område til ett av de steder som i det vesentlige oppfyller de lokaliseringskrav som er stillet i Industridepartementets brev av 11. oktober 1971. Utvalget finner særlig å måtte bygge på det man i dag vet om oljefunn: det er nå de to organer skal etableres, og det foreligger allerede betydelige oppgaver som disse organer må løse.

Utvalgets flertall vil etter dette foreslå at Oljedirektoratet og det statlige oljeselskap blir plassert i Stavanger.

Utvalgets mindretall, Egil Akselsen, legger vekt på at oljeundersøkelsene i løpet av få år vil forskyve seg sterkt nordover og vil foreslå at direktoratet og selskapet plasseres i Trondheim.

Møtet hevet kl. 15.45."

I oversendelsesbrevet av 17. november 1971 uttaler Kommunaldepartementet:

"Kommunaldepartementet viser til uttalelsen fra utvalgets flertall og vil understreke viktigheten av at Oljedirektoratet og det statlige oljeselskap blir lokalisert utenfor Østlandsområdet. Departementet har for sin del ikke noe å merke til at de nevnte institusjoner plasseres i Stavanger. En ber om at det videre arbeid med lokaliseringsspørsmålet skjer i nær kontakt med Kommunaldepartementet."

Departementet har mottatt en rekke uttalelser fra fylkeskommunale og kommunale myndigheter og fra interesserte organisasjoner med forslag til plassering av direktorat og statsselskap i Stavanger, Bergen og Trondheim. Uttalelsene følger som utrykte vedlegg.

Departementet har hatt møter med representanter for kommunale- og fylkeskommunale myndigheter om plasseringsspørsmålet. Representanter for departementet har også sammen med myndighetene i de tre kommuner foretatt befaringer for å få et førstehåndsinntrykk av mulighetene for en hensiktsmessig løsning av bolig- og kontorspørsmålene.

Industridepartementet skal bemerke:

Det kan utvilsomt finnes mange argumenter for at oljedirektoratet og det statlige oljeselskap bør plasseres i Oslo. Industridepartementet er imidlertid enig med Plasseringsutvalget i at det ikke er nødvendig for en forsvarlig løsning av de to institusjoners oppgaver å plassere dem i Oslo.

Trondheim vil i kraft av sitt høgskolemiljø og tilstedeværelsen av Norges geologiske undersøkelse kunne danne et grunnlag for faglig miljø for petroleumsteknologi og geologi. Byen vil imidlertid neppe kunne bli noe hensiktsmessig sentrum for undersøkelse etter og utvinning av petroleum, bl.a. fordi dens plassering inne i fjorden gjør den mindre egnet som forsyningsbase for virksomheten på kontinentalsokkelen. Kommunikasjonene med utlandet er heller ikke så gode som fra Bergen og Stavanger.

Bergen har en stor bredde av undervisningsmuligheter som etterhvert ville kunne utbygges til å gi utdanning av petroleumspersonell innen jus og økonomi, samt geofysikk og geologi. Her ligger dessuten Fiskeridirektoratet og Havforskningsinstituttet. Byen er imidlertid i dag nesten helt uten spesiell tilknytning til petroleumsvirksomhet.

Stavanger er i dag utgangspunktet for nesten all virksomhet på den norske kontinentalsokkel syd for 62° n.br. Byen har allerede et visst oljemiljø. Ved distriktshøyskolen i Stavanger er opprettet en oljeteknologisk linje. Som en vel etablert base for de selskaper som er aktive på kontinentalsokkelen, har byen allerede fått et navn som oljeby såvel nasjonalt som internasjonalt.

Etter en helhetsvurdering vil Industridepartementet anbefale at oljedirektoratet og det statlige oljeselskap legges til Stavangerområdet.

XII. UTDANNELSESPØRSMÅL.

Det vil være av stor betydning for den norske innsats på petroleumssektoren at det bygges opp tilstrekkelig norsk ekspertise i de forskjellige fagområder. Selv om man i en viss utstrekning kan benytte utenlandske eksperter, bør det tas sikte på å dekke behovet gjennom utdanning av norsk personell.

Norske universiteter og vitenskapelige institusjoner har allerede tatt de første skritt i retning av grunnleggende utdanning. Industridepartementet er av den oppfatning at universitetene og høyskolene fortsatt bør sørge for å dekke behovet for grunnleggende utdanning.

I tillegg til den grunnleggende utdanning er det behov for videregående spesialutdanning gjennom "on the job training" og ved deltagelse i spesielle kurser i inn- og utland.

De statlige petroleumorganer må iverksette nødvendige tiltak for å dekke sine behov for spesialekspertise i den nærmeste fremtid. Dette vil innebære et behov for koordinerte spesialutdanningsprogrammer i de tre organer. Industridepartementet

finner det naturlig at det opprettes et eget utvalg under det foreslåtte samordningsråd med denne spesielle oppgave. Industridepartementet anser det for viktig at disse organer får tilstrekkelig midler til å realisere de nødvendige utdanningsprogrammer.

XIII. BEVILGNINGSBEHOV.

1. Den nye Olje- og bergverksavdeling ved Industridepartementet forutsettes opprettet fra 1. juli 1972. Ut fra dette vil bevilgningen til Industridepartementet for 1972 under kap. 22, Regjeringskontorene måtte økes med kr 725 000 fordelt på poster slik:

Post 1, Lønninger	500 000
Post 29, Andre driftsutgifter	225 000
Sum	725 000

Til de enkelte poster skal bemerkes:

Post 1, Lønninger.

Som det fremgår av forslaget til organisasjonsplan under kap. VI er det etter samråd med Finansdepartementet regnet med følgende stillinger i den nye avdeling:

1 ekspedisjonssjef, 1 underdirektør, 4 byråsjefer og 10 saksbehandlere. Av disse forutsettes 1 byråsjefstilling og 3 saksbehandlerstillinger overført fra Administrasjonsavdelingen. De øvrige 12 stillinger forutsettes opprettet fra 1. juli 1972. Dessuten forutsettes departementet styrket med 3 kontorassistent/fullmektigstillinger fra samme tidspunkt, idet departementets skrive- og arkivseksjon vil få et betydelig merarbeid som følge av opprettningen av den nye avdeling.

Den lønnsmessige plassering av stillingene vil bli tatt opp med Lønns- og prisdepartementet på vanlig måte.

Forslaget under denne post fordeler seg slik på underposter:

Post 1,1, Fast organiserte stillinger	415 000
Post 1,5, Overtid	23 000
Post 1,8, Trygdeutgifter	62 000
Sum: Post 1, Lønninger	500 000

Post 29, Andre driftsutgifter.

Den nye avdeling vil ha betydelig behov for anskaffelse av faglitteratur, kartblad, tidsskrifter m.v. En fører opp kr 20 000 til dette formål.

Reise- og kursvirksomheten ved den nye avdeling vil bli av betydelig omfang. Departementet fører opp kr 200 000.

Departementets bevilgning til representasjon bør økes noe. En fører opp kr 5 000.

Opprettelse av statens oljedirektorat og et statlig oljeselskap m.m.

Spesifikasjonen under denne post blir:

Post 29,1, Kontorutgifter	20 000
Post 29,5, Reiseutgifter	200 000
Post 29,6, Representasjon	5 000
Sum: Post 29, Andre driftsutgifter	225 000

Bevilgningene vedrørende den nye avdeling antas i det vesentlige å kunne innspares på kap. 928.

2. Industridepartementet tar sikte på at det nye direktoratet skal være i funksjon fra 1. januar 1973. Før dette tidspunkt må en del stillinger opprettes med sikte på å utføre forberedende arbeider. Direktoratets styre må oppnevnes og tre i funksjon fra et tidligere tidspunkt.

Departementet vil i samråd med Finansdepartementet foreslå en bevilgning under nytt kap. 935 på kr. 430 000 for 1972 til dekning av utgifter ved etableringen av direktoratet.

Beløpet fordeler seg slik:

Post 1, Lønninger	205 000
Post 10, Kjøp av utstyr	100 000
Post 29, Andre driftsutgifter	125 000
Sum	430 000

De enkelte poster skal kort omtales slik:

Post 1, Lønninger.

For å forberede opprettingen av direktoratet, finner departementet det nødvendig å tilsette direktør, kontorsjef for administrasjonskontoret, 1 saksbehandler ved samme kontor og 1 kontorfunksjonær fra ca. 1.7.1972. Den lønsmessige plassering av stillingene vil bli tatt opp med Lønns- og prisdepartementet.

Det er ennå ikke tatt standpunkt til antall styremedlemmer eller til medlemmenes godtgjørelse. Det oppførte beløp på kr 50 000 er helt anslagsmessig. Det er imidlertid på det rene at styret vil få et betydelig arbeide med etableringen.

Utgiftsbeløpet fordeler seg slik på underposter:

Post 1,1, Fast organiserte stillinger	130 000
Post 1,5, Overtid	5 000
Post 1,7, Godtgjørelse til styremedlemmer	50 000
Post 1,8, Trygdeutgifter	20 000
Sum: Post 1, Lønninger:	205 000

Post 10, Kjøp av utstyr.

Til inventar i nye kontorer fører departementet opp kr 100 000. Direktoratet forutsettes for øvrig å overta det utstyr som disponeres av Oljekontorets petroleumsgeologiske og petroleumstekniske seksjoner.

Post 29, Andre driftsutgifter.

I etableringsfasen regnes det med relativt høye utgifter i forbindelse med ansettelse av personale. Forslaget herunder spesifiseres som følger:

Post 29,1, Kontorutgifter	100 000
Post 29,5, Reiseutgifter	25 000
Sum Post 29, Andre driftsutgifter	125 000

Departementet har ikke funnet å kunne føre opp noe beløp til leie av lokaler, innskudd eller lignende, idet det ikke er mulig på det nåværende tidspunkt tilnærmedesvis å kunne antyde hvilke utgifter det kan bli tale om. Man må derfor ta forbehold om å komme tilbake til disse spørsmål.

Bevilgningene vedrørende direktoratet antas delvis å kunne innspares på kap. 928.

3. Det tas sikte på oppretting av statsselskapet fra 1. januar 1973. Departementet har forutsatt en bevilgning på 5 mill. kroner som aksjekapital til det statlige oljeselskap ved etableringen. Bevilgningen foreslås gitt under nytt kap. 976.

Opprettelse av statens oljedirektorat og et statlig oljeselskap m.m.

Industridepartementet
tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et fremlagt utkast til proposisjon til Stortinget om opprettelse av statens oljedirektorat og et statlig oljeselskap m.m. og om bevilgning på i alt kr 6 155 000 på statsbudsjettet for 1972.

Vi OLAV, Norges Konge,

gjør vitterlig:

Stortinget blir innbudt til å gjøre slikt vedtak:

I. Stortinget samtykker i at det blir opprettet et statens oljedirektorat og et statlig oljeselskap m.m., i det vesentlige i samsvar med Industridepartementets tilråding av 17. mars 1972.

II. På statsbudsjettet for 1972 bevilges:

1. Som tilleggsbevilgning under kap. 22, Regjeringskontorene, kr 725 000, fordelt slik:

Post 1, Lønninger	kr 500 000
Post 29, Andre driftsutgifter	kr 225 000

2. under nytt kap. 935, Statens oljedirektorat, kr 430 000, fordelt slik:

Post 1, Lønninger	kr 205 000
Post 10, Kjøp av utstyr	kr 100 000
Post 29, Andre driftsutgifter	kr 125 000

3. under nytt kap. 976, Statens oljeselskap, post 90, Aksjekapital, kr 5 000 000.

Tilråding fra Industridepartementet ligger ved i avtrykk.

Gitt på Oslo slott 17. mars 1972.

Under Vår hånd og rikets segl

OLAV
(L.S.)

Trygve Bratteli

Finn Midtskaug

Vedlegg

Vedlegg 1**Brev fra Det kongelige Kirke- og undervisningsdepartement av 14. juli 1971, med vedlegg.**

Vi viser til Industridepartementets brev av 16. april d.å.

Den ovenfor nevnte innstilling ble av Industridepartementet sendt direkte til Universitetene i Oslo, Bergen, Trondheim og Tromsø samt Norges handelshøgskole. Vi sendte innstillingen til Norges almenvitenskapelige forskningsråd og ba i brev av 29. april d.å. til de nevnte institusjoner om at uttalelsene fra hver enkelt ble koordinert gjennom oss.

Sammen med vår uttalelse følger også kopi av de uttalelser som foreligger fra institusjonene.

Kirke- og undervisningsdepartementet vil bemerke:

Ved at utvalgets mandat har den begrensning at spørsmålet om organisasjon i forbindelse med vitenskapelig utforskning eller utdanning utgår er interessen for innstillingen for dette departement og for institusjonene under vitenskapskontoret sterkt redusert. Dette fremgår tydelig av de vedlagte uttalelser.

Som vedlegg til innstillingen følger et brev fra organisasjonsutvalget for kontinentalsokkelsaker datert 6. november 1970 og til Industridepartementet. Som en korleksjon til de opplysninger som gis i brevet vil vi vise til den vedlagte uttalelse fra Universitetet i Bergen. Allerede før Norges teknisk-naturvitenskapelige forskningsråd kom inn i bildet når det gjelder utforskning av kontinentalsokkelen ble det ved Universitetet i Bergen drevet vitenskapelige undersøkelser i de aktuelle områder.

Angående en rask tilpasning av utdannelsesstilbud innen petroleumsfag er det svært avhengig av hvilket nivå utdannelsen ligger på. Slik vi oppfatter utvalgets syn på relevant utdanning for en begynnende petroleumsutvinning i Norge, så spenner den meget videre enn akademiske utdannelsesretninger av varighet 5-10 år. Mellom kortere yrkesutdannelser og til universitetet og høgskolestudier er det et vidt spektrum av utdannelsesstilbud som vil bli aktuelle, innen sektorer relevante for en oljeindustri. Alle disse utdannelsesstilbud vil ikke kreve like lang planlegging og tilrettelegging og heller ikke like lang tid før utdannede kandidater finnes.

Hvor raskt et nytt utdannelses- og forskningsfelt kan tas opp er avhengig av de ressurser som stilles til disposisjon for universitet og høgskoler generelt. Det er neppe riktig å si at de norske universiteter og høgskoler har vist manglende vilje til å satse på forskning og utdanning innen petroleumsfag. Videre kan det opplyses at Rogaland distriktshøgskole allerede fra høsten av vil sette igang utdanning relevant for oljeindustrien. Og for yrkesskoler og de tekniske skolers vedkommende kan det opp-

lyses at en justering for disse studiers vedkommende kan gjennomføres.

Kap. 2 i innstillingen omhandler "saksområder og funksjoner som skal ivaretas". Selv om utdanning og forskning holdes utenfor utvalgets mandat er disse emner berørt under nevnte kap. side 11. Dette viser bare hvor sentralt utdanning og forskning også står i samband med aktiviteten på kontinentalsokkelen. Vi ser da utdanning og forskning i det videste perspektiv fra yrkesopplæring i de arbeidsoperasjoner som oljeutvinning og foredling krever og til universitetsstudier. Men en begynnende oljeindustri drar også med seg andre fagfelt og sektorer som vil kreve sine utdannelsesstilbud. Som en skisse kan vi nevne følgende stikkord: petrokjemisk industri, forurensning og miljøvern, regionplanlegging for nye industrisentra, sosiologiske og psykologiske forhold på boreplattformer. Dertil kommer de organiske naturforekomster, jfr. uttalelsen fra Norges almenvitenskapelige forskningsråd. Dette viser at et engasjement på kontinentalsokkelen spenner meget vidt.

I annet avsnitt side 11 i innstillingen heter det at de vitenskapelige undersøkelser må overvåkes og følges opp. Denne uttalelsen tyder på at utvalget betrakter vitenskapelige undersøkelser som et snevert begrep. Fra universitetshold og Norges almenvitenskapelige forskningsråd er det også kommet reaksjoner på denne uttalelsen. Hvis det dreier seg om grunnforskning på kontinentalsokkelen, slik forskning som våre universiteter vanligvis driver, så virker forslaget om en overvåking fremmed. En antar bruken av begrepet vitenskapelige undersøkelser er lite adekvat sett ut fra et universitetssynspunkt og ikke sikter mot en innsnevring av universitetenes rett til fri forskning.

På side 12 i innstillingen omtales behandlingen av kjerneprøver fra boringene, fysiske registreringer i borehullene osv. Dette materiale som er grunnlaget for vitenskapelige undersøkelser tillegges restriksjoner da det er av kommersiell verdi. Vi vil i denne anledning gjøre oppmerksom på at prøvene i seg selv har en verdi utover den som knytter seg til en eventuell oljeutvinning. Til forskningen ved våre geologiske institutter ved universitetene vil det nevnte materiale ha stor verdi og det ville være ønskelig med en ordning slik at disse prøver kunne utnyttes også av disse instituttene.

Når det gjelder restriksjoner i forbindelse med bruken av prøvene fra kontinentalsokkelen, så eksisterer det i dag en forskjellsbehandling mellom innenlandske og utenlandske forskere.

Hvis resultatet av vitenskapelige undersøkelser av

kontinentalsokkelen skal hemmeligholdes bør det gjennomføres lik ordning for alle de forskere som foretar undersøkelser. Situasjonen i dag synes meget uheldig ved at utenlandske vitenskapelige ekspedisjoner har fått Industridepartementets tillatelse til å utføre de samme undersøkelser som norske forskere på kontinentalsokkelen, og de utenlandske vitenskapsmenn kan publisere sine resultater fritt (jfr. uttalelsen fra Universitetet i Bergen).

I den organisasjonsstrukturen som er skissert er det fra vårt synspunkt et forslag som har stor interesse og det er opprettelsen av Norges Sjøbunninstitutt. I uttalelsen fra Universitetet i Bergen gis det en analyse av dette institutt. Vi viser til denne uttalelsen og gir den for øvrig vår tilslutning. Vi vil bare presisere at vitenskapelige undersøkelser av den art et sjøbunninstitutt vil drive, allerede utføres av andre institusjoner i dag. Norges geologiske undersøkelse har en del av den nødvendige ekspertise, og et samarbeid mellom Norges Sjøbunninstitutt og Norges geologiske undersøkelse bør foregå allerede fra starten av.

På s. 63 i innstillingen tas koordineringsspørsmålene opp. Det foreslås her et interdepartementalt utvalg og det listes opp en sammensetning av dette utvalg. I denne listen inngår ikke noen representant fra Kirke- og undervisningsdepartementet. På bakgrunn av den ekspertise innen petroleumssektoren som finnes innen institusjonene under Kirke- og undervisningsdepartementet, finner vi det merkelig at ikke også dette departement er foreslått representert i utvalget. Når det er tale om en koordinering av alle statlige aktiviteter innen kontinentalsokkelsakene, finner vi det naturlig at også utdannelses- og forskningssektorene blir tatt med.

Vedlegg 1.1

UTTALELSE FRA UNIVERSITETET I OSLO AV 14. MAI 1971.

Fakultetet er enig i organisasjonsutvalgets forslag til organisasjon for statlige kontinentalsokkelsaker med de utøvende organer knyttet direkte til Industridepartementet og koordinert gjennom et samrådsutvalg.

Fakultetet har merket seg at ifølge mandatet skal utvalget "ikke vurdere eller fremme forslag til organisasjon i forbindelse med vitenskapelig utforskning eller utdanning" og ser med glede at utvalget allikevel har funnet dette så betydningsfullt at det i et brev av 6. november 1970 (vedlagt innstillingen) til Industridepartementet har påpekt nødvendigheten av at dette spørsmål tas opp av andre organer.

Fakultetet vil peke på at Universitetet i Oslo ved flere anledninger sterkt har fremhevet betydningen av dette, for eksempel i geologiseksjonens kommentar av 13. juni 1969 til "Innstilling fra utvalg for utforskning av kontinentalsokkelen" og av 24. april

1970 til Industridepartementet i anledning av forespørsel angående retningslinjer for fremtidig utforskning av kontinentalsokkelen. Videre vil vi vise til "Innstilling om utbygging av marin-geovitenskapelig utdanning ved Universitetet i Oslo", datert 15. januar 1971, og uttalelse av 8. mars 1971 fra fellesutvalget for universitetene i Bergen, Oslo og Trondheim om behov for utdanning i petroleumsfag ved norske universiteter og høyskoler. I uttalelsen av 8. mars heter det på side 3:

"De første hovedfagstudenter innen de nye linjene skulle da kunne uteksamineres 2 1/2 år etter bevilgningen, dvs. sommeren 1974."

I innstillingen side 69 heter det:

"NTNF har gjennom opprettelse av en del utdanningsstillinger tatt et betydningsfullt initiativ i denne retning. Stillingene inngår i Kontinentalsokkelkontoret. Utvalget vil tilrå at NTNF fortsetter utdannelsesvirksomheten i samarbeid blant annet med de organer som vil ha behov for slikt kvalifisert personell."

Fakultetet er enig i at NTNF gjennom sin stipendivirksomhet har gjort en god innsats på utdannelsessektoren, men mener ellers at utdannelsesvirksomheten i størst mulig utstrekning blir lagt til Universiteter og Høyskoler, i samarbeid med NAVF, NTNF og de organer der dette personell får sitt virke.

Til tross for innskrenkningen i organisasjonsutvalgets mandat, sitert ovenfor, berøres Universitetets interesser og virkefelt meget sterkt ved deler av innstillingen. For eksempel, innstillingens kommentar på side 11, annet avsnitt:

"Det vil også tilligge statlige myndigheter å meddele tillatelser til vitenskapelige undersøkelser på kontinentalsokkelen. I denne forbindelse må det skje en koordinering av arbeidet mellom forskjellige statlige institusjoner, i første rekke Utenriksdepartementet, Forsvarsdepartementet og Fiskeridirektoratet. Når vitenskapelige undersøkelsestillatelser er meddelt, må de også overvåkes og følges opp."

Fakultetet ønsker å presisere at det ikke ut fra kort-siktige, økonomiske interesser kan akseptere en begrensning i sin frihet til å drive vitenskapelige utforskning av den norske kontinentalsokkel, et forskningsfelt der norske forskere har vært engasjert gjennom årrekker, riktignok støttet med beskjedne midler. Vi går ut fra at loven vil bli praktisert ut fra dette syn.

Fakultetet ønsker også å påpeke at Kirke- og undervisningsdepartementet må komme inn i første rekke når det gjelder koordineringen av dette arbeid. I denne forbindelse vil fakultetet peke på at Kirke- og undervisningsdepartementet bør være representert i det interdepartementale utvalg, nevnt i innstillingen side 63, 9.5.1.

Opprettelsen av Norges Sjøbunninstitutt er av betydelig interesse for fakultetet. Utvalget peker flere steder på ønskeligheten av å få samlet ekspertisen

Opprettelse av statens oljedirektorat og et statlig oljeselskap m.m.

på et færre antall steder. Fakultetet vil på det sterkeste understreke dette. Med hensyn til innstillingens kapitel 8 - "Utforskning av sokkelen" - er de utforskningsmetoder som kan komme på tale allerede representert ved et eller flere av universitetene i Bergen, Oslo og Trondheim, Norges geologiske undersøkelse og Norges geografiske oppmåling. Fakultetet vil derfor henstille til departementet at det finner frem til en organisasjons- og arbeidsform for Norges Sjøbunninstitutt som bygger på og utvikler eksisterende institusjoner. Fakultetet vil ellers understreke utvalgets kommentar på side 50 og 51:

"For at dette skal kunne gjøres" (bygge opp tilstrekkelig ekspertise til å kunne lede undersøkelsene, koordinere samarbeidet med norske vitenskapelige institusjoner og foreta en kontinuerlig vurdering av resultatene) "er det også nødvendig å satse på norske vitenskapelige institusjoner i betydelig utstrekning. Utvalget vil i denne forbindelse understreke at utforskningen av kontinentalsokkelen i høy grad har vitenskapelig interesse ut over det som direkte tar sikte på å finne petroleum eller andre naturforekomster. Utvalget regner derfor med at det i mange tilfelle vil være riktig å bygge ut norske vitenskapelige institusjoner for at disse skal kunne bidra i større grad ved utforskningen av kontinentalsokkelen."

Vedlegg 1.2

UTTALELSE FRA UNIVERSITETET I BERGEN AV 14. MAI 1971.

Ved kgl. res. av 18. september 1970 ble det oppnevnt et utvalg til å gjennomgå Statens organisasjon for kontinentalsokkelsaker, med sikte på å fremme forslag om hvordan dette bør organiseres i fremtiden.

Utvalgets mandat og dets brev av 6. november 1970

Utvalget fikk følgende mandat:

"Gjennomgå statens nåværende organisasjon for undersøkelse etter og utvinning av undersjøiske naturforekomster med sikte på å fremme forslag om hvordan statens arbeid bør organiseres både i og utenfor departementet i fremtiden, basert bl.a. på at kommersiell utvinning av petroleum kommer igang. Utvalget forutsettes også å legge frem forslag til organisasjonsform for en statlig regional seismisk undersøkelse nord for 62° n.br."

Mandatet ble gitt følgende begrensning:

"Utvalget skal ikke vurdere eller fremme forslag til organisasjon i forbindelse med vitenskapelig utforskning eller utdanning."

Utvalgets sammensetning er i samsvar med denne begrensning av mandatet.

Utvalget fant likevel, da det begynte sitt arbeid, å burde skrive til Industridepartementet om de spørsmål som lå utenfor dets mandat. Dette brev, datert

6. november 1970, følger som vedlegg til innstillingen. Fremstillingen i brevet er desverre på flere punkter så ufullstendig og misvisende, at det er nødvendig å korrigere den. Det heter i brevet:

"Industridepartementet med sine tilknyttede organer som NTNf m.fl. er direkte utsatt for begivenhetenes press og har reagert raskt og effektivt for organisasjonsmessig og bevilgningsmessig å mestre de nye oppgaver:....."

Vitenskapelig utforskning og utdanning er derimot en primæroppgave for våre universiteter og akademiske institusjoner under Kirke- og undervisningsdepartementet. I denne sektor synes utvalget ikke å spore en tilsvarende rask tilpasning til omfanget og artene av nye oppgaver."

Det siterte avsnitt tyder på at det i utvalget har rådet en beklagelig mangel på kjennskap til hva som har skjedd på dette område før NTNf kom inn i bildet.

Ved Geologisk institutt ved Universitetet i Bergen begynte de maringeologiske undersøkelser på kontinentalsokkelen i 1950 med bevilgninger fra NAVF. I 1950-årene ble det arbeidet utenfor Møre, i 60-årene i Skagerak (delvis finansiert av NAVF). Fra og med 1967 har de foregått nord for 62° n.br., for midler som er administrert av NTNf. - Det har også foregått undervisning i marin geologi, men det har ikke vært mulig å få egne lærerstillinger i dette fagområde før på budsjettet for 1972.

Jordskjelvstasjonen ved Universitetet i Bergen har siden 1961 planmessig arbeidet på å bygge opp kompetanse på området sjøseismiske undersøkelser. Det er anskaffet utstyr til en verdi av over 3 millioner kroner (derav er ca. kr 600 000,- bevilget gjennom NTNf). Det er uteksaminert 10 hovedfagskandidater med spesialområde seismiske undersøkelser. Tre av dem arbeider idag i det ledende norske firma på dette område. Det har vært foretatt omfattende undersøkelser i Skagerak, utenfor Vestlandet, og fra 62° n.br. til Spitsbergen.

Spørsmålet om norske vitenskapelige undersøkelser på kontinentalsokkelen har ikke bare opptatt forskere ved Universitetet i Bergen. På initiativ av professor Chr. Oftedahl ved NTH nedsatte NAVF i 1964 et kontinentalsokkelutvalg, som skulle koordinere magnetiske, seismiske, maringeologiske og marinbiologiske undersøkelser på kontinentalsokkelen nord for 62° n.br. NAVF bevilget kr 50 000,- for 1965. De flymagnetiske undersøkelser utført av NGU og de seismiske undersøkelser viste at det på kontinentalsokkelen utenfor Møre, Trøndelag og Nordland er flere tusen meter tykke lag av sedimentære bergarter.

De gode resultater førte til at det for 1966 ble lagt opp et utvidet undersøkelsesprogram, og det ble søkt NAVF om kr 780 000,-. NAVF fant ikke å kunne make en så stor sum, og på grunn av undersøkelsesens betydning for oljeleting nord for 62° n.br. ble søknaden oversendt til Industridepartementet.

Avgjørelse i saken ble tatt høsten 1966, og det ble bestemt at bevilgningene skulle administreres av NTNf. Det var da for sent å foreta undersøkelser i 1966, men fra og med 1967 har det vært foretatt undersøkelser hvert år. I disse år har både forskningsaktiviteten på kontinentalsokkelen og antall forskere som er blitt knyttet til undersøkelsene vært begrenset av de midler som NTNf's kontinentalsokkelkontor har funnet å kunne stille til disposisjon.

Det er også nødvendig å kommentere et annet avsnitt i utvalgets brev av 6. november 1970:

''Ovennevnte skjevhet i tilpasningstakt mellom den industrielle og den akademiske sektor har allerede forårsaket en del konflikter, særlig ved at universitetsinstitutter forgjeves har søkt å få sine hovedhensyn til fri vitenskap og utdanning antatt som primær oppgaver i prosjekter og programmer inntil og budsjettert over Industridepartementet og dets organer, hvis andre og særdeles viktige primær oppgaver må gå foran.''

Av vår redegjørelse under foregående punkt vil det fremgå, at utvalgets fremstilling også på dette punkt er fullstendig misvisende. Utvalget blander her sammen vitenskapelig utforskning og oljeprospesjering, til tross for at det i Industridepartementets foredrag til oppnevning og mandat ble skilt klart mellom de to typer undersøkelser. En slik sammenblanding er, etter de opplysninger vi sitter inne med, ukjent i andre land som vi kan sammenligne oss med, men den har dessverre preget NTNf's behandling av disse spørsmål, og den er etter vår oppfatning hovedårsaken til de konflikter som omtales i utvalgets brev.

Universitetet mener, at den vitenskapelige utforskning av den norske kontinentalsokkel må i første rekke være en oppgave for norske forskere, og det er fra forskere ved universitetet lagt ned et meget stort arbeid på å bygge opp ekspertise og å søke å få de nødvendige bevilgninger til utstyr og undersøkelser. Det er derfor beklagelig at rent vitenskapelige forskningsresultater blir nektet offentliggjort, eller at offentliggjørelsen blir sterkt forsinket (resultatene av de seismiske undersøkelser i 1967 ble først tillatt offentliggjort våren 1970).

Denne hemmeligholdelse av resultatene av vitenskapelige undersøkelser blir enda mer uforståelig, når man ser at utenlandske vitenskapelige ekspedisjoner kan få Industridepartementets tillatelse til å utføre de samme undersøkelser på den norske kontinentalsokkel som de norske forskere, og at disse ekspedisjoner kan publisere sine resultater fritt.

Et tredje punkt i utvalgets brev av 6. november 1970 krever bare en ganske kort kommentar:

''Utvalget anbefaler at spørsmålet om vitenskapelige utforskning og utdanning tas opp av andre organer med henblikk på raskt å kunne møte de økede behov innen denne sektor som en optimal utnyttelse av kontinentalsokkelmulighetene medfører.''

Vi er helt enig i at spørsmålet om vitenskapelig utforskning av kontinentalsokkelen bør tas opp av andre organer. I den forbindelse vil vi gjøre oppmerksom på, at det i NAVF's kontinentalsokkelkomite, som var sammensatt av representanter for de institutter som deltok i undersøkelsene, var et meget godt samarbeid om disse spørsmål.

Når det gjelder utdanning, skal vi gjøre oppmerksom på, at det i august 1970 ble etablert et samarbeid mellom universitetene i Oslo og Bergen og Norges Tekniske Høgskole, og at en enstemmig komiteinnstilling, som har fått full tilslutning fra de tre institusjoner, ble sendt Kirke departementet 8. mars 1971.

Utvalgets innstilling

Utvalget anbefaler at det opprettes et Sokkeldirektorat med 4 avdelinger (forvaltning, utforskning, teknisk avdeling og administrasjon). Dessuten opprettes et statsholdingselskap. Direktoratet skal ha et eget råd, og et samordningsråd skal stå for kontakten mellom direktorat og holdingselskap.

Til hovedtrekkene i innstillingen har vi bare en bemerkning. Samordningsrådet er forutsatt å bestå av representanter for 8 departementer. På grunn av direktoratets tilknytning til utforskning av kontinentalsokkelen forekommer det rimelig at også Kirke departementet blir representert i samordningsrådet.

Den del av innstillingen som særlig har interesse for Universitetet i Bergen omhandler *I n s t i t u t t f o r u t f o r s k n i n g*, som er foreslått kalt Norges Sjøbunninstitutt.

Vi skal ikke kommentere navnespørsmålet, men vi skal komme litt inn på instituttets oppgaver og arbeidsområde, organisasjon, plassering og dets tilknytning til og samarbeid med andre institusjoner.

Instituttets oppgaver og arbeidsområde er formulert slik (s. 57):

''Instituttet forutsettes å stå for utforskningen på kontinentalsokkelen, dels gjennom egne undersøkelser, dels gjennom innhenting og bearbeiding av materiale fra rettighetshaverne. Når det gjelder egne undersøkelser, forutsettes instituttet bygget opp med sikte på å lede og koordinere arbeidet sammen med norske vitenskapelige institusjoner og ved engasjement av norsk og utenlandsk ekspertise.''

Det er her som ellers i innstillingen ikke skjelnet mellom vitenskapelig utforskning og prospektering, og fremstillingen er derfor noe uklar. Vitenskapelig utforskning er en oppgave for forskningsinstitusjoner, prospektering en oppgave for kommersielle prospekteringsselskaper.

Den vitenskapelige utforskning tar bl.a. sikte på å klarlegge hovedtrekkene i sokkelens oppbygning, og den danner derved det nødvendige grunnlag for prospekteringen, som tar sikte på å finne forekomster av økonomisk verdi. I enkelte tilfelle kan de rent vitenskapelige og de prospekteringsmessige

interesser falle sammen, men de vitenskapelige forskningsinstitusjoner kan ikke påta seg den omfattende prospektering som oljeleting krever.

Instituttets oppgave må i første rekke være å planlegge og lede prospekteringen. For å kunne løse disse oppgaver må det ha kjennskap til resultatene av de vitenskapelige undersøkelser. Det må derfor etableres et nært samarbeide mellom instituttet og de vitenskapelige institusjoner, slik at resultatene av de vitenskapelige undersøkelser kan bli til nytte for prospekteringen.

Dette samarbeidet kan etter vår oppfatning best oppnås ved en samarbeidskomite, der sjøbunninstituttet, de institusjoner som deltar i utforskningen og eventuelt forskningsrådene er representert.

Hvis det med ordet "lede" menes at sjøbunninstituttet skal dirigere de vitenskapelige institusjoners utforskning av kontinentalsokkelen, må vi reservere oss mot en slik oppfatning.

Med hensyn til det materiale som rettighetshaverne leverer inn, kan første setning i det siterte avsnitt tyde på, at utvalget mener at instituttet skal være alene om å bearbeide det. I samme retning tyder følgende setning (3. avsnitt s. 64):

"Innhenting og bearbeiding av materiale fra rettighetshaveren overføres fra petroleumsgesologisk seksjon i Oljekontoret til direktoratets institutt for utforskning."

For det tilfelle at dette skulle være utvalgets mening, skal vi gjøre oppmerksom på, at mengden av materiale er så enorm (26000 prøver og 1,3 km borkjerner i de første 5 1/2 år), at bearbeidelsen vil kreve innsats av all tilgjengelig norsk ekspertise. Det synes nasjonaløkonomisk lite rasjonelt å bygge opp et stort institutt, som skal ha enerett på å bearbeide dette materiale, samtidig som våre fremste eksperter utenfor instituttet skal være avskåret fra å delta i bearbeidelsen.

Femårsfristen for frigivelse av de første prøver utløper høsten 1971. Det ville være meget ønskelig, om det nu kunne gjøres fortløpende med planlegging av bearbeidelsen av dette materiale slik at den ikke blir unødig forsinket. Det er av vital betydning for utdannelsen av norske oljegeologer og geofysikere at våre utdanningsinstitusjoner får adgang til dette materiale.

Instituttets organisasjon.

Det er vanskelig i innstillingen å finne opplysninger om hvorledes utvalget har tenkt seg det nye institutt organisert. Det heter i 6. avsnitt s. 64:

"Utvalgets forslag innebærer overføring av det alt vesentlige av de arbeidsoppgaver som idag utføres av NTNFS kontinentalsokkelkontor og oljekontorets petroleumstekniske og petroleumsgesologiske seksjoner."

Dette er lite å bygge på. Hvis instituttet skal overta både Oljekontorets og NTNFS's oppgaver, er det neppe tilstrekkelig å overføre de to nevnte avdelin-

ger fra Oljekontoret uforandret. Det skulle synes rimelig at detaljerte planer blir utarbeidet, men dette blir ikke nevnt.

På grunn av den sterke tilknytning som instituttet er forutsatt å ha til utforskning av kontinentalsokkelen, vil det være rimelig, om de vitenskapelige institusjoner som deltar i denne utforskning blir representert i det organ som skal utarbeide planer for oppbygging av instituttet. Hvis dette ikke er mulig, bør de i hvert fall få uttale seg før planene blir satt i verk.

Om s t ø r r e l s e n av det nye institutt heter det på s. 65:

"Utvalgets forslag til omorganisering vil ikke i seg selv innebære noen vesentlig utvidelse av det bestående apparat. En antar at direktoratet ved etableringen bør gis et antall stillinger som noenlunde tilsvare de stillinger som inndras i Kontinentalsokkelkontoret og Oljekontoret. Statsselskapets stab og en styrkelse av Statsselskapsavdelingen vil måtte komme i tillegg. Utvalget vil imidlertid understreke at nye arbeidsoppgaver i tiden fremover vil kreve betydelig utbygging av apparatet."

Da det under omtalen av Norsk Sjøbunninstitutt ikke blir nevnt noe om nye arbeidsoppgaver, kan man kanskje gå ut fra at siste setning ikke gjelder dette institutt.

Instituttets plassering.

Utvalget berører ikke dette spørsmål i sin innstilling. Fra annet hold har det vært hevdet at sokkel-direktoratet bør ligge i en av de byer hvor det er eller kan ventes betydelig aktivitet i forbindelse med oljeleting og utvinning, Stavanger, Bergen eller Trondheim. Dette spørsmål skal ikke kommenteres her, men vi finner å burde gjøre oppmerksom på, at det foreslåtte sjøbunninstitutt ikke behøver å ligge på samme sted som de øvrige avdelinger av direktoratet. I Canada blir det geologiske materiale fra oljefeltene bearbeidet i Calgary, Alberta midt i oljedistriktet, i et institutt som er en underavdeling av den geologiske undersøkelse i Ottawa. I Storbritannia blir de statlige geofysiske og geologiske undersøkelser utenfor Skotland ledet fra den geologiske undersøkelse i Edinburg og bearbeidelsen av rettighetshavernes materiale foregår der, mens alle administrative spørsmål behandles i London.

Vi savner i innstillingen en omtale av den rolle Norges geologiske undersøkelse bør spille i våre kontinentalsokkelundersøkelser og av NGU's forhold til det planlagte sjøbunninstitutt. I en rekke andre land tar de statlige geologiske undersøkelsesinstitusjoner aktivt del i utforskningen av kontinentalsokkelen. Det ville være ønskelig om NGU's rolle i dette arbeidet hos oss kunne bli klarlagt i nær fremtid.

Tilknytning til og samarbeid med andre institusjoner.

Dette spørsmål er ikke nevnt i utvalgets mandat, men det er kort omtalt på s. 57, i det sitat som er gjen-

gitt i denne uttalelse s. 5. Det er også omtalt s. 50–51. Vi finner spørsmålet så viktig, at vi har tillatt oss på vedlagte skisse å antyde en mulig samarbeidsmodell.

Organisering av seismiske undersøkelser nord for 62° n.br.

Vi vil peke på at den siste del av utvalgets mandat har fått en meget knapp behandling i innstillingen. Det heter i mandatet:

''Utvalget foutsattes også å legge fram forslag til organisasjonsform for en statlig regional seismisk undersøkelse nord for 62° n.br.''

Vi har ikke i innstillingen kunnet finne fyldegjørende opplysninger om hvorledes utvalget har tenkt seg at dette meget viktige spørsmål skal løses.

Avsluttende bemerkninger.

Denne uttalelse inneholder en del kritiske bemerkninger. Det er mulig, at enkelte av dem kan ha sammenheng med den uklarhet i innstillingen, som vi påpekte på side 5.

Vi vil likevel fremheve, at vi også har funnet meget positivt i innstillingen. Spesielt kan nevnes uttalelsene s. 50-51 om utførelse av utforskningen. Det heter her på s. 50 bl.a. at man ikke bør forsøke ''å bygge opp i statlig regi noe stort apparat eller foreta kostbare anskaffelser med sikte på å drive slike undersøkelser på egen hånd.''

På s. 51 heter det bl.a.: ''Utvalget regner derfor med at det i mange tilfeller vil være riktig å bygge ut norske vitenskapelige institusjoner for at disse skal kunne bidra i større grad ved utforskningen av kontinentalsokkelen.''

Vi gir vår fulle tilslutning til disse uttalelser, og vi vil fremheve, at utbyggingen må omfatte både de nødvendige stillinger, nødvendig utstyr og tilstrekkelige bevilgninger til undersøkelsene.

Vedlegg 1.3

BREV FRA UNIVERSITETET I TRONDHEIM AV 22. JUNI 1971, MED VEDLEGG.

Ovennevnte innstilling ble sendt delinstitusjonene til uttalelse.

Interimsstyret behandlet innstillingen i møte den 21. juni 1971 og det ble vedtatt å oversende delinstitusjonenes uttalelser til Kirke- og undervisningsdepartementet.

Uttalelser fra DKNVS, Museet, Norges lærerhøgskole og Norges tekniske høgskole følger vedlagt.

Vedlegg 1.3.1

UTTALELSE FRA DET KONGELIGE NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB, MUSEET AV 25. MAI 1971.

Den stensilerte innstilling i ovennevnte sak er sendt Kollegiets medlemmer til uttalelse.

En har ingen kommentarer til den foreslåtte organisasjonsplan for kontinentalsokkelsaker.

En har imidlertid merket seg kap. 3 pkt. 4 som behandler vern mot forurensning. En antar at det Oljevernråd som er opprettet organisasjonsmessig kan ivareta naturverninteressene. Vi vil spesielt peke på at for Svalbards vedkommende gjelder ikke bare faren for forurensninger, men oljeprospektering og utvinning vil gripe avgjørende inn i eksisterende delfredninger (isbjørn etc.). Organisasjonen må også sikre at slike spørsmål blir nøye vurdert før ytterligere utmål gis.

Vedlegg 1.3.2

UTTALELSE VED KOMITEE NEDSATT AV RÅDET VED NORGES LÆRERHØYSKOLE AV 1. JUNI 1971.

Innenfor den korte fristen komiteen har hatt til rådighet har det bare vært mulig å avholde to møter, nemlig 28. mai og 1. juni 1971. På grunn av militærtjeneste har universitetslektor Harald Arnljot ikke kunnet møte.

Av innholdet i Innstillingen har komiteen festet seg ved de punktene som omhandler

3.2 Arbeidskraftspørsmål

3.3 Distriktpolitiske spørsmål

3.4 Vern mot forurensning

8.0 Utforskning av sokkelen

9.3 Direktorat

9.3.2 Institutt for utforskning (Sjøbunninstituttet)

10.3 Spesialutdannelse

Komiteen vil legge frem sin vurdering i følgende punkter:

Instituttets status

Komiteen slutter seg til forslaget om et f r i t t s t å e n d e institutt, idet den er av den mening at universitetenes primære oppgave er undervisning og grunnforskning, ikke tidsbegrenset oppdragsforskning av det omfang det her blir tale om (cfr. Innstillingens pkt. 9.3.2). Komiteen er av den oppfatning at universitetene først og fremst kan spille en rolle når det gjelder utdannelse av vitenskapelig personale til denne virksomhet, se nærmere under pkt. 3 nedenfor. Universitetene kan likevel tenkes å gå inn i et koordinert samarbeid om bearbeidingen av deler av det vitenskapelige materiale som kommer inn.

Opprettelse av statens oljedirektorat og et statlig oljeselskap m.m.

Instituttets sammensetning.

I tillegg til de naturvitenskapelige disipliner som er nødvendige for utforskningen av kontinentalsokkelen, vil komiteen påpeke betydningen av at samfunnsforskere (sosiologer) også blir tilknyttet prosjektet, nærmere bestemt Rådet eller eventuelt Direktoratet (cfr. Innstillingens pkt. 3.3).

Komiteen er videre av den oppfatning at forurensningsproblemene må vies stor oppmerksomhet (cfr. Innstillingens pkt. 3.4). Dette gjelder ikke bare forurensninger på land, men i høy grad også forurensning av det marine miljø. Det foreslås derfor at Den tekniske avdeling får den nødvendige ekspertise på dette felt.

NLHT's bidrag.

Komiteen anser det som viktig at forskningen og virksomheten vedrørende kontinentalsokkelsaker mest mulig rekrutteres med høyt kvalifisert norsk personale. Komiteen begrenser sin vurdering til NLHT-miljøets muligheter og vil påpeke at institusjonen driver med utdanning av kandidater med den nødvendige faglige bakgrunn for spesialisering på flere av de felter som vil være nødvendige for utforskningen av kontinentalsokkelen og en eventuell prosjektering for regulære oljeboringer.

a. Kjemi.

Dette gjelder bl.a. Kjemisk institutt som gir en generell kjemisk utdanning. Videre spesialisering bør kunne skje i samarbeid med Norges tekniske høgskole.

b. Biologi.

Aktuelle biologiske disipliner i denne forbindelse er paleobotanikk og mikrofossilanalyse (pollen, sporer, mikroplankton). Begge disse disipliner er representert ved NLHT som hittil har utdanna 3 hovedfagskandidater med pollenanalyse som spesialitet og som for tiden har flere hovedfagsstudenter som nærmer seg avslutningen på sitt studium på dette felt. Kandidater med slik bakgrunn er sterkt etterspurt av oljeselskapene, både i forbindelse med prosjekteringen og ved regulære oljeboringer. NLHT bør følgelig kunne delta i utdannelsen av vitenskapelig personale til det foreslåtte institutt, eventuelt etter at kandidatene har fått en kortere spesialutdanning i utlandet eller eventuelt i samarbeid med andre norske institusjoner.

c. Sosiologi.

Institutt for sosiologi og samfunnskunnskap ved NLHT ble opprettet på nyåret 1971 med foreløbig siktemål å utdanne lærere for grunnskole og gymnas. Instituttet har imidlertid planer om i nær fremtid å bygge ut forskning i retning av skolesosiologi og regional distriktssosiologi. Det er naturlig å tenke seg at sistnevnte disiplin kan få betydning når det gjelder rekruttering av sosiologer til rådgiver-

stillinger i forbindelse med lokalisering o.l. når det gjelder en eventuell utnyttelse av kontinentalsokkelens ressurser (cfr. Innstillingens pkt. 3.3).

Det kan tenkes at NLHT-miljøet også kan bidra med annen ekspertise, men ovennevnte er hva komiteen i øyeblikket kan tenke seg at institusjonen kan bidra med.

Vedlegg 1.3.3

UTTALELSE FRA NORGES TEKNISKE HØY-SKOLE AV 23. JUNI 1971.

Professorutvalget har i møte 18. juni 1971 fattet følgende vedtak:

''Norges tekniske høgskole har gjennom Interimsstyret mottatt til uttalelse innstilling om organisasjon for statlige kontinentalsokkelsaker. Forslaget har vært behandlet i Styringskomiteen for NTH-miljøets kontinentalsokkelforskning. De kommentarer som ble gitt i det følgende berører først og fremst de forhold i innstillingen som har tilknytning til forskningen.

I den tilråding som lå til grunn for oppnevningen av utvalget som har avgitt foreliggende innstilling, uttalte Industridepartementet om forskningen:

''...På denne bakgrunn finner departementet det nødvendig å oppnevne et utvalg til å komme med forslag til statens fremtidige organisasjon for undersøkelser etter og utvinning av undersjøiske naturforekomster, herunder også organisasjonsspørsmål i forbindelse med gjennomføringen av en regional seismisk undersøkelse nord for 62° nordlig bredde, eventuelt også andre geofysiske undersøkelser. Utvalget skal ikke vurdere eller fremme forslag til organisasjonen i forbindelse med vitenskapelig utforskning eller utdanning.

Etter NTH's oppfatning vil det på dette felt være vanskelig å trekke opp et klart skille mellom grunnforskning og anvendt forskning. Industridepartementets oljekontor foretar idag geologiske undersøkelser av materiale innkommet gjennom oljeselskapene med henblikk på å forstå oljegeologien i Nordsjøen. Deler av denne virksomhet ville betegnes som forskning. Man kan også diskutere hvorvidt deler av virksomheten ved NTN's Kontinentalsokkelkontor ikke også kan karakteriseres som forskning.

Etter innstillingen skal det etableres under Industridepartementets Sokkeldirektorat et Norges Sjøbunninstitutt til å forestå en samlet utforskning og informasjonsinnhenting vedrørende kontinentalsokkelen. Instituttet forutsettes bygget opp med sikte på å lede og koordinere arbeidet sammen med norske vitenskapelige institusjoner og ved et engasjement av norsk og utenlands ekspertise. Det fremgår ikke klart av innstillingen hvorvidt man tenker seg den koordinerende funksjon som den viktigste eller eneste, eller om instituttet også skal gjennomføre forskningsprosjekter med eget perso-

Opprettelse av statens oljedirektorat og et statlig oljeselskap m.m.

nale. Etter NTH's oppfatning er det naturlig og riktig først og fremst å satse på allerede etablerte vitenskapelige forskningsmiljøer med kompetanse for de aktuelle oppgaver i denne forbindelse, og en anser at tilleggsinvesteringer i tilknytning til disse institusjoner bør prioriteres fremfor oppbygging av et nytt forskningsinstitutt.

En kan heller ikke se at problemene vedrørende forskningsinstituttene under Kirke- og undervisningsdepartementet vis-a-vis forskningsinstituttet under Industridepartementet er diskutert. Disse spørsmål vil sannsynligvis ikke kunne løses av Industridepartementet alene.

Spørsmålet om lokalisering av det foreslåtte Norges Sjøbunninstitutt er ikke diskutert i innstillingen. Det vil være naturlig å se spørsmålet om lokalisering i sammenheng med eksisterende forskningsmiljøer med kompetanse og erfaring på det aktuelle området. I denne forbindelse synes det fra NTH's

side naturlig å peke på Trondheim og Norges Geologiske Undersøkelse. En etablering av Sjøbunninstituttet i tilknytning til denne etat vil kunne skape et stort og allsidig miljø. NTH-miljøet vil også kunne bli en verdifull støtte på den teknologiske siden ved en lokalisering til Trondheim, spesielt når det faglige miljø for utdanning av petroleumsingeniører blir fullt utbygget.

Et annet lokaliseringalternativ vil være Bergen, der en omfattende utforskning av kontinentalsokkelen allerede er etablert ved Fiskeridirektoratets Havforskningsinstitutt.

Når det gjelder den foreslåtte tredeling av statens funksjoner vedrørende kontinentalsokkelsaker generelt gir NTH forslaget sin fulle tilslutning. I forbindelse med det permanente utvalg hvor de tre funksjoner skal koordineres, bør kanskje spørsmålet om representasjon også fra Kirke- og undervisningsdepartementet utredes."

Vedlegg 2**Brev fra Det kongelige Kommunal- og arbeidsdepartement av 9. juli 1971, med vedlegg.**

Kommunal- og arbeidsdepartementet vil understreke de betydelige regionale planleggings- og utbyggingsmessige sider ved undersøkelser etter utvinning og ilandføring av olje og mineralforekomster fra kontinentalsokkelen. Disse spørsmål er også berørt i selve innstillingen. En viser for så vidt til avsnitt 3.3 hvor det er pekt på nødvendigheten av at det etableres et nært samarbeid mellom Industridepartementet og dets organer på den ene siden og Kommunaldepartementet, Distriktenes utbyggingsfond, Lokaliseringsutvalget og fylkesmennenes utbyggingsavdelinger på den annen side.

Spørsmålet om på hvilken måte dette samarbeidet bør etableres og hvilke saksområder det skal dekke, er ikke nærmere vurdert i innstillingen. Kommunal- og arbeidsdepartementet antar på bakgrunn av den særdeles stor betydningen sakskomplekset har i distriktpolitisk sammenheng, at disse spørsmål bør tas opp til drøfting snarest mulig og som del av det videre arbeid med organiseringen av de statlige kontinentalsokkelsaker. Det er nødvendig at en så tidlig som mulig og før organisasjonsmønstrer låser seg fast, får klare retningslinjer og arbeidsrutiner for saksbehandlingen som bl.a. bør sikre at regionale synspunkter kommer inn i bildet på et tidligst mulig tidspunkt i beslutningsprosessen. Allerede i selve beslutningen om hvilke områder som skal undersøkes, ligger et viktig regionalpolitisk aspekt.

Kommunaldepartementet vil derfor foreslå at det nedsettes et departementalt utvalg som kan følge opp intensjonene i innstillingen om et nært samarbeide på dette område. Utvalgets oppdrag bør være å utarbeide forslag til konkrete samarbeidsformer som kan settes ut i livet parallelt med etableringen av de foreslåtte organer for oljesakene. De berørte departementer og organer bør være representert i utvalget.

Innstillingen har vært forelagt Direktoratet for arbeidstilsynet og Statens sprengstoffsinspeksjon som har uttalt seg slik vedlagte fotokopier av brev av henholdsvis 28. og 23. juni 1971 viser. En gjør oppmerksom på at Lov om brannfarlige varer av 22. mai 1971, nevnt i Sprengstoffsinspeksjonens brev, først trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Det er ennå ikke fastsatt noe om tidspunktet.

Vedlegg 2.1**BREV FRA DIREKTORATET FOR ARBEIDSTILSYNET AV 21. MAI 1971.**

Direktoratet har i henhold til kgl. res. av 25. august 1967 vedrørende sikkerhetsforskrifter m.v. for undersøkelse og boring etter undersjøiske petroleumforekomster deltatt i arbeidet med godkjen-

nelse og inspeksjon av oljeplattformer. Dette arbeidet foregikk til å begynne med i direkte samarbeid med oljekontoret i Industridepartementet.

Fra september 1969 har Sjøfartsdirektoratet vært koordinerende instans i dette arbeidet som ellers utføres i samarbeid med en rekke andre norske institusjoner. Disse institusjonene er Sjøfartsdirektoratet, Direktoratet for arbeidstilsynet, Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen, Luftfartsdirektoratet, Teledirektoratet, Statens institutt for strålehygiene, Helseinspeksjonen og Sprengstoffsinspeksjonen. Institusjonene har nedsatt et interdepartementalt utvalg som har som mandat:

1. Koordinere utarbeidelsen og gjennomføringen av forskrifter vedrørende oljeboringsplattformer.
2. Klarlegge arbeidsfordelingen mellom institusjonene, blant annet ved å gjennomgå innstillingen av 8. mars 1968 og få det av Industridepartementet nedsatte arbeidsutvalg til å gjennomgå organiseringen av tilsynet med at de ved kgl. res. av 25. august 1967 gitte sikkerhetsforskrifter m.v. for undersøkelser og boring etter undersjøiske petroleumforekomster blir overholdt.
3. Utrede behovet for og tilrå eventuelle endringer i departementets delegasjonsvedtak av 11. juli 1969.
4. Utarbeide instruks for den koordinerte kontrollvirksomhet, herunder fastleggelse av prosedyre ved stansing av virksomheten.

Utvalget har hatt en rekke møter og har behandlet flere spørsmål vedrørende inspeksjoner, økonomiske oppgjør med oljeselskapene i forbindelse med reiser, opptreden om en institusjon ønsker å stoppe arbeidet på en plattform etc. Samarbeidet institusjonene imellom har gått meget bra.

Innstillingen om organisasjon for statlige kontinentalsaker foreslår blant annet et direktorat under oljekontoret i Industridepartementet. Direktoratets tekniske avdeling vil bli tildelt arbeidet med sikkerhetsforskrifter og kontroll i henhold til sikkerhetsforskriftene. Det nåværende oljekontor har i dag det samme arbeidsområde. Man har imidlertid ved brev av 11.7.69, jnr. I d 311/69 Olje NG/BK, delegert tilsynsmyndigheter til de tidligere nevnte institusjoner for de områder disse vanligvis innsiserer i land. Direktoratet for arbeidstilsynet ser forslaget om opprettelse av et direktorat for oljespørsmål med en egen teknisk avdeling som en naturlig

utvikling av det arbeid som hittil er utført. Man kan også støtte den tanke som er formulert i avsnitt 9.3.1 at de faglige organer som i dag er i bildet fortsatt foretar kontrollen innenfor sine områder. For den som har vært med i dette arbeidet synes erfaringene å ha vært meget gode.

Vedlegg 2.2

BREV FRA STATENS SPRENGSTOFFINSPEKSJON AV 23. JUNI 1971.

Det vises til departementets brev av 26.4.71 med vedlegg samt telefonsamtale av 29.4.71 mellom konsulent Vatle og overing. Petersen.

Sprengstoffinspeksjonen har gått gjennom innstillingen og en vil komme med følgende kommentarer:

Kap. 2, 2.1., 3. avsnitt:

I forbindelse med uttalelsen om at de organisasjoner som opprettes også bør beskjeftige seg med det videre arbeid med det som utvinnes og føres i land fra kontinentalsokkelen, vil en bemerke at såvel tankanlegg, raffinier, petrokjemisk industri m.v. faller inn under Sprengstoffinspeksjonens arbeidsområde i henhold til "Ildsfarlighetsloven" av 3. mai 1871 og "Lov om brannfarlige varer" av 22. mai 1971.

Kap. 2, 2.2.1., 3. avsnitt:

I forbindelse med en langsiktig planlegging av aktivitetene på land må Sprengstoffinspeksjonen - av grunner som nevnt ovenfor - holdes løpende underrettet, slik at det ikke arbeides med planer som fra inspeksjonens side ikke kan aksepteres.

Kap. 2, 2.2.1., 9. avsnitt:

De forskrifter som måtte bli utarbeidet for mottageranlegg på land forutsetter en blir forelagt Sprengstoffinspeksjonen til uttalelse og eventuell godkjenning.

Kap. 2, 2.2.3., 2. avsnitt:

De forhold som er nevnt i foregående avsnitt må også gjelde for lokalisering/plassering av eventuell oljeindustri.

Kap. 6.

I forbindelse med organisasjonsformer - og da spesielt forslaget om opprettelse av et inspektorat for teknisk og økonomisk kontroll - regner en med at det vil bli foretatt en grenseoppgang med hensyn til arbeidsområder, slik at en unngår dobbeltarbeide på dette felt.

Kap. 9, 9.3., 3. avsnitt:

En går ut fra at sikkerhetsforskrifter i henhold til "Ildsfarlighetsloven" fortsatt skal gjelde fullt ut, og håndheves av de samme myndigheter som i dag.

Kap. 9, 9.3.1., 3. avsnitt:

En mener at Sprengstoffinspeksjonen bør være et av de faglige organer som fortsatt foretar kontroll innenfor sitt område.

Kap. 10, 10.1, siste avsnitt:

Når det gjelder eventuelle olje/gass-funn på Svalbard, vil en bemerke at forholdene her er regulert bl.a. i kgl. resolusjon av 1. mars 1929 hvor Sprengstoffinspeksjonen er tillagt kontrollen med de forhold som er nevnt i resolusjonen.

Når det gjelder tilvirkning og bearbeiding, kreves det tillatelse, og en har regnet med at produksjonen fra borehull faller inn under dette begrep.

Vedlegg 3**Brev fra Det kongelige departement for Handel og Skipsfart av 7. juni 1971.**

Handelsdepartementet finner det forslag som er fremsatt om organiseringen av arbeidet med undersøkelse etter og utnytting av undersjøiske naturforekomster, vel begrunnet.

Det påtenkte Sokkeldirektorat for teknisk kontroll, utforskning og visse forvaltningsmessige funksjoner og statsholdningselskapet for statens forretningsmessige oppgaver bør opprettes så snart som mulig slik at Industridepartementets arbeid kan

konsentreres om prinsipielle og generelle spørsmål vedrørende lovgiving, konsesjoner og målsettingen for oljepolitikken.

Handelsdepartementet har betydelige interesser i og direkte ansvar for håndteringen av mange spørsmål vedrørende eksport og import, forsyninger i krig og fred, valuta- og finansieringsspørsmål m.v. Utvalget har i det hele tatt ikke kommet inn på Handelsdepartementets rolle i forbindelse med håndteringen av slike spørsmål.

Brev fra Det kongelige Fiskeridepartement av 2. juli 1971, med vedlegg.

En viser til det ærede departements brev av 16. april d.å.

Innstillingen har vært forelagt Fiskeridirektøren og gjennom ham også Havforskningsinstituttet og Norges Fiskarlag. De innkomne uttalelser oversendes vedlagt. Av uttalelsene går det fram at det ikke er noen vesentlige bemerkninger til organisasjonsplanene.

Fiskeridepartementet finner å kunne slutte seg til Fiskeridirektørens uttalelse.

Vedlegg 4.1

UTTALELSE FRA FISKERIDIREKTORATET AV 30. JUNI 1971.

Innstillingen har herfra vært forelagt Norges Fiskarlag og Havforskningsinstituttet. Norges Fiskarlag og Havforskningsinstituttet har avgitt uttalelser av henholdsvis 25. f.m. og 23. d.m. En vedlegger fotokopier av uttalelsene.

Det fremgår at innstillingen har vært lagt fram for landsstyret i Norges Fiskarlag som har fattet vedtak med slik ordlyd:

''Norges Fiskarlag har ingen merknader til den foreslåtte omorganisering for behandlingen av statlige kontinentalsokkelsaker.

En vil imidlertid understreke nødvendigheten av en best mulig løpende informasjon om hele saksområdet, i første rekke om de generelle utsikter og planer.

For øvrig forutsetter en at fiskernes organisasjoner blir holdt løpende orientert og samtidig gis høve til uttalelser i den utstrekning det anses som berettiget og nødvendig i relasjon til næringens interesser.

Fiskeridirektøren anser det for å være nødvendig at fiskerinæringens interesser blir tilfredsstillende ivaretatt i forbindelse med spørsmål vedrørende utnyttelse av kontinentalsokkelen. Norges Fiskarlag har i sin uttalelse spesielt gjort oppmerksom på dette forhold. Da Fiskeridepartementet forutsettes representert i samarbeidsutvalget, går en ut fra at dette hensyn skulle være tilfredsstillende ivaretatt.

En viser for øvrig til de bemerkninger som er gitt i brevet av 25.5. d.å. fra Havforskningsinstituttet.

Vedlegg 4.1.1

UTTALELSE FRA FISKERIDIREKTORATETS HAVFORSKNINGSINSTITUTT AV 25. MAI 1971.

Innstillingen behandler hovedsakelig spørsmål i forbindelse med oljeleting og -utvinning på kontinentalsokkelen, bl.a. naturvern. Utstedelse av tillatelser til vitenskapelige undersøkelser på kontinentalsokkelen tilligger de statlige myndigheter og skjer ved koordinering av arbeidet mellom Fiskeridirek-

toratet, Forsvarsdepartementet og Utenriksdepartementet.

Lov om vern mot oljeskader hører under Fiskeridepartementet, og Oljevernrådet skal ta seg av slike saker. Saker angående utforskning og utnyttelse av naturforekomster på kontinentalsokkelen sorterer under Industridepartementet. Når det gjelder naturforekomster utenom petroleum, er det på s. 68 uttrykkelig bare nevnt u o r g a n i s k e ressurser. Det er ikke nevnt noe om organer som skal vareta fiskerienes interesser, eller vern mot skader fra arbeidsoperasjoner eller utvinning av andre råstoffer enn petroleum.

På s. 18-19 og 49-50 er omtalt de vitenskapelige og andre undersøkelser som nå foregår på kontinentalsokkelen i regi av NTNFS kontinentalsokkelkontor. Det som angår Havforskningsinstituttet er de biologiske undersøkelser, på bunnen, for det meste i samarbeide med de geologiske undersøkelser som utføres av Geologisk Institutt ved Universitetet i Bergen. Men når det gjelder forskning, sier Utvalget uttrykkelig at det ikke skal vurdere eller fremme forslag til organisasjon i forbindelse med vitenskapelig utforskning eller utdanning, men peker på at dette spørsmål må tas opp av andre organer for raskt å møte de økte behov (s.8). I et eget brev (s. 73-75) blir dette problem diskutert videre.

Det foreslås opprettet et interdepartementalt utvalg for spørsmål vedrørende undersøkelser etter og utvinning av petroleum. I dette skal Fiskeridepartementet (men ikke Utenriksdepartementet) være representert.

Det foreslås opprettet et eget Sokkeldirektorat som kan sammenliknes med Fiskeridirektoratet, og under Sokkeldirektoratet bl.a. et Sjøbunninstitutt som skal ta seg av geologiske og geofysiske undersøkelser på kontinentalsokkelen. Dette instituttet skal stå for utforskningen av kontinentalsokkelen, dels gjennom egne undersøkelser som forutsettes koordinert med arbeidet ved norske vitenskapelige institusjoner, dels ved engasjement av norsk og utenlandsk ekspertise, og ved innhenting og bearbeiding av materiale fra rettighetshaverne. Instituttet får en stilling som noenlunde svarer til Havforskningsinstituttet, underlagt 'Sokkeldirektøren'. Det skal utnevnes et råd for direktoratet med 3-5 medlemmer utpekt med kvalifikasjoner både fra næringsliv og forskning. Det er mulig at et samarbeide med Havforskningsinstituttet om hydrografiske undersøkelser (f.eks. strømforhold) og ekkolodding vil bli nødvendig. Biologiske undersøkelser er ikke nevnt. At disse fortsatt skal høre under NTNFS kontinentalsokkelkontor er vel neppe rimelig, og de må da enten opphøre, overføres til universitetene, eller til Havforskningsinstituttet.

Vedlegg 5**Brev fra Det kongelige Lønns- og prisdepartement av 10. juni 1971, med vedlegg.**

Innstillingen har vært forelagt R-direktoratet som har gitt uttalelse i vedlagte brev av 12. mai 1971.

Lønns- og prisdepartementet viser til dette og vil for øvrig tilføye at en forutsetter at de lønnsmessige spørsmål som er berørt i innstillingen blir tatt opp med Lønns- og prisdepartementet etter hvert som de blir aktuelle.

*Vedlegg 5.1***UTTALELSE FRA STATENS RASJONALISERINGS-DIREKTORAT AV 12. MAI 1971.**

Innstillingen stiller opp 3 hovedalternativer for den fremtidige organisasjonsformen for behandling av kontinentalsokkelsaker.

I samtlige alternativer er arbeidet med og ansvaret for oljepolitikk, lovforberedelse o.l. foreslått lagt til Industridepartementet. Rasjonaliseringsdirektoratet er enig i denne hovedtanke, og i den begrunnelse innstillingen gir (s. 42, 4. avsnitt).

Innstillingen drøfter videre om den løpende forvaltning og forretningsmessige deltakelse bør ligge i eller utenfor departementet. I tråd med Modalsliutvalgets hovedtanke har innstillingen foretrukket de løsningsalternativer som legger både den forvaltningsmessige myndighet og de forretningsmessige fullmakter utenfor departementet. Rasjonaliseringsdirektoratet er enig også i denne hovedkonklusjon.

Utvalget har funnet grunn til å skjefne relativt skarpt mellom de forvaltningsmessige funksjoner (lovforberedelse, teknisk og økonomisk kontroll) og

utøvelsen av statens forretningsdrift. R-direktoratet er enig i dette, og vil fremheve betydningen av at begge disse institusjoner kan arbeide innenfor distinkte fullmakter, gitt av departementet. Samordningen mellom disse tre synes tilstrekkelig ivare tatt ved det foreslåtte samrådsutvalg.

Utvalget konstaterer den mangel på fagfolk og erfaring som rår i et "nytt" oljeland, og synes derfor å ha hatt betenkeligheter med å spre de knappe personellressursene på for mange institusjoner. R-direktoratet kjenner ikke nok til personellsituasjonen til å ha noen mening om hvor tungtveiende dette hensynet er. Det synes imidlertid som om den foreslåtte organisasjonsform innebærer en så klar arbeidsdeling at risikoen for overlapping er liten.

R-direktoratet vil også si seg enig med utvalget i at de seismiske undersøkelser nord for 62° ikke bør behandles av en egen organisatorisk enhet. Det vil imidlertid melde seg behov for en koordinator for alle de institusjoner som driver undersøkelser (de er listet opp i innstillingen s. 19), en oppgave som er tiltenkt det foreslåtte Norges Sjøbunninstitutt. Det er ikke angitt noen detaljer om hvordan denne koordinerende virksomheten skal utføres. R-direktoratet mener det er grunn til å overveie om det bør formaliseres et "forskningsråd" av størst mulig faglig bredde, bestående av representanter for i hvert fall de institusjoner som er listet opp i innstillingens s. 19.

R-direktoratet har ingen merknader ut over dette, men regner med at det blir anledning til å komme tilbake til de mer detaljerte stillingsforslag senere.

Brev fra Det kongelige Finans- og tolldepartement av 6. juli 1971.

Et hovedsynspunkt på hvordan statlige kontinentalsokkelsaker bør organiseres, må være at den valgte organisasjonsstruktur sikrer vår innflytelse best mulig og gir grunnlag for en tilfredsstillende kontroll av det som foregår på kontinentalsokkelen. Utvalgets forslag til organisasjonsform synes å ville gi muligheter for dette, og en har ikke noe å bemerke til det. Når det gjelder den interne organisering av departement og direktorat, vil en imidlertid forbeholde seg å vurdere denne på fritt grunnlag ut fra de konkrete forslag Industridepartementet måtte fremme.

I kapittel 3 i innstillingen gir utvalget uttrykk for visse synspunkter på kapital- og arbeidskraftspørsmål m.v. i tilknytning til virksomheten på kontinentalsokkelen. En vil i den forbindelse komme med noen prinsipielle vurderinger.

Oljeutvinning og eventuell videreforedling kan få stor betydning for den fremtidige utbygging av vårt næringsliv. Virksomheten er svært kapitalkrevende og vil også kreve høyt kvalifisert arbeidskraft. Aktiviteten innen denne sektor synes likevel ikke å adskille seg vesentlig fra annen innenlandsk økonomisk virksomhet. Investeringene innen denne sektor og finansieringen av disse, må derfor vurderes etter de samme kriterier som for næringslivet for øvrig. En utbygging av oljevirksomheten som legger beslag på norske ressurser, innebærer en prioritering som må få konsekvenser for annen næringsvirksomhet. I hvilken utstrekning en ønsker å satse på slik virksomhet må derfor avgjøres ut fra en nærmere vurdering av de samfunnsmessige virkninger. Ved siden av lønnsomheten, må det da bl.a. legges vekt på distrikts- og miljømessige virkninger.

Vedlegg 7**Brev fra Det kongelige Utenriksdepartement av 23. juni 1971.**

Utenriksdepartementet har gjennomgått innstillingen og finner at de der fremsatte vurderinger av og forslag til organisatorisk opplegg ikke foranlediger noen kommentarer fra dette departement.

På s. 48 i innstillingen er det uttalt at "en må ta sikte på å skape en fleksibel organisasjon, som kan være i stand til å ta på seg de nye arbeidsoppgaver etter hvert som de melder seg. I denne sammenheng er det viktig at de forskjellige organer forbereder seg best mulig ved å bygge opp ekspertise i rimelig omfang for å møte en eventuell ny situasjon." I denne forbindelse vil Utenriksdepartementet nevne at Norge som petroleumsproduserende land vil stå overfor viktige problemer av handelspolitisk, sikkerhetspolitisk og internasjonal-rettslig karakter. Spørsmålet om hvor vidt administrative og organisasjonsmessige endringer er nødvendig i Utenriksdepartementet for å sikre en betryggende behandling av disse problemer, er opptatt til behandling.

I avsnittet om utforskning av sokkelen er det uttalt

på side 50 at det er av viktighet "at det også i statens organer blir bygget opp tilstrekkelig ekspertise til å kunne lede undersøkelsene, koordinere samarbeidet med norske vitenskapelige institusjoner og foreta en kontinuerlig vurdering av resultatene." Utenriksdepartementet vil tilføye at det også av utenrikspolitiske grunner er av betydning at statens organer blir satt i stand til å lede undersøkelsene og kontrollere virksomheten. Ikke minst når det gjelder utforskningen av den norske kontinentalsokkelen i de arktiske områder, er det nødvendig at de norske myndigheter har full kontroll.

Når det gjelder det nedsatte interdepartementale utvalg vil departementet fremheve betydningen av at dette utvalg i praksis blir et effektivt koordinerende og rådgivende organ i alle saker av viktighet, også hva angår de internasjonale sider av dette saks-kompleks. Samtidig vil departementet understreke betydningen av fleksibilitet i spørsmålet om hvem som til enhver tid deltar i utvalgets møter utover dets oppnevnte medlemmer.

Brev fra Statens oljeråd av 24. juni 1971.

1. Det vises til det Kgl. Departements brev av 16.4.71 (ID utg/71 A Kr/IT) til Statens oljeråd. I brevet anmodes Rådet om å avgi uttalelse i tilknytning til en vedlagt Innstilling av 24. mars d.å. om organisasjon for statlige kontinentalsokkelsaker.
Rådet behandlet saken på møtet 25. mai 1971. Tilstede var ekspedisjonssjef Jens Evensen, sorenskriver Halvor Husaas, banksjef Arne Jensen, professor Anders Kvale, avdelingsleder Birger Rasmussen, fylkesmann Olaf Watnebryn og konsulent K.-E. Manshaus (sekretær). Generaldirektør Hveding var forhindret fra å møte.
Møtet ble ledet av Rådets formann, ekspedisjonssjef Jens Evensen.
2. Etter Rådets oppfatning fremtrer Innstillingen som en utmerket, men knapp oversikt over forskjellige mulige organisasjonsformer.
3. Oljerådet er av den oppfatning at en rekke grunnleggende spørsmål må nærmere utdypes før endelig standpunkt kan tas til den fremtidige organisasjonsform. Utvalget er selv inne på dette flere steder i sin Innstilling. En kan her bl.a. vise til uttalelsen på side 9, femte avsnitt hvor det uttales under henvisning til det saksområde og de funksjoner som skal ivaretas av den nye organisasjonen:
"Disse må utformes og fastlegges på basis av en nasjonal målsetting for utnyttelsen av naturforekomstene på kontinentalsokkelen. Ved utforming av målsettingen må det tas hensyn til bl.a. industripolitiske, distriktpolitiske, utenrikspolitiske, beredskapsmessige og naturvernmessige sider."

Se også side 14 siste avsnitt hvor Utvalget i forbindelse med kapitalproblemene uttaler:
"Utvalget vil tilrå at kapitalproblemene blir undergitt nærmere vurdering av de kredittpolitiske myndigheter, i første rekke Finansdepartementet og Norges Bank i samarbeid med de berørte fagdepartementer og næringslivets organisasjoner, med sikte på å legge forholdene slik til rette at norsk næringsliv kan få muligheter til å delta aktivt på dette nye området."

Etter Oljerådets oppfatning er det i tillegg til de ovennevnte spørsmål en rekke andre problemer som må nærmere utredes og hvor den politiske dekning bør søkes før man i et hvert fall i detalj kan fastsette de endelige organisasjonsformer.

4. Blant de spørsmål som naturlig melder seg kan nevnes problemet med det konstitusjonelle og parlamentariske ansvar for virksomheten. Virksomheten er risikopreget og dekker mange forskjellige felter av forvaltningsmessig, teknisk, juridisk, forretningsmessig og politisk karakter. Organisasjonsformen må derfor etter Oljerådets oppfatning legges slik opp at statsråden ikke pådrar seg et unødige omfattende konstitusjonelt eller politisk ansvar for de deler av virksomheten som ikke naturlig faller inn under et departements vanlige arbeidsfelt og en statsråds tradisjonelle ansvarsområde. Etter Oljerådets oppfatning viser bl.a. hendelsene i forbindelse med Kings Bay ulykken nødvendigheten av en avklaring på dette punkt.
5. Et spørsmål som må ytterligere avklares før det endelige organisasjonsmønster fastlegges er også om statens virksomhet på oljesektoren ønskes begrenset til den norske kontinentalsokkel, (eventuelt annet norsk område) eller om virksomheten skal utvides til å gjelde oljeprospektering for staten utenlands. Dette er både et organisatorisk og et vesentlig politisk spørsmål. Etter Oljerådets oppfatning kan man her selvsagt ikke føle seg bundet av det forhold at det i avtalen med Conoco av 1970 i forbindelse med Gulf-Conoco-avtalen, er tatt inn bestemmelser om at staten som en del av vederlaget, har en deltagerrett på 10 pst. i en av Conocos konsesjoner utenfor Norge. Dette vidtrekkende prinsipielle spørsmål bør etter Oljerådets oppfatning muligens forelegges Stortinget allerede i forbindelse med statsselskapets organisasjon og funksjoner.
6. Et annet problem som kan nevnes er finansiering av statsselskapet. Utvalget er kort inne på disse spørsmål på side 61 i Innstillingen. Det uttales bl.a.:
"dersom de politiske myndigheter setter opp en krevende målsetting for selskapet, må man ta konsekvensen og være villig til å skaffe selskapet de nødvendige midler uten hinder av aktuelle budsjettmessige prioritetsvansker. Utvalget går ikke nærmere inn på de måter kapitaltilførselene til selskapet kan foregå på."

De her antydde løsninger innebærer, såvidt en kan se, et brudd på tidligere praksis når det gjelder bevilgninger til statsselskaper.
Etter Rådets oppfatning må følgende sentrale spørsmål drøftes og løses i denne forbindelse:
I de tilfelle staten i kraft av sin statsmyndighet

over kontinentalsokkelen oppnår økonomisk fordelaktige Joint Venture-avtaler med carried interest for staten (statsselskapet), vil spørsmålet melde seg om statsselskapet i tilfelle av produksjon helt eller delvis skal disponere de inntekter som tilflyter staten. På samme måte oppstår problemet når det gjelder salg av royaltysolje gjennom et statsselskap. Skal disse salgsinntekter helt eller delvis disponeres av selskapet på forholdsvis fritt grunnlag? Disse spørsmål må antas å bli betydelig vanskeligere ved et eventuelt samarbeide mellom statsselskapet og private interesser.

Hvilken kontrolladgang bør i så fall staten etablere og hvorledes skal denne kontroll organiseres

7. Oljerådet finner ingen grunn til å kommentere i detalj det bakgrunnstoff som Utvalget har tatt inn på Innstillingens side 9-41 og 49-53. En vil imidlertid fremsette bemerkninger til et par punkter:

På side 9-10 i Innstillingen er det nevnt at staten kan meddele to typer tillatelser, undersøkelsestillatelser og utvinningstillatelser. Oljerådet vil i denne forbindelse henlede oppmerksomheten på bestemmelsen i prg. 35 i kgl. res. av 9. april 1965, som krever departementets samtykke til plassering m.v. av lagringsanlegg, rørledninger eller kabel eller ledning av annen art på eller i kontinentalsokkelen. Departementet kan sette vilkår for sitt samtykke. Oljerådet ser denne bestemmelse som en av de mest betydningsfulle når det gjelder statens konsesjonsmyndighet, tilrettelegging av og kontroll med virksomheten på kontinentalsokkelen.

Innstillingens kapittel 5 gir en skjematisk oversikt over organisasjonsformer i enkelte andre land. Oljerådet vil her peke på betydningen av å belyse dette ytterligere, spesielt med detaljer vedrørende organisasjonen av og virkemåten for de enkelte lands statsselskaper; muligens også deres oljedirektorater.

En slik utvidet oversikt burde etter Rådets oppfatning bl.a. belyse forholdene i følgende land:

Amerika:	Canada, USA, Mexico og Venezuela.
Europa:	Frankrike, Italia, Storbritannia og Nederland.
Midt-Østen:	Iran, Irak, Kuwait, Saudi-Arabia, Nigeria, Libya, Algerie og Egypt.
Asia:	Indonesia.

Ekspedisjonssjef Jens Evensen har for øvrig til hensikt å behandle dette i det bebudede bind II av betenkningen "Oversikt over oljepolitiske spørsmål".

8. Kapitlene 6 og 9 i Innstillingen gir utvalgets forslag til organisasjonsformer, fremsatt i alternativer.

I kapittel 6 setter utvalget fram tre hovedgrupper forslag med to underalternativer under hvert hovedalternativ.

A l t e r n a t i v 1 opererer prinsipielt med en todelt organisasjonsform nemlig Industridepartementet og et direktorat. Oljerådet finner ikke dette hovedalternativ med to underalternativer akseptabelt først og fremst fordi alternativet ikke forutsetter opprettelsen av statsselskap.

Tanken med etablering av et direktorat er velbegrunnet både fordi den gir en naturlig arbeidsdeling og fordi denne organisasjonsform hvis den utbygges riktig, vil naturlig begrense departementets konstitusjonelle og politiske ansvar.

A l t e r n a t i v 2 synes også uakseptabelt. Riktignok innføres her tanken om et statsselskap, men tanken om et direktorat er blitt redusert til et forslag om opprettelse av et inspektorat. Av de grunner som er anført ovenfor er dette etter Oljerådets mening ikke tilfredsstillende.

9. Under **a l t e r n a t i v 3** foreslår Innstillingen en tredelt organisasjonsform hvor oppgaver og ansvar fordeles mellom Industridepartementet, et nyopprettet direktorat og et statsselskap.

Oljerådet er enig i denne tredeling, men ikke ubetinget enig i den utforming som gis dette hovedalternativ i underalternativene 3a og 3b.

Oljerådets oppfatning ligger prinsipielt nærmest opp til alternativ 3a, men med visse vesentlige modifikasjoner.

Rådet vil foreslå følgende fordeling mellom de tre hovedorganer:

A. Industridepartementet

med ansvar for lovforberedelse og oljepolitikk herunder åpning av områder, retningslinjer for og det prinsipielle innhold av tillatelser. Den endelige meddelelse av undersøkelsestillatelser, utvinningstillatelser og rørledningstillatelser m.v. bør også foretas av departementet.

B. Direktoratet

med ansvar for utøvelsen av den forvaltningsmessige myndighet på statens vegne i petroleumssaker, samt for den tekniske- og økonomiske kontroll med virksomheten.

Direktoratet forhandler med de enkelte selskaper om tillatelse til undersøkelse etter og utvinning av petroleum, samt om tillatelser etter prg. 35 i kgl. res. av 9.4.65.

Direktoratets forhandlingsresultat (innstilling) forelegges Industridepartementet som foretar den endelige meddelelse av tillatelse.

C. Statsselskap (ett eller flere)

som driver statens prospekteringsvirksomhet, produksjon og forretningsmessige virksomhet.

I Innstillingens kapittel 9 har utvalget kommet nærmere inn på de enkelte organisasjoners myndighets- og arbeidsområde.

10. Som det fremgår av Oljerådets forslag faller ikke Rådets syn ubetinget sammen med Utvalgets. Etter Oljerådets oppfatning vil det bl.a. være naturlig at direktoratet forestår forhandlinger med selskapene om nye avtaler. Dette må naturligvis skje i nært samarbeide med departementet som - etter forslag fra direktoratet - bør fastsette hvilke områder som bør åpnes for prospektering og hovedprinsippene for avtaleformer og avtalenes innhold. Etter Oljerådets oppfatning vil direktoratet måtte ha den stab av juridiske og tekniske eksperter som naturlig bør føre detalj-forhandlingene. Skulle disse forhandlinger føres av departementet måtte man nærmest ha et dobbelt sett av eksperter.

Oljerådets forslag med forhandlinger av et direktorat og endelig meddelelse av tillatelser av departementet, innebærer en to-trinns behandling som til nå har vist seg å være gunstig.

Utvalget har foreslått at en ved forhandlinger med selskapene skal benytte et eget forhandlingsutvalg. Etter Oljerådets forslag er dette unødvendig. Selvsagt må direktoratet i samråd med departementet kunne etablere et utvalg for forhandlingene og eventuelt ha anledning til å forsterke forhandlingsdelegasjonen med eksperter utenfor direktoratet. Men Oljerådet er i tvil om et permanent forhandlingsutvalg bør oppnevnes som et særskilt organ.

Oljerådet er for øvrig enig i de synspunkter som Utvalget gjør gjeldende på side 56 punkt 9,3.

Oljerådet finner videre klart at alle informasjonen innhentet fra selskapene fortsatt må kanaliseres til ett kontor innen statens organisasjon. Det naturlige er at dette blir direktoratet. Informasjon som stammer fra undersøkelser herunder vitenskapelige, bør også samles av dette kontor, slik at man får en samlet oversikt over alt materiale som vedrører kontinentalsokkelen.

For øvrig vil Rådet peke på nødvendigheten av at en klart definerer hva som er prospektering og hva som er vitenskapelig utforskning slik at en unngår sammenblanding av disse former.

11. Når det gjelder direktoratets navn og indre organisasjon, vil Rådet for det første foreslå at man finner et annet navn enn "Sokkeldirektoratet", - f.eks. Norges Petroleumsdirektorat. Navnet bør såvidt mulig peke hen mot den

virksomhet direktoratet hovedsakelig driver, samtidig som navnet bør kunne gis en adekvat engelsk og fransk oversettelse.

Hva direktoratets interne oppbygging angår, vil Oljerådet foreslå en inndeling i:

- en teknisk avdeling
- en avdeling for geologi- og geofysikk (undersøkelsesavdeling)
- en juridisk/økonomisk avdeling og
- en administrativ avdeling.

Den sistnevnte avdeling bør i tillegg til de rent administrative oppgaver også få til oppgave å tilrettelegge videreutdannelsen av personell innen petroleumsektoren. Under løsningen av denne oppgave bør den samarbeide med våre utdannelsesinstitusjoner innen de forskjellige områder.

Avdelingen for geologi og geofysikk bør i samarbeide med statsselskapet planlegge og lede statens prospekteringsundersøkelser. Den bør samarbeide med de norske institusjoner som utfører vitenskapelige undersøkelser på kontinentalsokkelen og på Svalbard, og den bør ha kjennskap til og kunne kontrollere de undersøkelser som utføres i disse områder av utenlandske selskaper og institusjoner. Avdelingen bør også administrere og koordinere bearbeidelsen av det materiale som rettighetshavere på kontinentalsokkelen og på Svalbard innleverer til norske myndigheter. I dette arbeide bør norske vitenskapelige institusjoner engasjeres i den utstrekning det er mulig, under hensyn til de eksisterende regler om fortrolighet, og resultatene må komme til nytte for norsk økonomisk aktivitet. Avdelingen bør bygges ut slik at den kan delta i bearbeidelsen av dette materiale.

12. Utvalget har videre foreslått opprettet et eget råd for direktoratet. Oljerådet kan ikke se at et råd etter Utvalgets skissering kan tjene noen hensikt. Rådet vil så vidt en kan se ikke ha noen reell myndighet og vil ikke kunne tilføre saksbehandlingen i direktoratet noe vesentlig nytt. Det er imidlertid mulig at direktoratet bør ha et styre. Oljerådet er imidlertid noe i tvil om dette, idet et slikt styre lett kan bli et unødvendig mellomledd mellom direktoratet og departementet. På en annen side vil et styre kunne tjene visse formål når det gjelder å avlaste departementssjefen det konstitusjonelle og politiske ansvar.

13. Innstillingen behandler på s. 59 flg. organisasjonen av statsselskapet. Behandlingen er naturlig nok skjematisk. Den forutsetter at de nærmere politiske beslutninger om statsselskapets oppgaver løses før de vesentlige detaljer vedrørende funksjoner og organisasjon fastlegges. Etter Oljerådets oppfatning vil det formodent-

Opprettelse av statens oljedirektorat og et statlig oljeselskap m.m.

lig være naturlig med flere statsselskap hvor et fremtrer som hovedselskapet som koordinerer og kanalisere virksomheten i underselskaperne. Dette hovedselskap blir for så vidt et holdingselskap og Oljerådet er enig i det Utvalget anfører på side 46, 3. og 4. avsnitt.

En stiller seg imidlertid noe tvilende til uttalelsen på side 48, 2. avsnitt om at statsselskapet må være non-operativt. Selv om et statsholdingselskap ikke direkte vil arbeide i felten, vil man i nettopp dette selskapet ta de vesentlige avgjørelser, foreta planlegging av fremtidig virksomhet, behandle data m.v.

Utvalgets Innstilling gir ingen detaljer om de statseide underselskaper som holding-formen forutsetter. Oljerådet deler det syn Utvalget gir uttrykk for på side 60 i Innstillingen at organisasjonsformen bør være fleksibel. Oljerådet finner det ikke mulig å gå i detalj i disse spørsmål på det nåværende tidspunkt. Det er imidlertid en nærliggende mulighet for at staten bør opprette underselskap for hver av de partnere en slutter avtaler om statsdeltagelse med eller for grupper av partnere. Statsholdingselskapet forutsettes å være det dirigerende og koordinerende organ i denne organisasjonsform.

Det kan også vise seg naturlig å opprette underselskaper for de forskjellige typer virksomhet, f.eks. for rørledningsvirksomhet, omsetning av den statsproduserte petroleum etc.

14. På side 63 kap. 9.5.1 foreslår Utvalget opprettet et inderdepartementalt utvalg for behandling av fellesspørsmål som kan berøre flere departementer. Etter Oljerådets oppfatning bør en ta under overveielse å ta med Kirke- og undervisningsdepartementet, særlig for så vidt gjelder spørsmål om forskning og undervisning.

Derimot er Oljerådet i tvil om nytten eller nødvendigheten av det samordningsråd som foreslås opprettet på s. 63 kap. 9.5.2, i Innstillingen. Etter Oljerådets oppfatning vil dette råd lett bli et overflødig og kompliserende ledd.

15. Oljerådet stiller seg uforstående til Utvalgets uttalelse på side 65, annet avsnitt om at den foreslåtte omorganisering ikke i seg selv vil innebære noen vesentlig utvidelse av det bestående apparat. Oljerådet kan ikke dele dette syn. Skal omorganiseringen ha noe fornuftig formål, vil den utvilsomt kreve en vesentlig utvidelse av det bestående apparat, både fordi det nåværende arbeidspress på departementets oljekontor er uholdbart og fordi en rekke nye oppgaver vil trekkes inn i den nye organisasjonsform.

Dette er bakgrunnen for den nye organisasjonsform.

Den nye organisasjonsform vil uvegerlig skaffe et sterkt behov for nytt personell med den fornødne ekspertise og erfaring. Ansettelsene må skje på helt fritt grunnlag. Innstillingen synes på et par steder å forutsette at NTNFS personale nærmest automatisk skal absorberes av den nye organisasjonsform, noe Oljerådet er uenig i.

16. På side 55 i Innstillingen anbefaler Utvalget en omorganisering av departementet slik at Oljekontoret og Bergverkskontoret føres ut av Administrasjonsavdelingen. Oljekontorets virke vil antagelig innen kort tid sprengte rammen for denne avdelings virksomhet. På den annen side er Oljerådet i tvil om Oljekontoret og Bergverkskontoret bør slås sammen i en avdeling. Oljekontorets arbeidsfelt og problemer er spesielle og kan etterhvert vise seg å bli så omfattende at det kan være naturlig å opprette en egen avdeling i departementet for oljesaker.

17. På side 64 i Innstillingen foreslår Utvalget at Oljerådet avskaffes fordi det ikke skulle være behov for Oljerådet i tillegg til de andre råd og utvalg. Oljerådet deler ikke dette syn. Oljerådet har i virkeligheten arbeidet med kontinentalsokkelspørsmålene siden disse oppsto i begynnelsen av 1960-årene. Rådet gikk først under navnet Kontinentalsokkelutvalget med stort sett de samme medlemmer.

Oljerådets formann vil særlig presisere at sammensetningen av Rådet såvel som de erfaringer og samarbeidsformer som Oljerådet har kommet fram til, gjør Oljerådet til et meget verdifullt rådgivende organ i oljespørsmål, noe praksis formodentlig har vist. I løpet av den tid som er gått har Oljerådet også ervervet seg slike tradisjoner at det formentlig kan være politisk gunstig å beholde Oljerådet som et rådgivende organ. Oljerådets mandat er også så elastisk formulert at det er overlatt til departementet å avgjøre hvilke spørsmål som skal forelegges Rådet. Under den nye organisasjonsplan vil det kunne bli et økt behov for Oljerådets rådgivende virke, idet det kan vise seg ønskelig også for et direktorat og statsselskap å aveske Oljerådets oppfatning i særlige delikate saker.

18. Oljerådet vil til slutt få bemerke at det etter Rådets oppfatning er urealistisk å anta at den nye organisasjonsform kan gjennomføres så tidlig som 1.1.1972.

Brev fra Norges Teknisk-naturvitenskapelige forskningsråd av 30. juni 1971, med vedlegg.

Vi har mottatt Industridepartementets brev av 16. april 1971 bilagt "Innstilling om organisasjon for statlige kontinentalsokkelsaker" med anmodning om NTNFS uttalelse.

I innstillingen er fremlagt forslag om den fremtidige organisasjon for behandling av alle statlige kontinentalsokkelsaker omfattende både målsetting, lovgiving og konsesjoner, forvaltning og utforskning samt for utøvelse av statens forretningsmessige virksomhet. NTNFS finner det naturlig å begrense sin uttalelse til forslaget om organisasjon av utforskningen av kontinentalsokkelen.

I innstillingen er utforskningen av kontinentalsokkelen foreslått lagt til et institutt som er forutsatt å utgjøre en del av det foreslåtte Sökkeldirektoratet. I instituttet foreslås samlet både de funksjoner som idag utføres av NTNFS's Kontinentalsokkelkontor og av Oljekontorets petroleum-geologiske seksjon. Dette råd er enig i at funksjonene ved disse to konserter bør samles i ett institutt.

Man antar instituttets oppgave bør være å bygge opp faglig kompetanse og foreta systematiske undersøkelser av sokkelen med henblikk på å kunne

- bidra til å bygge opp det kunnskapsgrunnlag av generell viten og kvantitative data som må danne basis for statens policy, forvaltning og engasjement,
- assistere norske interessenter i forbindelse med undersøkelser,
- bidra til å utvikle personell med faglige kvalifikasjoner på området undersøkelser, vurderinger og utnyttelse av forekomster på sokkelen.

Man antar dette arbeid bør foregå dels ved innhenting av opplysninger fra andre, herunder rettighetshaverne til konsesjoner, dels ved egne undersøkelser i samarbeid med norske forskningsinstitutter og dels ved engasjement av norsk og utenlandsk ekspertise.

For instituttets organisasjonsmessige plassering ser man tre muligheter:

1. Instituttet inngår som en del av Sökkeldirektoratet, slik som foreslått i innstillingen.
2. Instituttet knyttes til det foreslåtte statsholdingsselskap.
3. Instituttet etableres som et mer frittstående forskningsinstitutt, for eksempel som en stiftelse.

Ved vurdering av den organisasjonsmessige plassering antas at man bør ta sikte på å oppnå følgende forhold:

- instituttet bør få en organisasjonsform med henblikk på at det kan bli en enhet med stor slagkraft og fleksibilitet og med et kreativt miljø,
- at det kan etableres et effektivt samarbeid med Industridepartementet, Sökkeldirektoratet og det foreslåtte statsholdingsselskap både med henblikk på utforming av arbeidsprogram og anvendelse av oppnådde resultater,
- at et godt samarbeid kan utvikles med hele det forskningsmiljø som er av interesse for utforskningen av kontinentalsokkelen,
- at instituttet kan ha adgang til å behandle det konfidensielle materiale som innleveres av de selskaper som gis konsesjon.

Nedenunder søkes de tre alternativer vurdert hovedsakelig på basis av de fire ovennevnte kriterier.

Ad. alt 1 – Inkorporering i Sökkeldirektoratet.

- Dette alternativs svakeste side antas å være muligheten for å skape et miljø med tilstrekkelig fleksibilitet, idet man i et direktorat antas i for sterk grad å bli bundet av reglene for den faste statsadministrasjon. Dette antas spesielt å gjøre det vanskelig å få den frihet til rask oppbygging, disponering og omdisponering av ressurser som vil være nødvendig, særlig i en startfase. Det vil også stille instituttet i en ugunstig konkurranse-situasjon når det gjelder høykvalifisert personale.
- Alternativet antas å gi det beste grunnlag for et nært samarbeid med Industridepartementet og andre statlige interessenter.
- Et godt samarbeid med det øvrige forskningsmiljø bør kunne etableres.
- Det synes ikke å være problemer i forbindelse med behandling av det konfidensielle materiale.

Ad. alt. 2 – Tilknytning til det foreslåtte statsholdingsselskap.

- Alternativet burde gi god mulighet for utbygging av et institutt med betydelig slagkraft og fleksibilitet, idet man forutsetter at det foreslåtte statsholdingsselskap vil bli gitt relativt stor frihet i sine disposisjoner.
- Alternativet skulle gi godt grunnlag for et intimt samarbeid med Industridepartementet, Sökkeldirektoratet og andre statlige interesser. Samarbeidsforholdet til andre næringsinteresser antas å ville være avhengig av det forhold statshol-

Opprettelse av statens oljedirektorat og et statlig oljeselskap m.m.

dingsselskapet får til næringslivets øvrige tiltak på Sokkelområdet.

- God kontakt til forskningen for øvrig bør kunne etableres.
- Statsholdingsselskapets mulighet for å få til disposisjon det konfidensielle materiale fra rettighetshaverne synes ikke å være helt klarlagt og vil muligens kunne være en hindring for dette alternativ.
- Det formodes at et statsholdingsselskap i det vesentlige vil ha økonomiske og administrative funksjoner og at det derfor kan være mindre egnet til å ha ansvaret for de brede funksjoner instituttet skal ivareta.

Ad. alt. 3 – Frittstående institutt

- Dette alternativ ansees å kunne gi den beste mulighet for å skape et institutt med stor slagkraft og et kreativt miljø.
- Alternativet vil ikke automatisk skaffe en løpende arbeidskontakt med Industridepartementet og de øvrige statlige interesser. Dette forhold må i tilfelle avhjelpes ved en styresammensetning hvor Industridepartementet, Sokkeldirektoratet og statsholdingsselskapet er sterkt representert, samtidig som det etableres faste ordninger for samarbeid.
- Alternativet synes å gi det beste grunnlag for et samarbeid med forskningsinstituttene for øvrig.
- Behandling av konfidensielt materiale bør ikke gi problemer forutsatt at en klar instruks utarbeides og at departementet utøver en kontroll som gjør ansvarsforholdet uomtvistelig.

Etter dette råds oppfatning vil alle tre alternativer kunne danne et brukbart grunnlag for etablering av instituttet, for alt. 2's vedkommende under forutsetning av at det kan treffes en ordning så konfidensielt materiale kan behandles i instituttet. Alle alternativer synes å ha sine spesielle fordeler. Ved en avveining finner dette råd å måtte legge sterk vekt på at instituttet gis en fleksibel organisasjonsform, slik at det kan utvikles et kreativt miljø med stor fleksibilitet og slagkraft. Man antar derfor at det bør etableres som et frittstående institutt, f.eks. etter samme organisasjonsmessige retningslinjer som Institutt for Atomenergi.

Etter at denne sak var behandlet på NTNFS råds-møte 9.ds., er mottatt en henvendelse datert 11. ds. fra fire rådsmedlemmer hvor spørsmålet om Norges geologiske undersøkelses stilling i forbindelse med utforskning av kontinentalsokkelen tas opp. En kopi av denne henvendelse vedlegges.

Vedlegg 9.1

BREV FRA FIRE RÅDSMEDLEMMER TIL NORGES TEKNISK-NATURVIDENSKAPELIGE FORSKNINGSRÅD AV 11. JUNI 1971.

Det vises til Arbeidsutvalgets utkast til uttalelse om denne sak til Industridepartementet, som ble overlevert under Rådets møte 9.ds.

NTNF begrenser her sin uttalelse til utvalgets forslag til organisasjon for utforskning av kontinentalsokkelen. Mens utvalgsinnstillingen av 24. mars 1971 foreslår denne organisert i et Norges Sjøbunninstitutt tilknyttet et Oljedirektorat under Industridepartementet, anbefaler NTNFS Instituttet organiseres som en frittstående stiftelse etter samme mønster som Institutt for Atomenergi.

Undertegnede medlemmer av NTNFS råd er enige i at denne organisasjonsform sannsynligvis vil være den mest effektive og slagkraftige med sikte på å skaffe underlag for en eksploitering av naturressurser i denne del av Norge.

Når vi allikevel ikke uten videre kan gi forslaget vår tilslutning har dette sammenheng med at en derved knesetter en uheldig to-delning i organisasjonen av den geologisk/geofysiske undersøkelse av landet, med NGU som ansvarlig for "Land-Norge" og det nye institutt for "Sjø-Norge". Ennu mer uheldig blir forholdet når en ser på de frihetsgrader resp. restriksjoner som vil gjelde for de to institusjoners aktivitet. Da disse også vil konkurrere om samme type av ekspertise (geologer, geofysikere m.v.) er vi redd for at Arbeidsutvalgets forslag vil kunne føre til skadevirkninger for NGU.

I utvalgsinnstillingen kap. B.5 er gitt en oversikt over hvordan utforskningen av kontinentalsokkelen er organisert i andre land. Det fremgår herav at et ganske vanlig mønster er at ansvaret overlates til den organisasjon som har ansvaret for landets geologiske undersøkelse generelt. Dette alternativ burde etter vår oppfatning også ha vært drøftet.

På dette grunnlag ville vi finne det rimelig om NTNFS i sin uttalelse til Industridepartementet tar forbehold om at forholdet mellom Norges Geologiske Undersøkelse og det nye sjøbunninstitutt må bli nøye vurdert av alle interesserte instanser før man tar endelig standpunkt til dettes organisasjonsform.

Uttalelse fra Norges Almenvitenskapelige Forskningsråd av 8. juni 1971.

Ved Kgl. res. av 18. september 1970 ble det oppnevnt et utvalg med mandat å gjennomgå Statens organisasjon for kontinentalsokkelsaker med sikte på å fremme forslag til hvordan dette bør organiseres i fremtiden.

Organisasjonsformen for en statlig regional, seismisk undersøkelse nord for 62° går også inn i mandatet.

I en kommentar til mandatet uttaler Industridepartementet at utvalget ikke skal vurdere eller fremme forslag til organisasjon i forbindelse med vitenskapelig utforskning eller utdanning. Utvalget uttaler seg likevel om dette punkt flere steder i innstillingen, samt i et særskilt brev på slutten (s. 73-74). På grunn av dette er innstillingen viktig sett i relasjon til mange av NAVF's interesseområder. I ovenfor nevnte brev nevnes behovet for en egen utredning når det gjelder spørsmål om organisasjon i forbindelse med vitenskapelig utforskning eller utdanning.

I tilfelle en slik utredning skal lages og et utvalg etableres, bør det få som mandat å foreta en langsiktig planlegging av forskningsaktiviteter på kontinentalsokkelen, og NAVF må derfor være representert. Det er viktig at såvel biologi som geologi blir representert fra NAVF's side. I den foreliggende innstillingen nevnes utelukkende ikke-organiske naturforekomster. Biologiske ressurser er ikke nevnt i det hele tatt. Imidlertid arbeides det med dette spørsmål i Fiskeridepartementet og Fiskeridirektoratet. I Sovjetunionen har fiskeriforskerne for øvrig laget en liste over de organismer som lovmesig vil komme inn under kontinentalsokkelen.

I forbindelse med utdanningsproblemet skal det påpekes at universitetene i Bergen, Trondheim og Oslo har diskutert behovet for utdanning i "petroleumsfag" og laget en felles "kontinentalsokkelinnstilling". Denne innstillingen omfatter en redegjøring av saken, den nåværende organisasjon i Norge og en del utvalgte land, samt mulige, tenkte nye organisasjonsformer og en omtale av det endelige, enstemmige forslag. Dessuten inngår også budsjettforslag for 1972. Ved det nye Universitetet i Tromsø har en tatt spesiell sikte på å utvikle fag som har relevans til kontinentalsokkelens ressurspotensial og de naturvernmessige problemer i forbindelse med oljeeksplatering i nordlige farvann. En vesentlig begrunnelse for å styrke de vitenskapelige institusjoners muligheter for forskning er at utdanningen av personell blir lagt til disse. Sentrale forskningsoppgaver på sokkelen, f.eks. vitenskapelig bearbeiding av borkjerner må derfor skje også ved utdanningsinstitusjonene slik at utdanning blir i pakt med behovene.

Utvalgets fremstilling av saksområdet omfatter også problemet med vern mot forurensning. Dette er etter vår oppfatning en viktig del av det hele, og forholdene må legges til rette for vitenskapelig bearbeiding av disse problemer. På side 16 nevnes hovedsakelig oljeforurensning, men ikke noe om vern mot skader fra arbeidoperasjoner eller fra utvinning av andre råstoffer enn petroleum. Det kunne tenkes at endringer av havbunnen, f.eks. ved utgraving (sandutvinning) kunne ha skadevirkninger på flora og fauna. Det er ikke sikkert at de naturvernmessige sider blir tilstrekkelig ivarettatt av Oljevernrådet eller ved Lov om vern mot vannforurensning.

Det bør etableres en kontakt mellom det foreslåtte sokkel-direktorat og de tre forskningsråds utvalg for "naturvern/naturressurser". En serie viktige forskningsoppgaver, vern av luft, vann og sjøområder mot forurensning, vil melde seg, og her burde NAVF stå sentralt innen problemet med koordinering og igangsetting av aktuelle oppgaver.

Det foreslåtte sokkel-direktorat vil sannsynligvis få ansvaret for oppbevaring og videre bearbeiding av innsamlet materiale. Dette vil bli store datamengder som er direkte nyttbare i forbindelse med flere av NAVF's pågående prosjekter (f.eks. Geotraversprosjektet). Dette alene tilsier et nært samarbeid mellom NAVF og det foreslåtte sokkel-direktorat.

Et annet punkt utvalget nevner er spørsmålet om hvem som skal meddele tillatelse til vitenskapelige undersøkelser på sokkelen. Dette arbeidet må etter utvalgets oppfatning koordineres mellom Utenriksdepartementet og Forsvarsdepartementet samt Fiskeridirektoratet. NAVF påpeker nødvendigheten av at Kirke- og undervisningsdepartementet også deltar i dette arbeid. "Når vitenskapelige undersøkelser- tillatelser er gitt, må de også overvåkes og følges opp".- Dette med overvåking er et kontroversielt punkt, og såvidt en forstår et ukjent begrep i andre land. Dessuten er utenlandske vitenskapelige tokt i norske farvann ikke underlagt de samme restriksjoner hva angår publikasjonsrett. Den erfaring en har hittil på dette punkt er at det er skapt unødige vansker for norske forskere når det gjelder presentasjon av forskningsresultatene.

Under omtalen av den nåværende organisasjon nevnes undersøkelsene på kontinentalsokkelen, uten at fremstillingen på noen måte er fullstendig. Angående den petroleumsgeologiske seksjon i Oljekontoret har den engasjert seg i bearbeiding av materialet fra boringene. Men innstillingen omtaler ikke hvilket program seksjonen har for videre bearbeiding og for offentliggjøring av vitenskapelige resultater. Det understrekes at utforskningen av

kontinentalsokkelen har vitenskapelig interesse utover det som direkte tar sikte på å finne petroleum, og at det i mange tilfelle vil være riktig å bygge ut norske vitenskapelige institusjoner for at disse skal kunne bidra i større grad ved utforskningen av kontinentalsokkelen. Her må NAVF bli engasjert.

NAVF mener at en noe mer spesifisert redegjørelse for hvordan undersøkelsene på kontinentalsokkelen hittil har vært drevet og i hvilken grad de forskjellige institusjoner har vært engasjert burde vært nevnt. Når utvalget skal vurdere hvordan de fremtidige undersøkelser bør organiseres, ikke minst hvilken rolle de forskjellige vitenskapelige institusjoner skal ha, hadde en slik redegjørelse vært meget nyttig. Man savner i denne forbindelse også i innstillingen en klarere redegjøring for NTNFS kontinentalsokkelkontors virksomhet hittil og målsetting. Særlig rollen som eget forskningsinstitutt, kontra dets forhold til andre institusjoner som synes lite presisert.

Vi kan i denne forbindelse nevne at NAVF allerede i 1964 etablerte en kontinentalsokkel-komite bestående av representanter fra norske geoinstitusjoner for å gjennomføre vitenskapelige undersøkelser nord for 62° n. br. I 1965 ble det utført maringeologiske, seismiske og flymagnetisk forprosjekt i NAVF's regi. De gode resultatene av forprosjektet førte til at det for 1966 ble lagt opp til et utvidet undersøkelsesprogram. Det ble søkt om kr 780 000, men NAVF fant ikke å kunne make et slikt bidrag. På grunn av undersøkelsens betydning for oljeletingen nord for 62° n. br. ble søknaden oversendt til Industridepartementet. Høsten 1966 ble søknaden innvilget og det ble samtidig bestemt at undersøkelsesprogrammet skulle administreres av NTNFS.

Utvalget synes i sin innstilling å foreta en sammenblanding av utforskning og prospektering. En kan gå med på at det samarbeidet som er antydnet tar sikte på en koordinering av de vitenskapelige undersøkelser innbyrdes og at det herunder tas hensyn til prospektering, men hvis det med "lede og koordinere arbeidet" menes at instituttet (Norges sjøbunnsinstitutt) skal dirigere de vitenskapelige institusjoners utforskning av kontinentalsokkelen, vil en reservere seg mot en slik oppfatning. Som det nå står, synes det som om Sjøbunnsinstituttet både

skal lede og koordinere arbeidet. Det betyr ganske enkelt at det skjer kun det vitenskapelige arbeid som Sjøbunnsinstituttet vil ha og som det er villig til å bevilge midler til. NAVF mener at dette er en meget farlig ordning for kommende fri forskning på kontinentalsokkelen. Etter NAVF's oppfatning må den vitenskapelige utforskning legges til de eksisterende institusjoner, og man kan da stille spørsmål om nødvendigheten av et slikt sjøbunnsinstitutt. Imidlertid er også NAVF enig i at det er behov for et samarbeidsorgan mellom de vitenskapelige institusjoner og Sjøkeldirektoratet, med rådgivende funksjon i koordineringsarbeidet. Dette organ må ha representasjon fra lærestedene, Kirke- og undervisningsdepartementet og Sjøkeldirektoratet/Industridepartementet. Det påtenkte sjøbunnsinstitutt må få en klarere og mer begrenset målsetting enn det som fremgår av innstillingen. Det bør ikke bygges ut med selvstendige og omfattende aktiviteter, men innskrenkes til ledelse av prospektering, og koordinering av den vitenskapelige aktivitet som direkte angår utnytting av ressursene på sokkelen. For at de vitenskapelige institusjoner i tillegg skal kunne gjennomføre sine egne programmer må de ha bevilgningsmessige muligheter til også å drive forskning. Dette må omfatte både de regulære bevilgninger gjennom Kirke- og undervisningsdepartementet og bevilgninger gjennom NAVF.

Under den nye organisasjonsstruktur er de biologiske undersøkelser på kontinentalsokkelen ikke omtalt, og konsekvensen må da være at de enten opphører, eller overføres til andre institutter eller organer. Det vil være en fordel om slike undersøkelser kunne drives via NAVF. Det har vist seg at det biologiske materialet som samles inn, har mer interesse for grunnforskning enn for fiskeriforskning. Det ville utvilsomt være av betydning å få koordinert de forskjellige undersøkelser av bunnfauna- og flora langs norskekysten som nå drives f.eks. i regi av de forskjellige universiteter og museer.

NAVF vil også bemerke at det i utvalgets mandat inngikk en formulering om å foreslå organisasjonsform for en "statlig regional seismisk undersøkelse nord for 62° n. br.". Dette er lite omtalt i innstillingen, utvalget synes å konkludere med at en må basere seg på utenlandsk hjelp. NAVF vil peke på at det innen dette felt er nødvendig å bygge opp norsk ekspertise.

Brev fra Norges geologiske undersøkelse av 28. mai 1971.

Med ekspedisjon av 16. april 1971 har Norges geologiske undersøkelse mottatt forannevnte innstilling ved et utvalg oppnevnt 18. september 1970. NGU har i styremøte i dag behandlet saken og gir følgende uttalelse:

Ad, Kapittel 1 – Innledning

I tilrådingen som lå til grunn for oppnevningen av utvalget er uttalt:

''Utvalget skal ikke vurdere eller fremme forslag til organisasjon i forbindelse med vitenskapelig utforskning eller utdanninge''.

Virksomheten ved NGU omfatter såvel vitenskapelig som praktisk geologisk utforskning av Norge. Kontinentalsokkelundersøkelser er en del av NGU's arbeidsområde. For ordens skyld gjør vi oppmerksom på at utvalget i sitt arbeide med innstillingen ikke har innhentet informasjon direkte fra NGU.

Ad, Kapittel 8 – Utforskning av sokkelen.

NGU er innforstått med hovedtrekkene i den organisasjonsform som utvalget har foreslått. Utvalget har anbefalt at det opprettes et Statens Oljeselskap og et Sokkeldirektorat med 4 avdelinger, forvaltning, utforskning, teknisk avdeling og administrasjon. NGU har særlig interesse av det institutt for utforskning som i innstillingen benevnes ''Norges Sjøbunninstitutt''.

Informasjoner fra undersøkelser på kontinentalsokkelen har interess for:

- Staten, som administrator og forvalter av kontinentalsokkelpotensialene.
- Staten, som produsent av olje og gass.
- Oljeselskapene.
- Universiteter, høyskoler, andre utdannelses- og forskningsinstitusjoner.
- Norges geologiske undersøkelse og Norsk Polarinstitutt som begge er sentrale organer for geologiske informasjon.

Fastlandsgeologien i Norge - berggrunn og kvartær - fortsetter under havet, og det bør ikke settes en kunstig geologisk grense utenfor kystlinjen. Eksempelvis bør geologiske kartblad fra kystområdene såvidt mulig omfatte en beskrivelse av havbunnens karakter og oppbygging. Ved NGU knytter det seg faglige og økonomiske interesser til mulige forekomster av submarine mineraler, og utforskning av de kystnære trakter må ikke forsømmes.

I 1959 startet NGU en systematisk flymagnetisk kartlegging av fastlandet. Til i dag er halvparten dekket med slike målinger. I 1962-63 deltok NGU,

etter oppfordring fra Universitetet i Bergen, i et samarbeidsprosjekt med flymagnetiske målinger over Skagerak. Høsten 1963 gjennomførte NGU forsøksvis 8 magnetiske profiler utover sokkelen til Egga-kanten på strekningen Molde-Bodø. Fra 1965 til 1970 er den norske kontinentalsokkel dekket med flymagnetiske målinger fra 62. breddegrad og nordover hele kysten til grensen mot Sovjet-Unionen, se vedlagte oversiktskart. Det vises også til særtrykk fra NGU's årbok 1969: ''Aeromagnetic Investigations on the continental Shelf of Norway, Stad - Lofoten (62° -69°N)''.

I årene 1965-66 ble kontinentalsokkelmålingene belastet NGU's budsjett med tilskudd fra Norges Almenvitenskapelige Forskningsråd. Inntil 1968 dekket salgssinntektene av kartene NGU's utlegg til disse målinger. Fra 1967 fikk NGU tilskudd til de direkte utgifter ved sokkelmålingene fra Norges Teknisk- Naturvitenskapelige Forskningsråd. Senere er midler utredet fra forskningsrådets sokkelkontor.

NGU har fått en rekke henvendelser fra internasjonale oljeselskaper som har vist interesse for de norske kontinentalsokkelområder, bl.a. med forespørsel om oppdragsmålinger. Med brev av 12. juni 1963 gjorde NGU Industridepartementet oppmerksom på slike henvendelser. Man pekte også på at NGU hadde forutsetninger for å gjennomføre en magnetisk kartlegging av den norske kontinentalsokkel. NGU fikk den gang liten forståelse i departementet for disse tanker.

Ved de magnetiske målinger og bearbeidningen av disse kan en få indikert mektigheten av sedimentene på sokkelen. NGU har ved flere anledninger bidratt konsultativt med informasjon og råd i kontinentalsokkelspørsmål overfor norske myndigheter og institusjoner. Det er holdt flere foredrag om NGU's målinger på sokkelen.

Utvalget har foreslått at det nye institutt for utforskning av kontinentalsokkelen overtar en stor del av de arbeider som hittil er utført ved Industridepartementets oljekontor og NTN's kontinentalsokkelkontor. Det er også forutsatt at instituttet har nært samarbeide med andre norske organer som er engasjert i undersøkelser på kontinentalsokkelen.

Det nye instituttet behøver nødvendigvis ikke være plassert samme sted som Direktoratet eller Statens oljeselskap. Styret for NGU mener at meget taler for at instituttet kan legges til Trondheim hvor det er et bredt teknisk- naturvitenskapelig miljø.

Etter Stortingsvedtaket 28. februar 1957 flyttet NGU i 1961 fra Oslo til Trondheim hvor en ny institusjonsbygning ble tatt i bruk på Østmarkneset. Fra 1962 ble de 3 geo- institusjonene slått sammen til den nåværende Norges geologiske undersøkelse.

Opprettelse av statens oljedirektorat og et statlig oljeselskap m.m.

Reisningen av et nytt laboratoriebygg ved NGU er vedtatt av myndighetene, og det er beregnet innflyttingsklart ved årsskiftet 1974-75. På Østmarkneset disponerer staten et anselig tomteområde. Se vedlagte foto.

NGU regner med å få adskillig samarbeide med sokkelinstituttet og ser det som en stor fordel at dette legges i nærheten av NGU. NGU er enig med utvalget i at det nye institutt ikke legges for stort opp til å begynne med, men i utstrakt grad drar

nytte av eksisterende institutter. NGU vil understreke betydningen av et egnet samarbeidsorgan som bindeledd mellom instituttet og andre norske organer som er aktive innenfor sokkelundersøkelsene. NGU har selv i mange år hatt et meget fruktbart samarbeide med Universitetet i Bergen i forbindelse med utforskningen av kontinentalsokkelen.

NGU ser frem til fortsatt innsats på den norske kontinentalsokkel innen felter hvor institusjonen har spesielle forutsetninger.

Brev fra Norges Industriforbund av 2. Juni 1971.

Innstillingen er veldisponert og klar i sin argumentasjon, og vi er enige i dens hovedkonklusjoner. Vi tror således det er riktig å skape et eget Sökkeldirektorat under Industridepartementet for statens forvaltning og utforskning. De argumenter som er anført for at det under dette direktorat opprettes et eget Sjøbunninstitutt forekommer oss velfunderte i det vi går ut fra at man under den praktiske gjennomføring har for øye ønskeligheten av i størst mulig utstrekning å bevare de verdier som ligger i miljøet omkring NTNf's kontinentalsokkelkontor.

Det fremheves i innstillingen at en rekke saker er av en slik art at avgjørelsen må treffes i Industridepartementet og ikke henlegges til et direktorat. Vi deler dette syn. De saker det her gjelder, er av en slik betydning industrielt, økonomisk og politisk at ikke bare de politiske retningslinjer, men i stor grad også viktige enkeltavgjørelser må treffes i departementet. Det er derfor mulig også å vurdere departementets egen organisasjon for behandlingen av disse saker.

Vi tror det ville være riktig å styrke departementet ved at alle oljesaker blir lagt inn under en egen oljeavdeling under ledelse av en ekspedisjonssjef. Denne bør ha ansvaret ikke bare for gjennomføringen av Regjeringens politikk når det gjelder utforskningen av kontinentalsokkelen og konsesjonspoli-

tikken, men også forhandlingene med oljeindustrien om enkeltkonsesjoner, produksjon, ilandføring, raffinering osv. Vi ser ønskeligheten av å kunne trekke inn utenfra personer med særlig kompetanse i et forhandlingsutvalg, men slik vi oppfatter innstillingen, forekommer den oss å gå for langt i retning av å gjøre dette utvalg uavhengig av departementet.

Vi deler utvalgets syn at det er naturlig å opprette et statlig holdingselskap som kan koordinere statens forretningsmessige oljeinteresser og som kan være en samarbeidspartner for det private næringsliv. Vi deler også komiteens syn på ønskeligheten av organisatorisk fleksibilitet og har ingen bemerkninger til den vide formulering av selskapets formål. Vi vil imidlertid gjerne fremheve utvalgets bemerkning på side 61:

''Hvis statsmyndighetene ønsker et statsselskap som skal spille en konstruktiv og aktiv rolle, vil det dreie seg om meget betydelige beløp som de forretningsmessige organer må kunne disponere over ved raske avgjørelser. Utvalget vil gjerne slå fast at dersom de politiske myndigheter setter opp en krevende målsetting for selskapet, må man ta konsekvensen og være villig til å skaffe selskapet de nødvendige midler uten hinder av aktuelle budsjettmessige prioriteringsvansker''.

Opprettelse av statens oljedirektorat og et statlig oljeselskap m.m.

Vedlegg 13

Brev fra Norges Rederforbund av 25. juni 1971.

Vi kan i prinsippet gi vår tilslutning til det organisasjonsforslag som legges fram i innstillingen. Vi er således enig i at kontinentalsokkelsaker deles mellom Industridepartementet, direktoratet og et statsholdingselskap og vi er enig i den ansvarsfordeling som er foreslått mellom de tre organer. Vi er noe i tvil om det kan være hensiktsmessig å etablere for-

handlingsutvalget relativt selvstendig i forhold til Industridepartementet. Forhandlinger med oljeselskapene om vilkår for undersøkelses- og utvinningstillatelser vil være et vesentlig ansvarsområde for Industridepartementet. Forhandlingsutvalget bør vel derfor være et utvalg som ligger inn under departementet.

Industridepartementet.

INNSTILLING

om

ORGANISASJON

for statlige kontinentalsokkelsaker

Fra et utvalg oppnevnt ved kgl. res. av 18. september 1970.

Innstillingen avgitt 24. mars 1971.

Trykt i Reklametrykk A.s

Bergen 1971

INNHold

	Side		Side
Sammendrag	5	.9 Saudi Arabia	18
A. Saksområdet	5	.10 Venezuela	18
1. Innledning	5	5.2 Fellestrekk og forskjeller	18
2. Saksområde og funksjoner som skal ivaretas.	7	C. Organisasjonsformer	20
2.1 Saksområde	7	6. Mulige organisasjonsformer	20
2.2 Funksjoner som skal ivaretas	7	7. Vurdering av organisasjonsformer	21
.1 Forvaltningsmessige funksjoner	7	8. Utforskning av sokkelen	24
.2 Forretningsmessige funksjoner	8	8.1 Utforskningsmetoder	24
.3 Andre funksjoner	9	8.2 Utførelse av utforskningen	24
3. Forskjellige funksjoner som i det vesentlige		8.3 Prospekteringsdata	25
ivaretas av bestående organer	9	8.4 Organisasjon	25
3.1 Kapitalspørsmål	9	9. Forslag til organisasjon	26
3.2 Arbeidskraftspørsmål	9	9.1 Industridepartementet	26
3.3 Distriktpolitiske spørsmål	10	9.2 Statens forhandlingsutvalg	27
3.4 Vern mot forurensning	10	9.3 Direktorat	27
B. Nåværende organisasjon	11	.1 Teknisk avdeling	27
4. Nåværende organisasjon i Norge	11	.2 Institutt for utforskning	28
4.1 Industridepartementet	11	.3 Forvaltningsavdeling	28
.1 Statens oljeråd	11	.4 Administrasjonskontor	28
.2 Oljekontoret	11	.5 Direktoratets råd	28
.3 Organer med delegert funksjon	11	9.4 Statsholdingselskap	28
4.2 NTNf's Kontinentalsokkelkontor	11	9.5 Koordineringsspørsmål	30
4.3 Utvalg	12	.1 Interdepartementalt utvalg	30
4.4 Næringslivet	13	.2 Samordningsråd	30
5. Organisasjon i andre land	13	9.6 Virkninger for nåværende organer	30
5.1 Organisasjonsstrukturen i utvalgte land .	13	10. Særlige spørsmål	31
.1 Frankrike	13	10.1 Svalbard	31
.2 Italia	13	10.2 Andre naturforekomster enn petroleum. .	32
.3 Nederland	15	10.3 Spesialutdanning	32
.4 Storbritannia	15	10.4 Personellbehov og lønsspørsmål	32
.5 Irak	16	10.5 Informasjon	33
.6 Iran	16	Skjematisk oversikt over utvalgets forslag	34
.7 Kuwait	17	Vedlegg: Vitenskapelig utforskning og utdanning,	
.8 Mexico	18	brev av 6.11.-70 til Industridepartementet	35

Til

Det kongelige Departement for Industri og Håndverk.

Utvalget ble oppnevnt ved kongelig resolusjon av 18. september 1970 til å fremme forslag om hvordan statens arbeid i forbindelse med undersøkelse etter og utvinning av undersjøiske naturforekomster bør organiseres både i og utenfor departementet i fremtiden, basert bl. a. på at kommersiell produksjon av petroleum kommer i gang.

Ved utvalgets oppnevning ble det lagt særlig vekt på en rask gjennomføring av utvalgets arbeid.

Utvalget har hatt 41 møter. Utvalgets innstilling følger hermed. Den er enstemmig på alle punkter.

Oslo, 24. mars 1971

Knud-Endre Knudsen

Odd R. Hansson

Eilif H. Andersen

Sverre Grøtter

Olav Krosshavn

Sammendrag.

Havbunnen og undergrunnen utenfor kysten av Norge ble underlagt norsk statshøyhet i 1963, og retten til undersjøiske naturforekomster ble samme år tillagt staten. Forskrifter og lovgivning fulgte i 1965 om utforskning og utnyttelse av undersjøiske petroleumforekomster og om skatteleging av slike forekomster. Senere er det fastsatt forskrifter for undersøkelse og boring etter petroleum (1967), for vitenskapelige undersøkelser (1969) og for undersøkelse etter andre naturforekomster enn petroleum (1970).

Statens behandling av kontinentalsokkelsaker ble lagt til Industridepartementet, som i 1965 fikk Oljerådet som rådgivende organ og i 1966 opprettet et Oljekontor til midlertidig å forestå saksbehandlingen. I 1967 oppnevnte Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Forskningsråd et utvalg for utforskning av kontinentalsokkelen som ga sin innstilling i 1968. Ifølge innstillingen opprettet NTNf i 1969 et Kontinentalsokkelkontor til å forestå utforskning av sokkelen, særlig nord for 62° n.b. Allerede i 1965, og atter i 1969, ble det utdelt utvinningstillatelser syd for 62° n.b. til i alt ni rettighetshavere som beskrevet i St. meld. nr. 95 for 1969—70. Flere av rettighetshaverne har påvist petroleum på sine områder, og én av disse, Phillips-gruppen, kunne ved begynnelsen av 1970 konstatere et kommersielt oljefunn av betydelig omfang i Ekofiskfeltet.

Den midlertidige organisasjon som staten, i påvente av utviklingen i petroleumsetingen hadde anlagt, burde dermed omformes i et mere permanent mønster for å kunne mestre de meget betydelige oppgaver som følger med Norges nye rolle som oljeproduserende land. Regjeringen oppnevnte derfor i september 1970 et utvalg til å fremme forslag om hvordan statens arbeid i forbindelse med undersøkelser etter og utvinning av undersjøiske naturforekomster bør organiseres både i og utenfor Industridepartementet i fremtiden.

Tidligere var en rekke andre utvalg oppnevnt for utarbeidelse av regler vedrørende

andre undersjøiske naturforekomster enn petroleum, regler om erstatningsansvar for forurensningsskader, sikkerhetsforskrifter for produksjonsanlegg, rørledninger og lagringsanlegg på havbunnen, samt for ilandføring av petroleum fra Ekofiskfeltet.

I sin nærværende innstilling foreslår Organisasjonsutvalget en tredeling av statens funksjoner vedrørende kontinentalsokkelsaker som vist på tittelsiden:

- *Industridepartementet* for målsetning, lovgivning og konsesjoner,
- Et direktorat (*Sokkeldirektoratet*) under Industridepartementet for statens forvaltning og utforskning, og
- Et statsholdingsselskap for utøvelse av statens forretningsmessige virksomhet.

Lederne for disse tre virksomheter bør samråde om koordinering av funksjonene i et permanent utvalg. Et forhandlingsutvalg, oppnevnt av staten for hvert avtalekompleks, bør ivareta vilkårene for tildeling av utvinningstillatelser m.v.

Den nye organisasjonsform bør kunne iverksettes fra 1. januar 1972 og være funksjonsdyktig i løpet av 1972.

Markante trekk i den foreslåtte organisasjonsstruktur er:

- *Norges sjøbunninstitutt*, en avdeling av Sokkeldirektoratet under Industridepartementet, til å forestå en samlet utforskning og informasjonsinnhenting vedrørende kontinentalsokkelen.
- Statsholdingsselskapet *Norsk Petroleum A.S.*, som ved deltagelse i andre selskaper og ved datterselskaper skal ivareta statens forretningsdrift vedrørende kontinentalsokkelen på like linje med private selskaper, og virke initierende og koordinerende i mobiliseringen av norsk næringsliv for de nye oppgaver som sokkelen kan bringe i utvinning, foredling og tilknyttede aktiviteter.

A. Saksområdet.

Kapittel 1 — Innledning.

Kontinentalsokkelen utenfor Norges kyst har i det siste decennium vært gjenstand for sterkt økende interesse. Denne interesse har

vært rettet mot mulige naturforekomster, i første rekke petroleum (olje og gass) og har etter hvert ført til en betydelig aktivitet på sokkelen.

For å bistå Industridepartementet som et rådgivende organ i saker vedrørende utforskning og utnyttelse av undersjøiske petroleumforekomster på den norske del av kontinentalsokkelen, ble et Statens oljeråd oppnevnt i 1965.

I 1966 ble det opprettet et oljekontor i Industridepartementet. Kontorets arbeidsområde omfatter så vel forvaltningsmessig behandling av petroleumssakene som ivaretagelse av statens forretningsmessige interesser.

Gjennom Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Forskningsråd (NTNF) har det i de senere år vært drevet et koordinert program for utforskning av den norske kontinentalsokkel. I 1969 ble det i NTNF opprettet et eget kontor, Kontinentalsokkelkontoret, til å forestå dette arbeidet. En rekke andre institusjoner har deltatt i undersøkelsene og utforskningen, se kap. 4.

Det ble i 1965 og 1969 meddelt utvinningstillatelser for petroleum på den norske kontinentalsokkel til en del selskaper. Tillatelsene gjaldt nærmere bestemte områder syd for 62° n.br.

I St. meld. nr. 95 for 1969—70 er det redegjort for virksomheten på den norske kontinentalsokkel. Meldingen kommer også inn på spørsmålet om departementets organisasjon for behandling av saker vedrørende undersøkelse etter og utvinning av undersjøiske naturforekomster. Det ble nevnt at slike saker i dag hører inn under Oljekontoret, og det uttales bl.a.:

«Kontoret er midlertidig opprettet og personellet engasjert. Denne organisasjonsform er benyttet fordi man ennå ikke vet om det vil bli permanent virksomhet på kontinentalsokkelen. Såfremt kommersiell utnyttelse blir besluttet, må kontorets bemanning styrkes betydelig. På lengre sikt vil den nåværende organisasjonsform med et kontor i departementet være lite hensiktsmessig. Det vil i så fall kunne bli aktuelt å opprette et eget direktorat for kontinentalsokkelsaker, eventuelt også et eget statselskap til å forestå statens forretningsmessige interesse i utvinning av petroleum, såfremt det gjøres et kommersielt funn av petroleum på en eller flere av de blokker hvor staten har deltakerrett».

I St. meld. nr. 95 for 1969—70 ble det redegjort for de funn av petroleum som var gjort på den norske kontinentalsokkel inntil juni 1970. Etter at nærmere undersøkelser av disse funn var foretatt, forelå det høsten 1970 opplysninger som ga grunn til å regne med at kommersiell produksjon av petroleum ville komme i gang på den norske kontinentalsokkel.

I St. meld. nr. 95 for 1969—70 ble også spørsmålet om seismiske undersøkelser i statlig regi nord for 62° n.br. tatt opp.

På denne bakgrunn ble det ved kongelig resolusjon av 18. september 1970 oppnevnt et utvalg. Utvalget har hatt følgende sammensetning:

Dr. K. E. Knudsen, formann
Ekspedisjonssjef Eilif Andersen
Siviløkonom Sverre Grøtter
Ekspedisjonssjef Odd Hansson
Underdirektør Olav Krosshavn.

Som sekretær for utvalget oppnevnte Industridepartementet den 25. september 1970 underdirektør Olav Krosshavn. Ekspedisjonssjef Jens Evensen, som ved resolusjonen av 18. september 1970 var oppnevnt som medlem, ble den 8. januar 1971 etter eget ønske løst fra vervet på grunn av andre gjøremål. Med virkning fra samme tidspunkt ble underdirektør Olav Krosshavn oppnevnt som medlem av utvalget idet han også fortsatte som utvalgets sekretær.

Utvalget fikk følgende mandat:

Gjennomgå statens nåværende organisasjon for undersøkelse etter og utvinning av undersjøiske naturforekomster med sikte på å fremme forslag om hvordan statens arbeid bør organiseres både i og utenfor departementet i fremtiden, basert bl.a. på at kommersiell produksjon av petroleum kommer i gang. Utvalget forutsettes også å legge frem forslag til organisasjonsform for en statlig regional seismisk undersøkelse nord for 62° n.br.

I tilrådingen som lå til grunn for oppnevningen, uttalte Industridepartementet bl.a.:

«Departementet antar kommersiell produksjon av petroleum kommer i gang på den norske kontinentalsokkel. Det vil likeledes kunne bli spørsmål for departementet å benytte seg av avtalene om statsdeltakelse såfremt det gjøres kommersielt utnyttbare funn på de blokker hvor det foreligger slik avtale.

Videre antar departementet at undersøkelse etter og eventuell utvinning av andre undersjøiske naturforekomster enn petroleum kan bli igangsatt. Dette vil medføre en sterk øking i departementets arbeidsmengde, samtidig som den nåværende organisasjonsform anses lite hensiktsmessig. Departementet har derfor i St. meld. nr. 95 for 1969—70 i kap. VII på side 11 gjort oppmerksom på at den nåværende organisasjonsform bør revurderes. I samme St. meld. har en i kap. IX på side 17 gått inn for at staten skal gjennomføre en regional seismisk undersøkelse på kontinentalsokkelen nord for 62° n. br. Denne undersøkelse er en videreføring av enkelte av de undersøkelser som hittil har vært utført under NTNF's administrasjon. I meldingen er det nevnt at undersøkelsen tenkes gjennomført av et selvstendig statlig undersøkelsesselskap med bred faglig sammensetning.

På denne bakgrunn finner departementet det nødvendig å oppnevne et utvalg til å komme med forslag til statens fremtidige organisasjon for undersøkelse etter og utvinning av undersjøiske naturforekomster, herunder også organisasjonsspørsmålet i forbindelse med gjennomføringen av en regional seismisk

undersøkelse nord for 62° n.br., eventuelt også andre geofysiske undersøkelser. Utvalget skal ikke vurdere eller fremme forslag til organisasjonen i forbindelse med vitenskapelig utforskning eller utdanning. Utvalget forutsettes på fritt grunnlag å komme med forslag til en hensiktsmessig og effektiv organisasjon både i og utenfor Industridepartementet som tar hensyn til statens oljepolitiske interesser, herunder de sikkerhetsmessige, konsesjonsmessige og forretningsmessige interesser».

Utvalget har merket seg mandatets begrensning for så vidt angår spørsmålet om organisasjon i forbindelse med vitenskapelig utforskning eller utdanning. Utvalget har i brev av 6. november 1970 til Industridepartementet påpekt nødvendigheten av at dette spørsmål tas opp av andre organer med henblikk på raskt å kunne møte de økte behov innen denne sektor som en optimal utnyttelse av kontinentalsokkelmulighetene medfører. Brevet følger som vedlegg.

Utvalget har under sitt arbeid hatt kontakt med en rekke representanter for statlige institusjoner og norsk næringsliv.

Utvalget har hatt 41 møter.

Utvalgets innstilling er enstemmig.

Kapittel 2 — Saksområde og funksjoner som skal ivaretas.

2.1. Saksområde.

Ved kgl. res. av 31. mai 1963 er det fastsatt at havbunnen og undergrunnen i de undersjøiske områder utenfor Norge er undergitt norsk statshøyhet for så vidt angår utnyttelse og utforskning av naturforekomster, så langt havets dybde tillater utnyttelse av naturforekomstene uten hensyn til de ellers gjeldende sjøgrenser, likevel ikke ut over midtlinjen i forhold til andre stater.

Ved lov av 21. juni 1963 nr. 12 er det i § 2 bestemt at retten til undersjøiske naturforekomster tilligger staten. Dette gjelder såvel innenfor som utenfor de ellers gjeldende sjøgrenser. Det må videre antas at statens rett begynner der hvor den private eiendomsrett normalt opphører, dvs. fra marbakken.

På bakgrunn av de forannevnte bestemmelser er den geografiske utstrekning av statens rettigheter til undersjøiske naturforekomster i prinsippet fastlagt. Dette innebærer imidlertid ikke at arbeidsoppgavene vil være begrenset til dette område. I betydelig utstrekning vil det være hensiktsmessig at de organisasjoner som opprettes med sikte på kontinentalsokkelsakene også beskjeftiger seg med det videre arbeid med det som utvinnes og føres i land fra kontinentalsokkelen. Utvalget vil under behandling av de enkelte

funksjonsområder komme nærmere inn på avgrensningen av arbeidsområdet.

Av naturforekomstene på kontinentalsokkelen er petroleum den viktigste i dag. Loven av 21. juni 1963 omfatter imidlertid alle slags naturforekomster. Levende organismer som tilhører de stasjonære arter må også anses å falle inn under loven.

Innenfor dette saksområde, med slik geografisk og saklig avgrensning som beskrevet foran, skal staten ivareta en rekke forvaltningsmessige og forretningsmessige funksjoner som må innpasses i et organisatorisk mønster. Disse må utformes og fastlegges på basis av en nasjonal målsetting for utnyttelsen av naturforekomstene på kontinentalsokkelen. Ved utforming av målsettingen må det tas hensyn til bl.a. industripolitiske, distriktpolitiske, utenrikspolitiske, beredskapsmessige og naturvernmessige sider.

I medhold av lov av 21. juni 1963 er det ved kgl. res. av 9. april 1965 gitt nærmere regler om utforskning og utnyttelse av undersjøiske petroleumforekomster. I resolusjonen bestemmes bl.a. at følgende tillatelser kan meddeles av Industridepartementet:

1. Tillatelse til søking etter petroleumforekomster på eller i havbunnen eller i begrensede deler av denne for et bestemt tidsrom uten enerett for rettighetshaveren (undersøkelsestillatelse).
2. Tillatelse som gir enerett for et bestemt tidsrom til å søke etter og utnytte petroleumforekomster på avgrensede områder (utvinningstillatelse).

Tillatelsene skal gis i overensstemmelse med resolusjonen av 9. april 1965 og på de ytterligere vilkår som fastsettes i tillatelsene.

Ved lov nr. 3 av 11. juni 1965 er det gitt regler om skattlegging av undersjøiske petroleumforekomster.

Ved kgl. res. av 25. august 1967 er det fastsatt sikkerhetsforskrifter m.v. for undersøkelse og boring etter undersjøiske petroleumforekomster.

Ved kgl. res. av 31. januar 1969 er det gitt bestemmelser vedrørende vitenskapelig undersøkelse etter naturforekomster på den norske kontinentalsokkel m.v. Tillatelser til slike undersøkelser gis av Industridepartementet.

Ved kgl. res. av 12. juni 1970 er det fastsatt midlertidige regler for undersøkelse etter visse andre naturforekomster enn petroleum på den norske kontinentalsokkel m.v.

2.2. Funksjoner som skal ivaretas.

2.2.1. Forvaltningsmessige funksjoner.

Viktige deler av saksområdet er regulert

ved lovgivning. Denne må holdes à jour og utbygges videre.

I tillegg til lovgivningen må det utferdiges forskrifter på en rekke forskjellige områder, bl.a. sikkerhetsbestemmelser for produksjon og ilandføring av olje.

Det bør foretas en langsiktig planlegging av aktivitetene på kontinentalsokkelen og aktivitetene på land. Det bør i den forbindelse tas hensyn til at senere vekstmuligheter skal kunne ivaretas og utnyttes forvaltningsmessig og forretningsmessig rasjonelt.

En rekke forskjellige offentlige organer vil bli engasjert i virksomhet som gjelder leting etter og utvinning av naturforekomster på kontinentalsokkelen. Det vil derfor være viktig at dette arbeidet blir best mulig koordinert.

På grunnlag av gjeldende bestemmelser skal myndighetene behandle og ta standpunkt til søknader om undersøkelses- og utvinnings-tillatelser og diverse tillatelser i forbindelse med produksjon og ilandføring. I den forbindelse må det føres forhandlinger med søkerne om konsesjonsvilkår og forretningsmessige vilkår, bl.a. sikkerhetsstillelse, fastsettelse av arbeidsprogram, bestemmelser om produktionsavgift, deltakerrett for staten m.v.

Når slike tillatelser er gitt, må myndigheten sørge for kontinuerlig oppfølging av virksomheten. For boring etter petroleum er det spesielt fastsatt at departementet i god tid skal gis opplysninger om sted og tid for disse. Boring kan ikke påbegynnes før departementets skriftlige samtykke foreligger.

Det vil også tilligge statlige myndigheter å meddele tillatelser til vitenskapelige undersøkelser på kontinentalsokkelen. I den forbindelse må det skje en koordinering av arbeidet mellom forskjellige statlige institusjoner, i første rekke Utenriksdepartementet, Forsvarsdepartementet og Fiskeridirektoratet. Når vitenskapelig undersøkelsestillatelser er meddelt, må de også overvåkes og følges opp.

Når undersøkelsestillatelse, utvinnings-tillatelse eller tillatelser i forbindelse med produksjon og ilandføring er meddelt, må det foretas kontroll med overholdelsen av vilkårene som er fastsatt i tillatelsene.

Det må også foretas kontroll med at gjeldende sikkerhetsbestemmelser overholdes. Sikkerhetsforskrifter for undersøkelse og boring etter undersjøiske petroleumforekomster er fastsatt. Tilsvarende forskrifter må fastsettes for permanente produktionsanlegg, for ilandføring og mottakeranlegg. I den utstrekning kontrollen skal foretas av forskjellige institusjoner, må det sørges for nødvendig koordinering.

I tillegg til den tekniske kontroll, må det foretas økonomisk kontroll av alle data som har betydning for fastsettelse av produktionsavgift, andre avgifter og skatter. Dette innebærer kontroll både med produsert og/eller ilandført kvantum og regnskapsmessig kontroll.

En vesentlig forutsetning for at riktige disposisjoner skal kunne foretas, er at de kompetente statlige organer, skaffes best mulig kunnskaper om de aktuelle geografiske områder. Slike kunnskaper kan skaffes gjennom norske og utenlandske vitenskapelige undersøkelser, gjennom spesielle undersøkelser som staten foretar i egen regi, og gjennom materiale som konsesjonshaverne tilpiktes å stille til disposisjon.

Utvalget antar at staten i fremtiden kommer til å gjennomføre omfattende undersøkelser i egen regi med utstrakt bruk av norsk offentlig og privat kompetanse samt utenlandsk ekspertise. Slike undersøkelser er i gang og tar sikte på å klarlegge en rekke forskjellige forhold. De gjennomføres på forskjellig måte, og har hittil medført innsats fra mange forskjellige institusjoner. Det vises til beskrivelsen under kap. 4. Det reiser seg således spørsmål om koordinering, eventuelt også spørsmål om større sentralisering.

Fra konsesjonshaverne mottas materiale som i hovedsaken består av geofysiske registreringer, slampøver og kjerneprøver fra boringene, fysiske registreringer i borehullene samt selskapenes rapporter og laboratorieundersøkelser.

Alt materiale, så vel fra egne undersøkelser som det som mottas fra konsesjonshaverne, skal bearbeides. Når det gjelder bruken av opplysninger, må det understrekes at materialet fra konsesjonshaverne i henhold til gjeldende avtaler er undergitt restriksjoner. Ved siden av de undersøkelser som foretas, kan det bli aktuelt å gjennomføre spesielle prosjektutredninger. Som eksempel på slike, kan nevnes utredninger vedrørende ilandføring av petroleum fra Ekofisk-feltet.

Et effektivt vern mot forurensninger må sikres.

Saker som gjelder Svalbard-området reiser også en del problemer, se kap. 10.1.

2.2.2. Forretningsmessige funksjoner.

Ifølge de inngåtte kontrakter har staten rett til å ta ut produktionsavgiften i form av olje.

I en del av de utvinnings-tillatelser som hittil er gitt om utvinning av petroleum på den norske kontinentalsokkel, er det tatt inn

bestemmelse om statsdeltakelse. Foreløpig er det tale om to former for slik deltakelse. Den ene form er en «net profit»-avtale, som innebærer at staten har rett til en viss andel av netto-overskuddet uten adgang til å delta i beslutningsprosessen. De annen form er den såkalte «carried interest»-avtale, som gir staten rett til å tre inn som andelshaver i selskapet og følgelig ta del i selskapets beslutninger på samme måte som de øvrige deltakere i selskapet. For fremtiden kan det tenkes mer vidttrekkende former for medvirkning fra statens side.

Til å ivareta statens forretningsmessige interesser som følge av statsdeltakelse i produksjon av olje og uttak av produksjonsavgift i form av olje, må det bygges opp en permanent organisasjon.

En slik organisasjon må også kunne ta sikte på å ivareta statens interesser i eventuell deltakelse i foredling av petroleum i raffinerier og petrokjemisk industri, og deltakelse i eventuell utvinning og foredling av andre forekomster.

2.2.3. Andre funksjoner.

Spørsmålet om videreutdanning av det personell som skal arbeide med kontinentalsokkelsaker i videste forstand, vil etter utvalgets oppfatning bli en viktig oppgave for de organisasjoner som bygges opp innenfor dette felt.

Når det gjelder spørsmålet om ilandføring og videreføring av olje, må myndighetene i god tid vurdere og forberede mulige løsninger med hensyn til lokaliseringen av eventuell oljeindustri.

De perspektiver som har åpnet seg som følge av den senere tids utvikling på kontinentalsokkelen er av stor samfunnsmessig interesse. Det vil derfor være av stor betydning at de organer som får til oppgave å ta seg av dette arbeidsområde, sørger for best mulig og nøktern informasjon til offentligheten.

Det vil også være en viktig oppgave for disse organer å holde nær kontakt med næringslivet og derigjennom søke å utøve en initierende virksomhet overfor norsk industri.

Med sikte på at norsk industri skal kunne utnytte de muligheter som byr seg, må også kapitalspørsmålene vurderes nærmere.

Spørsmål som gjelder andre naturforekomster på kontinentalsokkelen enn petroleum, reiser særlige problemer. Det vurderes senere i fremstillingen om slike saker hensiktsmessig bør behandles av de samme organer som behandler petroleumssakene, i den utstrekning de ikke allerede er underlagt andre forvaltningsorganer.

Kapittel 3 — Forskjellige funksjoner som i det vesentlige ivaretas av bestående organer.

3.1. Kapitalspørsmål.

Innen norsk næringsliv er det en sterkt økende interesse for å engasjere seg i virksomheten på kontinentalsokkelen.

Det må understrekes at dette er en meget kapitalkrevende virksomhet. Bare første fase i virksomheten — leting etter petroleum — krever investeringer i størrelsesorden 15—20 mill. kroner pr. hull. På den norske kontinentalsokkel syd for 62° n.br. er det hittil brukt ca. 1 milliard kroner til undersøkelser og borerer.

Utnyttelse av eventuelle kommersielle funn vil kreve milliardinvesteringer til produksjons- og ilandføringsanlegg. Investeringer i samme størrelsesorden vil være nødvendig ved eventuell bygging av raffinerier og petrokjemiske industribedrifter.

Dersom norsk næringsliv skal kunne delta i slik virksomhet, må den nødvendige kapital skaffes til veie. En vesentlig del av kapitalen må skaffes gjennom lån, innenlands eller utenlands.

Spørsmålet om hvordan kapitaltilførselen skal ordnes, vil sterkt avhenge av karakteren av den norske virksomhet, bl.a. i hvilken grad den belaster og får innvirkning på norsk ressursdisponering. I den utstrekning det dreier seg om finansiell og administrativ deltakelse i prosjekter som ikke legger beslag på norsk arbeidskraft eller andre norske realressurser, bør finansieringen i vesentlig grad kunne skje ved opplåning i utlandet på tilsvarende måte som for norsk skipsfart.

Ved virksomhet som bygges ut i Norge eller på annen måte legger beslag på norsk arbeidskraft eller andre ressurser, vil det måtte skje en prioritering, som man må være forberedt på kan berøre allerede eksisterende virksomhet.

Utvalget vil tilrå at kapitalproblemen blir undergitt nærmere vurdering av de kredittpolitiske myndigheter, i første rekke Finansdepartementet og Norges Bank i samarbeid med de berørte fagdepartementer og næringslivets organisasjoner, med sikte på å legge forholdene slik til rette at norsk næringsliv kan få muligheter til å delta aktivt på dette nye området.

3.2. Arbeidskraftspørsmål.

Virksomhet i tilknytning til undersøkelser etter og utvinning og foredling av naturforekomster på den norske kontinentalsokkel reiser arbeidskraftspørsmål som statsmyndighetene

må bidra til å løse. Hvor inngripende virkningene på det innenlandske arbeidsmarked vil bli, avhenger av hvilket omfang virksomheten på sokkelen vil få og i hvilken grad det vil lykkes næringslivet her i landet å ta del i de forskjellige faser av denne virksomhet. For tiden er det deltakelse i petroleumbasert virksomhet som har betydning i denne sammenheng.

Oljeindustrien er meget kapitalkrevende og har liten direkte sysselsettingseffekt. Virksomheten krever gjennomgående faglig høyt kvalifisert arbeidskraft. Bedrifter og foretak som tar sikte på leveranser til oljeselskapene eller viderebearbeiding av petroleumsprodukter, vil kunne bli mer arbeidskrevende enn selve oljeindustrien. I bygge- og anleggssektoren vil det kunne melde seg temporære og meget betydelige arbeidskraftbehov i forbindelse med etablering av terminaler og bedrifter.

Utviklingen på kontinentalsokkelen vil kunne gi grunnlag for strukturendringer og omstillinger i arbeidslivet, spesielt i kyststrøkene. Dette vil kunne medføre betydelige problemer som vil stille store krav til det offentlige innsats bl.a. med hensyn til arbeidsformidling og yrkesrettledning. Disse sakområder hører under Kommunal- og arbeidsdepartementet og Arbeidsdirektoratet med underliggende lokale organer. I nær tilknytning til disse sakområder samarbeider arbeidsmarkedsmyndighetene med Kirke- og undervisningsdepartementet om yrkesopplæringen som også vil være en viktig funksjon ved løsningen av arbeidskraftspørsmålene i forbindelse med virksomheten på kontinentalsokkelen.

3.3. Distriktpolitiske spørsmål.

Allerede før det er gitt undersøkelses- og utvinningstillatelser for olje nord for 62° n.br. er det i kommuner og fylker på Vestlandet og i Nord-Norge en uttrykt interesse for å få del i det næringsgrunnlag som en eventuell fremtidig virksomhet på kontinentalsokkelen vil kunne gi. Ved åpning for oljeleting med boring nordover langs kysten må det regnes med behov for en forholdsvis omfattende virksomhet på land. Varige og sterke vekstimpulser for vedkommende kystområde vil imidlertid være avhengig av at det finnes nyttbare forekomster. Distriktpolitiske oppgaver som staten i samarbeid med fylker og kommuner bør ta seg av vil kunne bli akutte allerede i undersøkelsesfasen, og en god løsning av disse oppgaver vil avhenge av forberedelser på et tidlig tidspunkt.

De lokaliseringsskrav som stilles for eventuelle terminaler, foredlingsanlegg på land og

petrokjemisk industri, vil nødvendiggjøre omfattende undersøkelser og planlegging, bl.a. med hensyn til tilgjengelige arbeidskraftressurser. Der hvor det i tilfelle måtte vise seg å være økonomisk og samfunnsmessig grunnlag for etablering av bedrifter og anlegg, vil den offentlige sektor kunne bli stilt overfor betydelige tilretteleggingsoppgaver med hensyn til kommunikasjoner, vann og avløp, boligreising m.v.

Distriktpolitiske mål i tilknytning til aktivitetene på kontinentalsokkelen forutsettes videre ivaretatt ved lokaliseringsveiledning overfor det private næringsliv og ved bruk av de statlige virkemidler som ellers står til disposisjon for distriktsutbygging.

Utvalget forutsetter at det på dette felt etableres et nært samarbeid mellom Industridepartementet og de organer som opprettes for å ivareta statens interesser i oljesektoren på den ene side og Kommunal- og arbeidsdepartementet, Distriktenes utbyggingsfond, Lokaliseringsutvalget og Fylkesmennenes utbyggingsavdelinger på den annen side.

3.4. Vern mot forurensning.

Utvinning, transport og videreføring av petroleum innebærer en ikke ubetydelig risiko for forurensning av omgivelsene. Behovet for en omfattende innsats til vern av luft, vann og sjøområder mot forurensning har i de seinere år utløst en omfattende lovgivning på en rekke felter. Det er erkjent at det her dreier seg om høyprioriterte oppgaver for stat og samfunn.

Det vil kunne oppstå forurensning av sjøen i forbindelse med utvinning og transport av petroleum på sokkelen og luftforurensninger ved etablering av foredlingsanlegg og petrokjemisk industri på land.

Innenfor det organisasjonsapparat som bygges opp for å ivareta statens oljeinteresser kommer disse spørsmål sterkt inn, spesielt i forbindelse med sikkerhetsforskriftene. Videre er det i henhold til gjeldende lovgivning en rekke andre myndigheter som har oppgaver i denne sektor. Lov om vern mot vannforurensning og grannelovens regler om røykskader sorterer under Industridepartementet med underliggende organer. Lov av 6. mars 1970 om vern mot oljeskader hører under Fiskeridepartementet. Av andre organer som har lovbestemte oppgaver på dette felt nevnes Kommunal- og arbeidsdepartementet og Sosialdepartementet ved Helsedirektoratet. Det er her behov for et omfattende samarbeid. Utvalget viser til at det nå er opprettet et Oljevernråd og finner for sin del ikke grunn til å foreslå ytterligere organisasjonsmessige tiltak på dette felt.

B. Nåværende organisasjon.

Kapittel 4 — Nåværende organisasjon i Norge.

4.1. Industridepartementet.

Saker som gjelder utforskning og utnyttelse av undersjøiske naturforekomster på kontinentalsokkelen sorterer under Industridepartementet.

4.1.1. Statens oljeråd.

Til å bistå Industridepartementet ved behandlingen av petroleumssaker, ble Statens oljeråd oppnevnt ved kongelig resolusjon av 9. april 1965. Rådet fikk til mandat å være rådgivende og innstillende organ for Industridepartementet i saker vedrørende utforskning og utnyttelse av petroleum på den norske kontinentalsokkel. Ved kongelig resolusjon av 6. november 1969 ble rådets mandat utvidet til også å omfatte andre naturforekomster enn petroleum. Samtidig ble det bestemt at rådet også skal kunne bli forelagt spørsmål vedrørende undersøkelse etter og utvinning av petroleum på Svalbard.

Statens oljeråd har for tiden følgende sammensetning:

Ekspedisjonssjef Jens Evensen, formann
Sorenskriver Halvor Husaas, viseformann
Generaldirektør Vidkunn Hveding
Banksjef Arne Jensen
Professor Anders Kvale
Avdelingsleder Birger Rasmussen
Fylkesmann Olaf Watnebryn.

4.1.2. Oljekontoret.

Industridepartementet opprettet i 1966 et Oljekontor. Kontorets arbeidsområde omfatter bl.a. lovgivningen vedrørende kontinentalsokkelen, meddelelse av undersøkelses- og utvinningstillatelser for petroleum, kontroll med overholdelsen av sikkerhetsforskrifter for virksomheten på kontinentalsokkelen, bearbeidelse av det materiale som kommer inn fra undersøkelse og boring etter petroleum, meddelelse av vitenskapelige undersøkelsestillatelser, behandling av saker vedrørende undersøkelse etter andre naturforekomster enn petroleum. I samarbeid med Bergverkskontoret i Industridepartementet behandler Oljekontoret også saker vedrørende undersøkelse etter og utvinning av petroleum på Svalbard. Kontoret ivaretar også statens interesser i de avtaler om statsdeltakelse i utvinning av petroleum som er inngått med visse oljeselskaper.

Oljekontoret ledes av en underdirektør og er oppdelt i 3 seksjoner:

Juridisk/administrativ seksjon,
petroleumsteknisk seksjon,
petroleumsgeologisk seksjon.

Pr. 1. januar 1971 hadde kontoret 25 stillinger.

4.1.3. Organer med delegerte funksjoner.

Den tekniske kontroll i medhold av sikkerhetsforskriftene av 25. august 1967 utføres dels av Oljekontoret og dels av andre institusjoner som har fått myndighet delegert av Industridepartementet. Ved brev av 11. juli 1969 har følgende institusjoner fått slik delegert myndighet av Industridepartementet:

Sjøfartsdirektoratet
Direktoratet for Statens arbeidstilsyn
Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen
Luftfartsdirektoratet
Teledirektoratet
Statens institutt for strålehygiene
Helsedirektoratet
Sprengstoffinspeksjonen.

Sjøfartsdirektoratet er gitt i oppdrag å koordinere den praktiske gjennomføring av kontrollvirksomheten i forbindelse med første gangs kontroll og senere periodisk kontroll. Sjøfartsdirektoratet er videre bemyndiget til å gi det formelle samtykke til rettighetshaveren for bruk av boreplattform med innretninger og utstyr.

Avgjørelser av de ovennevnte myndigheter kan påklages til Industridepartementet.

4.2. NTNFS kontinentalsokkelkontor.

Oljekontorets arbeid har hittil i det vesentlige vært konsentrert til området syd for den 62. breddegrad, idet bare dette område har vært åpnet for undersøkelser. I NTNFS regi har det i de senere år vært drevet et program for utforskning av den norske kontinentalsokkel særlig nord for den 62. breddegrad. I 1969 ble det opprettet et eget kontor i NTNFS. Kontinentalsokkelkontoret, til å forestå dette arbeidet. Kontoret hadde pr. 1. januar 1971 22 ansatte, til dels i utdanningsstillinger. 4 kandidater oppholder seg nå i utlandet i studieøyemed. Virksomheten ledes av en prosjektkomité med følgende medlemmer:

Dr. K. E. Knudsen, formann
Direktør Tore Gjelsvik
Underdirektør Thorgrim Haga

Kontinentalsokkelkontorets program omfatter geofysiske, maringeologiske og marinbiologiske undersøkelser på kontinentalsokke-

len, og marinteknologiske utviklingsarbeider. Undersøkelsene foretas i samarbeid med andre norske forskningsinstitusjoner, Norges geologiske undersøkelse, Universitetene i Bergen og Trondheim, Norsk Polarinstitut m.fl.

Vitenskapelige undersøkelser foregår langs hele norskekysten, men mest nord for 62° n.br. Undersøkelsene på kontinentalsokkelen foregår i regi av en rekke norske institusjoner, hovedsakelig:

Fiskeridirektoratets havforskningsinstitut
Norges geografiske oppmåling
Norges geologiske undersøkelse
Norges sjøkartverk
Norsk Polarinstitut
Christian Michelsens institutt
Forsvarets forskningsinstitut, avd. U.
Geologisk Institutt ved Universitetet i Bergen
Jordskjelvstasjonen ved Universitetet i Bergen.
Universitetet i Oslo
Universitetet i Tromsø

Universitetet i Trondheim, Norges tekniske høyskole

Meteorologisk Institutt.

Videreutdanning av personell foretas både av Oljekontoret og av Kontinentalsokkelkontoret. Utdannelsen skjer dels gjennom opplæring i den løpende virksomhet, dels ved kurser og studieopphold i utlandet.

4.3. Utvalg.

Det er nedsatt flere utvalg som arbeider med saker vedrørende kontinentalsokkelen.

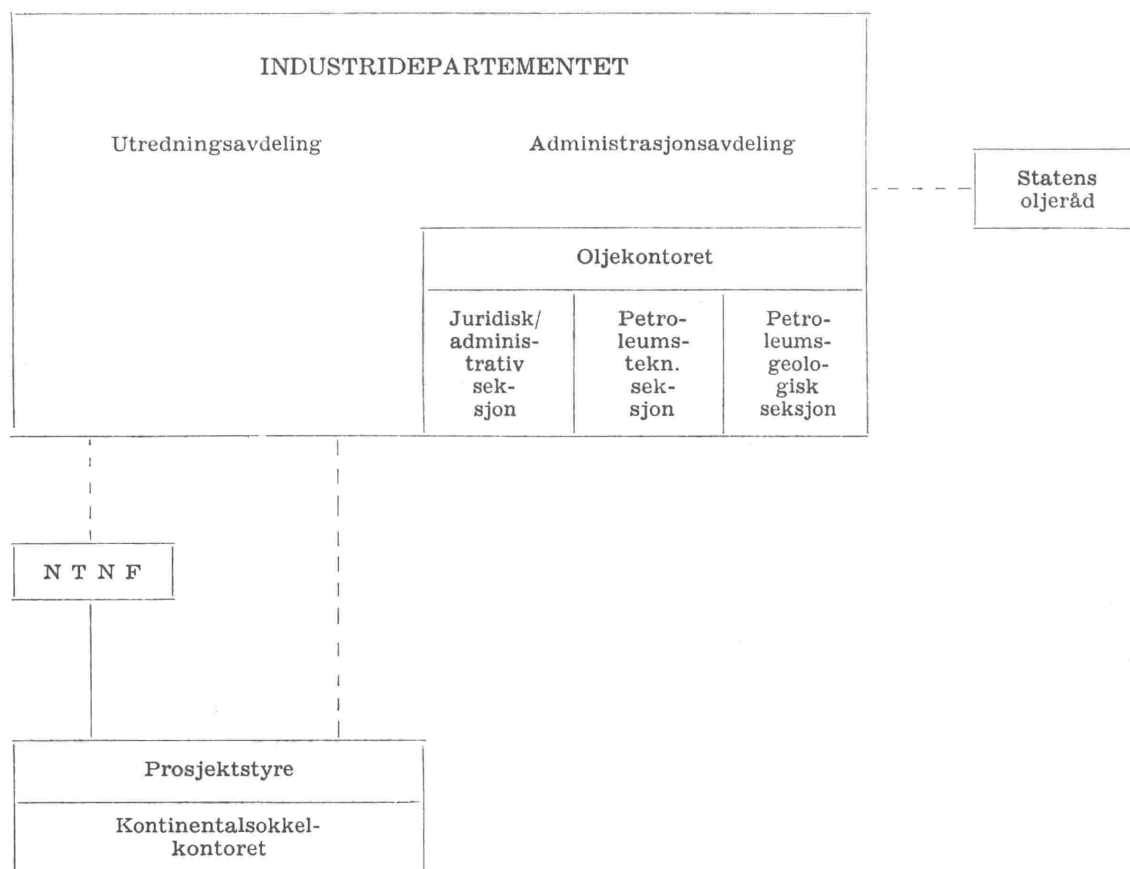
Ved Kronprinsregentens resolusjon av 22. mai 1970 ble følgende tre utvalg oppnevnt:

Utvalg til å fremlegge utkast til regler for undersøkelser etter og utvinning av andre undersjøiske naturforekomster enn petroleum. (Formann: høyesterettsdommer Per Tønseth).

Utvalg til å fremlegge utkast til regler om erstatningsansvar for forurensningsskader som oppstår i forbindelse med undersøkelse etter og utvinning av undersjøiske naturforekomster. (Formann: professor, dr. jur. Carl A. Fleischer).

NAVÆRENDE ORGANISASJON

STORTING — REGJERING

Utvalg til å fremlegge utkast til sikkerhetsforskrifter for produksjonsanlegg- og utstyr for rørledninger og lagringsanlegg på havbunnen og regler for utnyttelse av petroleumforekomster. (Formann: ekspedisjonssjef Jens Evensen).

Industridepartementet oppnevnte den 6. august 1970 et utvalg til å studere spørsmål i forbindelse med ilandføring av petroleum fra Ekofiskfeltet til Norge. (Formann: ekspedisjonssjef O. Gøthe).

4.4. Næringslivet.

Norsk næringsliv har på forskjellige måter engasjert seg i virksomheten på kontinentalsokkelen.

Av St. meld. nr. 95 for 1969—70 fremgår det at en del norske bedrifter er med som deltakere sammen med utenlandske selskaper når det gjelder undersøkelser og boringer etter olje på kontinentalsokkelen. Norsk Hydro har fra begynnelsen av interessert seg sterkt for kontinentalsokkelen. Selskapet har bygget ut sin egen oljedivisjon og deltar i flere av de gitte utvinningstillatelser. Andre norske industribedrifter, rederier og banker deltar gjennom Norwegian Oil Consortium A/S og Syracuse Oils Norge A/S. Andre grupper er under dannelselse. Særlig må nevnes NOCOTO under dannelselse, som vil få et etter norske forhold meget sterkt kapitalgrunnlag.

Akergruppen har bl.a. satset på serviceytelser for virksomheten på kontinentalsokkelen ved bygging av boreplattform og boreskip, ved verksted-tjenester o.l. for borevirksomheten og ved etablering av en forsyningsbase ved Stavanger.

Kværner-gruppen er bl.a. interessert som spesialist innenfor området gassbehandling og transport av flytende gass.

Det må regnes med betydelig øket engasjement fra norsk næringsliv i fremtiden.

Kapittel 5 — Organisasjon i andre land.

5.1. Organisasjonsstrukturen i utvalgte land.

Utvalget har innhentet opplysninger om hvordan arbeidet med petroleumssaker er organisert fra statens side i enkelte land som har erfaring i petroleumsutvinning. Med den korte tid som utvalget har hatt til rådighet har det ikke vært mulig å få fullstendige opplysninger av interesse fra alle aktuelle land. Visse hovedtrekk lar seg imidlertid utlede.

På grunnlag av de mottatte opplysninger har en foretatt et utvalg av en del land, som omhandles nedenfor.

5.1.1. Frankrike.

Ministeriet for industriell utvikling og forskning er ansvarlig for saker som gjelder undersøkelse etter og utvinning av petroleum.

Innen ministeriet ivaretas petroleumssakene av Direction des Carburants. Denne avdeling er ansvarlig for utarbeidelse og iverksettelse av forskrifter m.v. vedrørende undersøkelser etter og utvinning av petroleum, dog med unntak av spørsmål som i henhold til gruvelovgivningen sorterer under Gruveavdelingen.

Direction des Carburants har særskilt til oppgave:

1. Å håndheve lover og forskrifter som gjelder
 - behandling av søknader vedrørende undersøkelses- og utvinningstillatelser og meddelelse av slike tillatelser
 - skatte- og avgiftsspørsmål vedrørende utnyttelsen
 - kontroll med undersøkelser og utvinning
 - forurensningsproblemer.
2. Utøve den tekniske og administrative myndighet vedrørende Entreprise de Recherche et d'Activités Pétrolières (E.R.A.P.) og dets datterselskaper. E.R.A.P. er et selvstendig statselskap som har til formål å drive undersøkelser, produksjon, lagring, transport, foredling og markedsføring av petroleum og petroleumprodukter.
3. Ivareta statens interesser for såvidt angår følgende to undersøkelses- og utvinningsselskaper:

Compagnie Française des Pétroles (C.F.P.), hvor staten har minoritetsinteresse, Société Nationale des Pétroles d'Aquitaine (S.N.P.A.) hvor E.R.A.P. har majoritetsinteresse.

Undersøkelses- og utvinningstillatelser blir gitt ved dekret (resolusjon).

Den franske stat foretar ikke selv direkte undersøkelser etter petroleum, utvinning, raffinering eller annen virksomhet innen petroleumindustrien.

Gjennom E.R.A.P. er staten likevel indirekte engasjert i hele spektret av petroleumsvirksomheter, både i og utenfor Frankrike. E.R.A.P.'s virksomhet er av betydelig omfang.

5.1.2. Italia.

En lov av 11. januar 1957 om «Leting etter og utvinning av olje og naturgass» regulerer virksomheten på fastlandet.

Ved lov av 3. august 1967 er det fastsatt bestemmelser om leting etter og utvinning

av olje og gasser i territorialfarvannet og på kontinentalsokkelen.

Retten til å undersøke kontinentalsokkelen og utnytte naturforekomstene der tilligger staten.

Hovedansvaret for de saker som omfattes av de nevnte lover, ligger i Ministeriet for industri, handel og håndverk. Saker som gjelder forundersøkelser, leting etter eller produksjon av olje på kontinentalsokkelen skal imidlertid avgjøres i samråd med Ministeriet for handelsflåten (som også omfatter fiskeriene). Sistnevnte ministerium skal vurdere de spørsmål som gjelder navigasjon, sikkerheten til sjøs samt flora og fauna i havet.

Ministeriet for industri, handel og håndverk har en egen avdeling for bergverksvirksomhet. I denne avdeling inngår «Det nasjonale kontor for hydrokarboner», med avdelinger i Roma, Bologna og Napoli. Kontoret ledes av en direktør og har knyttet til seg den administrative, juridiske og tekniske ekspertise som er nødvendig for varetakelsen av de oppgaver som petroleumsgivningen pålegger staten.

Under ministeriet for industri, handel og håndverk er det etablert en «Teknisk komité for hydrokarboner», sammensatt av representanter for de forskjellige ministeriene samt av representanter med teknisk og vitenskapelig kompetanse på området. Komitéens sammensetning varierer etter som den behandler spørsmål vedrørende landområdet eller sjøområdet. I sistnevnte tilfelle er representanter for utenriks-, forsvars- og skipsfartsmyndighetene med. Det nasjonale kontor for hydrokarboner er sekretariat for komitéen.

Petroleumsgivningen forberedes av Industriministeriet, som også utferdiger de generelle forskrifter og bestemmelser på området. Det er utarbeidet alminnelige bestemmelser vedrørende tillatelser til forundersøkelser, undersøkelser og utvinningstillatelser både for det område som dekkes av landloven og det område som dekkes av sjøloven.

I prinsippet kan det for kontinentalsokkelen gis følgende tillatelser:

1. Forundersøkelse. Det statlige selskap ENI (Ente nazionale idrocarburi) er i loven av 3. august 1967 gitt enerett til den første fullstendige geologiske og geofysiske forundersøkelse av hele territorialfarvannet og kontinentalsokkelen. Undersøkelsene er allerede foretatt, og resultatene senere stillet til åpen rådighet.
2. Geologiske og geofysiske overflateundersøkelser på avgrensede områder. Slike tillatelser blir gitt på noneksklusiv basis.

3. Videregående undersøkelser, herunder boring, på avgrensede områder. Slike tillatelser gir innehaveren en eksklusiv rett.
4. Tillatelse til produksjon, på eksklusiv basis.

Tillatelser til forundersøkelser, undersøkelser og utvinning gis av Industriministeriet, dels i samråd med Ministeriet for handelsflåten (jfr. foran), og etter at uttalelse er innhentet fra Den tekniske komité for hydrokarboner.

Det er pålagt alminnelig plikt til å underrette Industriministeriet om resultatet av alle undersøkelser, med prøver om dette kreves, samt om funn som er gjort og forøvrig alle de tekniske og økonomiske data som ministeriet kan kreve. Ministeriet utfører kontrollen med oppfyllelsen av de betingelser som er satt for de enkelte typer av tillatelse, samt kontrollen av alle data som har betydning for produktionsavgift m.v.

Når det gjelder leting etter og utvinning av olje og gass på italiensk område, har ENI en rekke fortrinns- og særrettigheter. De kan oppsummeres slik:

- a) et større område i Nord-Italia — grovt betegnet Podalen — samt territorialfarvannet/kontinentalsokkelen, utenfor Poelvens munning er reservert for ENI, slik at selskapet har enerett innenfor dette området, hvor de rike gassfunn i Italia i sin tid ble gjort.
- b) når det gjelder landområdet forøvrig, er ENI i det vesentlige likestilt med private selskaper og personer.
- c) med hensyn til territorialfarvannet/kontinentalsokkelen har ENI som nevnt hatt enerett til den første forundersøkelse. Selskapet har videre rett til å reservere seg et område på inntil 25 pst. av de soner som farvannet er oppdelt i for letingsformål, og får enerett til leting i de reserverte områder. Utenfor de reserverte områder i de enkelte soner kan ENI bare konkurrere med private selskaper når en toårsperiode er gått fra det tidspunkt sonen ble åpnet for leting. Det statseide selskap gis således adgang til å forbeholde seg de mest lovende områder for en viss tid.
- d) ENI har enerett til å bygge og drive ledningsnett for transport av hydrokarboner av nasjonal opprinnelse.
- e) ENI har forkjøpsrett til gass utvunnet i sjøområdet.

ENI er et holdingselskap, 100 pst. eiet av staten. Selskapet opererer dels ved offentlige tilskudd (grunnfond), dels ved kapital som

reises ved obligasjonssalg i det åpne marked. ENI har en rekke datterselskaper, hvorav særlig må nevnes AGIP, som er ENI's operative organ for leting etter og utvinning av hydrokarboner. ENI-gruppen arbeider internasjonalt, og er i dag vokst frem til 20-plassen blant de internasjonale oljeselskaper. ENI leder nå en gruppe på 148 selskaper i 40 land. Selskapet er interessert i leting etter og utvinning av hydrokarboner internasjonalt, samt i produksjon, foredling og salg av oljeprodukter av alle slag.

Et hovedformål for ENI er å skaffe landet billig energi. Selskapet driver også virksomhet på atomenergiens område, samt tilhørende bergverksdrift. Olje og gass utgjør ca. 85 pst. av virksomheten i gruppen.

ENI kontrolleres av staten gjennom Ministeriet for offentlige investeringer.

5.1.3. Nederland.

Ansvar for petroleumssakene i Nederland ligger i Økonomiministeriet. Innen ministeriet er det organisert et direktorat for energiforsyning. Direktoratet består av seks avdelinger, hvorav en er ansvarlig for gruvevesen, herunder utvinning av petroleum. Denne avdeling er delt i to underavdelinger, henholdsvis for lovgivning/konsesjoner og sosiale/økonomiske spørsmål.

Økonomiministeriet er bl.a. ansvarlig for forberedelse av petroleumslvgivning, utferdigelse av forskrifter og generelle bestemmelser, meddelelse av konsesjoner, undersøkelser-, utvinnings- og produksjonstillatelser. Økonomiministeriet fastsetter også produksjonsavgift, skatter m.v. Forut for tildeling av utvinningstillatelser er Økonomiministeren forpliktet til å konsultere det såkalte Gruveråd, som består av 7 medlemmer.

Tekniske og sikkerhetsmessige spørsmål sorterer under Gruveinspeksjonen, som bl.a. foretar kontroll med oppfyllelsen av vilkår som er fastsatt i forbindelse med tillatelsen. Gruveinspeksjonen kontrollerer også produsert kvantum.

Geologiske spørsmål behandles av det nasjonale geologiske institutt, som bl.a. foretar bearbeiding av data på grunnlag av materiale som kommer inn fra rettighetshavernes undersøkelser og boring etter petroleum.

Både Gruveinspeksjonen og det geologiske institutt er formelt underlagt Økonomiministeriet.

Den nederlandske stat er ikke selv direkte engasjert i undersøkelser etter petroleum. Kontinentalsokkeloven åpner en viss adgang til slik statsvirksomhet, men Økonomiministeren må i tilfelle innhente Parlamentets samtykke.

Gjennom De nederlandske statsgruver er den nederlandske stat indirekte engasjert i gassutvinning. Statsgruvene eier f.eks. 40 pst. av Slochteren-feltet i Groningen. Driften forstås av de private rettighetshavere, men gjennom Statsgruveselskapets deltakelse har staten innflytelse på salgsprogrammer, arbeidsprogrammer, finansielle forretninger m.v.

Innenlandsk distribusjon av naturgass (transport, salg, bygging av gassledninger m.v.) er overlatt selskapet Nederlandske Gasunie, hvor staten har skutt inn 10 pst. direkte og 40 pst. gjennom Statsgruvene. Resten eies av Shell og Esso med 25 pst. hver.

Eksport av naturgass er overlatt NAM Gas Export. Dette er et rent Shell/Esso foretagende, men det foreligger en lovbestemmelse om at alle priser og leveransekontrakter må forhåndsgodkjennes av Økonomiministeren.

5.1.4. Storbritannia...

Ifølge «The Petroleum Production Act» fra 1934 er staten eier av alle petroleumskomster. Ifølge loven kan staten gi tillatelser til undersøkelser etter og utvinning av petroleum. Ved «The Continental Shelf Act» fra 1964 er statens rettigheter og fullmakter utvidet til kontinentalsokkelen. Ansvar for petroleumssakene ligger nå hos ministeriet for handel og industri. I ministeriet er det en egen petroleumsavdeling. Ministeriet behandler blant annet søknader om tillatelse til undersøkelser etter eller utvinning av petroleum.

Ved «Regulations» vedtatt av Parlamentet i 1964 og 1966, er det trukket opp retningslinjer for meddelelse av undersøkelses- og utvinningstillatelser vedrørende petroleum. Retningslinjene inneholder standardvilkår som skal inngå i tillatelsene med mindre vedkommende minister (nå handels- og industriministeren) finner å kunne fravike eller tillempe bestemmelsene i enkelte tilfelle.

Ifølge standardvilkårene gir undersøkelsestillatelser ikke enerett. Rettighetshaveren plikter på forlangende å levere data og prøver vedrørende undersøkelsene til ministeriet.

Utvinningsstillatelser gir innehaveren enerett til å lete etter petroleum, foreta borer og eventuelt produsere petroleum i de områder som tillatelsen gjelder for. I forbindelse med tillatelsen blir det fastsatt et nærmere bestemt arbeidsprogram. Borer kan bare påbegynnes etter at skriftlig samtykke fra ministeriet foreligger. Rettighetshaveren plikter på forlangende å levere data og prøver fra borer og andre undersøkelser.

Data som ministeriet mottar i henhold til vilkårene i tillatelsene blir vurdert av ministeriets petroleumssinspektorat og — i mer

detalj — av Institute of Geological Sciences (IGS) på vegne av ministeriet. IGS foretar også — innenfor rammen av sitt vanlige budsjett — geologiske og geofysiske undersøkelser. Resultatene blir i alminnelighet publisert, eventuelt solgt dersom de har forretningsmessig verdi. IGS foretar ikke undersøkelser på statens vegne med spesiell henblikk på å bistå ministeriet når det gjelder petroleumsspørsmål.

De gjeldende «Regulations» pålegger rettighetshaveren plikt til å holde alt utstyr i god stand og til å foreta alt arbeid i overensstemmelse med god praksis innen petroleumindustrien. Endel hovedbestemmelser om sikkerhetsforanstaltninger, plugging av borehull o.l. er også gitt. Rettighetshaveren plikter å følge instruksjoner vedrørende slike forhold som blir gitt av ministeriet. Ministeriet forestår også behandlingen av spørsmål vedrørende produksjonsavgift og den nødvendige kontroll i den forbindelse, både med hensyn til produsert kvantum og med hensyn til verdien av det produserte.

Det er ikke opprettet noe eget statsselskap for deltakelse i petroleumsutvinning, men Gas Council og National Coal Board, som er stats-eide bedrifter, har deltatt sammen med amerikanske oljeselskaper ved flere av de gitte utvinningstillatelser. Ved første utdeling av tillatelser (1964) var deltakelsen beskjeden, nemlig 3 pst. for den britiske statseide industri. Ved utdelingen i 1965 var andelen 11 pst. og i 1970 nærmere 25 pst. Økningen har funnet sted som følge av en bevisst politikk fra myndighetenes side. Blant annet har det vært gjort kjent på forhånd at ministeriet ved vurderingen av de innkomne søknader ville legge vekt på om søknadene ga mulighet for deltakelse av de statseide industrier.

Andre britiske bedrifter er også deltakere. I alt var den britiske andel i 1964 på ca. 30 pst., i 1965 ca. 37 pst. og i 1970 ca. 50 pst.

Av deltakerne må spesielt nevnes British Petroleum. Selskapet eies delvis av staten (noe under 50 pst.). Det drives som et vanlig privat foretagende.

De statseide industrier, Gas Council og National Coal Board, har også stor frihet når det gjelder den daglige drift, men regjeringen er ansvarlig for målsettingen og de store retningslinjer.

5.1.5. Irak.

Oljeindustrien i Irak er nasjonalisert. Ministeriet for olje og mineraler er sammen med det statseide nasjonale oljeselskap INOC ansvarlig for utøvelsen av oljepolitikken i Irak.

Ministeriet utøver sine funksjoner gjennom flere organer, nemlig:

1. Hovedstyret for petroleumssaker. (Oil Board of Management).
2. Direktorat for oljeutvinning.
3. Direktorat for oljeteknologi.
4. Statens administrasjon for oljeraffinerier.
5. Administrasjon for distribusjon av petroleumprodukter.
6. Administrasjon for planlegging og bygging.

Oljeministeren er formann i Hovedstyret, som forøvrig er sammensatt av representanter for Forsvars-, Industri-, Finans-, Økonomi- og Planleggingsdepartementet. Hovedstyret står for ledelsen av petroleumsvirksomheten, fordeles oppgavene på de forskjellige administrasjoner, godkjenner budsjettene, fastsetter priser for oljeprodukter m.v.

Direktoratet for petroleumsutvinning står for kontrollen med oljeselskapene, har ansvaret for opplæringsprogrammer, foretar studier av den internasjonale petroleumindustriaktiviteter og ivaretar forbindelsen med de internasjonale petroleumorganisasjoner som Irak er medlem av.

Direktorat for petroleumsteknologi har ansvaret for studiet av de teknologiske sider av petroleumindustrien, blant annet produksjon, geologiske undersøkelser m.v.

Statens administrasjon for oljeraffinerier leder virksomheten ved seks statseide raffinerier. Administrasjonen har også ansvaret for opplæring av innenlandsk personell for disse raffineriene.

Administrasjonen for planlegging og bygging er en teknisk avdeling som blant annet bistår andre statlige organer.

Ved lov av 6. august 1967 er det statseide selskap Iraq National Oil Company (INOC) gitt enerett til utvinning av petroleum i Irak, innbefattet territorialfarvannet og kontinentalsokkelen. Selskapets styre oppnevnes av regjeringen etter forslag fra Oljeministeren.

Ifølge loven av 6. august 1967 kan INOC inngå avtaler med andre selskaper om utnyttelsen av de områder som INOC har enerett til. Slike avtaler må ikke ha form av konsesjonsavtaler. Petroleum som finnes i områdene avtalene gjelder, forblir statens eiendom.

En vesentlig del av petroleumsutvinning og tilknyttede aktiviteter skjer gjennom avtaler og kontrakter med utenlandske selskaper.

5.1.6. Iran.

Det nasjonale iranske oljeselskap NIOC (National Iranian Oil Company) ivaretar på statens vegne de aller fleste funksjoner som knytter seg til undersøkelse etter og utvinning av petroleum.

NIOC eies helt ut av staten, og ble opprettet i forbindelse med nasjonaliseringen i 1951. Selskapet overtok det tidligere Anglo-Iranian Oil Company's eiendommer i Iran, og ble gjort til den iranske stats organ for alt som vedrører oljeindustrien i landet.

I oktober 1954 ble det sluttet en avtale mellom Iran og et konsortium av 9 utenlandske selskaper (senere er 5 nye kommet). Ved denne avtale ble konsortiet gitt rett til undersøkelser, utvinning, raffinering og transport i et nærmere spesifisert område, kalt «The Consortium Agreement Area». NIOC ble ved avtalen anerkjent som eier av alle faste anlegg i konsortieområdet, og konsortiet fikk rett til å bruke dem i avtaleperioden. Det ble nådd enighet om at to såkalte «operating companies» (sammen kalt Iranian Oil Operating Companies—IOOC) skulle etableres. NIOC ble gitt ansvaret for å overvåke og sikre Irans interesser ved å kontrollere at IOOC oppfyller betingelsene i avtalen.

Ved petroleumsloven av 31. juli 1957 fikk NIOC ansvaret for utnyttelsen av alle petroleumsinteresser i hele Iran (inkludert kontinentalsokkelen) utenfor konsortieområdet.

NIOC's statutter er senest fastsatt ved lov av 12. juni 1968. Ifølge statuttene har NIOC enerett til leting, utvinning, transport og raffinering av petroleum, med mindre annet følger av avtaler som godkjennes ved lov.

NIOC er et aksjeselskap med en aksjekapital på 10 milliarder rialer (ca. 950 mill. kroner). Alle aksjene tilhører den iranske stat og kan ikke overføres.

NIOC er et kommersielt foretagende, men utfører også forvaltningsmessige funksjoner på statens vegne.

NIOC forbereder all petroleumslovgivning. Finansministeren har det parlamentariske ansvar for alle oljespørsmål. Lovforslag som har med petroleum å gjøre, foregges Nasjonalforsamlingen av ham.

Utferdigelse av forskrifter og generelle bestemmelser foretas av NIOC.

Etter petroleumsloven av 31. juli 1957 ligger det NIOC å føre forhandlinger med andre personer eller selskaper om undersøkelser etter eller utvinning av petroleum i Iran utenom det område som omfattes av konsortiumavtalen. Slike avtaler skal imidlertid foregges regjeringen og godkjennes av Nasjonalforsamlingen før de blir endelige.

Petroleumsloven oppmuntrer til dannelsen av «joint venture-avtaler» mellom NIOC og utenlandske selskaper. Flere slike avtaler er inngått.

En av NIOC's viktigste oppgaver er å kontrollere virksomheten av de to «operating

Companies» (IOOC), som produserer ca. 95 pst. av Irans råolje på vegne av konsortiet.

NIOC foretar all undersøkelse og boring etter petroleum i alle deler av landet utenfor konsortieområdet, enten ved «joint ventures» gjennom «contractors» eller direkte for egen regning.

NIOC eier raffinierier og står for transport av olje gjennom rørledninger som selskapet eier. Selskapet har eneansvaret for forsyninger av olje og oljeprodukter i Iran på engrosnivå, og en vesentlig del av detaljdistribusjonen. NIOC og dets «joint venture-selskaper» står også for en betydelig eksport.

Gjennom egne underselskaper driver NIOC petrokjemisk industri, dels på 50—50 basis med utenlandske selskaper.

Ifølge statuttene skal NIOC forestå utviklingen av oljeindustrien og beslektede industrier såvel fra vitenskapelig som teknisk, kommersielt og økonomisk synspunkt. Selskapet driver forskning både innen oljesektoren og den petrokjemiske industri.

NIOC står også for kontrollen når det gjelder «conservation» (reservoir-utnyttelse).

Den økonomiske kontroll foretas hovedsakelig av NIOC, men også av Finansdepartementet når det gjelder skattespørsmål og data som har betydning for fastsettelse av produksjonsavgift.

5.1.7. Kuwait.

Ministeriet for Finans og Olje er ansvarlig for petroleumssakene i Kuwait. Undersøkelser- og utvinningstillatelser vedrørende petroleum gis av Finansministeren på vegne av Regjeringen. Tillatelsene trer i kraft etter at de er godkjent av nasjonalforsamlingen.

En egen komité, Oil Policy Planning Committee, er rådgivende overfor Ministeriet blant annet med hensyn til prisfastsettelse.

Innen ministeriet er det opprettet et direktorat (General Oil Affairs) for petroleumssaker. Det består av fire avdelinger:

- Teknisk avdeling
- Avdeling for industrikontakt og arbeidsspørsmål.
- Juridisk/økonomisk avdeling.
- Kontrollavdeling.

Den tekniske avdeling forestår blant annet innsamling og bearbeiding av data vedrørende petroleumforekomstene i Kuwait, foretar analyser av planlagte prosjekter innen petroleumindustrien, har ansvaret for teknisk kontroll og «conservation», og bistår andre statlige organer i tekniske spørsmål.

Avdelingen for industrikontakt og arbeidsspørsmål sørger for innhenting av informasjon fra petroleumindustrien, særlig med henblikk på arbeidsspørsmål. Avdelingen tar seg

av opplæring og overvåker de forskjellige opplæringsprogrammer som oljeselskapene har forpliktet seg til å drive med sikte på rekruttering av innenlandsk personell.

Den juridisk/økonomiske avdeling har blant annet til oppgave å foreta utredninger av økonomiske spørsmål vedrørende de forskjellige konsesjoner, studere prisutviklingen på råolje og andre petroleumsprodukter, delta i forhandlinger vedrørende petroleums-konsesjoner, utarbeide lovforslag, føre kontroll med overholdelsen av konsesjonsvilkår samt ivareta forbindelsen med internasjonale organisasjoner som Kuwait er medlem av.

Kontrollavdelingen har ansvaret for økonomisk kontroll, både med hensyn til oljemålinger, justering av måleapparater og revisjon av selskapenes bøker.

Staten er engasjert i petroleumsutvinning og annen petroleumsindustri gjennom Kuwait National Petroleum Company. Staten eier 60 pst. av aksjene i dette selskap, de øvrige 40 pst. er på private hender. Selskapet deltar i flere samarbeidsavtaler med utenlandske selskaper.

5.1.8. Mexico.

Petroleumsindustrien i Mexico er nasjonalisert. Undersøkelse etter og utvinning av petroleum er eksklusivt underlagt det statlige selskap Petroleos Mexicanos (PEMEX).

I henhold til den meksikanske konstitusjon som nevner eksplisitt kontinentalsokkelen, gis det ingen konsesjoner eller kontrakter til private personer eller foretagender. Ifølge petroleumsloven er det kun nasjonen gjennom PEMEX som kan engasjere seg i petroleumsindustrien. Petroleumsindustrien defineres i denne forbindelse til å omfatte: undersøkelse etter og utvinning av petroleum, raffinering, transport, lagring og distribuering, såvel som salg i første hånd av petroleum, gass og raffinerte produkter. Videre omfatter petroleumsindustrien i denne sammenheng bearbeidelse, lagring, distribuering og salg av biprodukter av petroleum som kan tjene som grunnleggende industrielle råvarer.

PEMEX er helt ut statseiet, men er en såkalt desentralisert organisasjon som f.eks. budsjettmessig er atskilt fra den øvrige statsadministrasjon. Selskapets ledelse utpekes av Mexicos president.

PEMEX kan i forbindelse med leting etter og utvinning av petroleum inngå kontrakter med private foretagender.

Det kan ikke inngås noen avtale om at PEMEX skal betale for mottatte tjenester gjennom f.eks. å avstå en viss forholdsmessig andel av resultatet.

PEMEX er underlagt kontroll fra Handels-

og industriministeriet, Ministeriet for Nasjonaleiendommer og Finansministeriet.

Petroleumslovgivningen forberedes vanligvis innen PEMEX, og selskapets sjef fremlegger forslagene til Mexicos president som igjen presenterer lovforslagene overfor den meksikanske nasjonalforsamling.

Ministeriet for Nasjonaleiendommer har den formelle myndighet når det gjelder konsesjoner, undersøkelsestillatelser, utvinningstillatelser og tillatelser i forbindelse med produksjon.

Handels- og industriministeriet fastsetter priser, subsidier, eksport- og importtillatelser.

Finansministeriet fører den økonomiske kontroll for fastsettelse av skatter og avgifter.

5.1.9. Saudi Arabia.

Ministeriet for petroleum og mineralforekomster har ansvaret for petroleumssakene i Saudi Arabia.

Konsesjoner, undersøkelses- og utvinningstillatelser blir gitt ved kongelig resolusjon etter innstilling fra Petroleumsministeren.

Innen ministeriet er det bygget opp et apparat til å ivareta behandlingen av petroleumssaker og overvåke virksomheten til de forskjellige oljeselskaper. Behandlingen av petroleumssaker foregår i følgende fire avdelinger:

- teknisk avdeling, som blant annet har ansvaret for «conservation»
- juridisk avdeling
- økonomisk avdeling
- revisjonsavdeling, som blant annet foretar kontroll for skatteformål.

Det vesentligste av petroleumsutvinningen skjer ved utenlandske selskaper.

Et statseiet selskap, The General Organization and Petroleum and Minerals (Petromin) ble etablert i 1962, med formål å utvikle og utnytte petroleums- og mineralforekomster og annen tilknyttet industri. Petroleumsministeren eller en person utpekt av ham er formann i selskapets styre.

Petromin driver sin virksomhet dels i egen regi, dels i samarbeid med innenlandske og utenlandske selskaper. På grunnlag av mottatte undersøkelses- og utvinningstillatelser for bestemte områder, har selskapet inngått flere samarbeidsavtaler med utenlandske selskaper. Avtalene gjelder både utvinning og foredling av petroleum.

5.1.10. Venezuela.

Det administrative apparat som i Venezuela ivaretar statens interesser når det gjelder undersøkelser etter og utvinning av petroleum består i hovedsaken av

- 1) Ministerio de Minas e Hidrocarburos — gruve og petroleumministeriet — og
- 2) Corporation Venezolana de Petroleo (CVP) — Statens Petroleumsselskap.

Forberedelse av petroleumsløvgivning fra regjeringens side tilligger ministeriet, som også er ansvarlig for utferdigelse av forskrifter og generelle bestemmelser på området. Endel slike forskrifter og bestemmelser utformes dog i kongressen.

I gruve- og petroleumministeriet er det en petroleumsavdeling med kontorer for undersøkelser og reserver, produksjon og beskatning, samt «conservation». Det er også en egen geologisk avdeling.

Ministeriets kompetanseområde er i hovedsaken:

1. Gjennomføring av den petroleum- og gruvepolitikk som er trukket opp av regjeringen.
2. Inspeksjon og kontroll av selskaper som utvinner petroleum og andre mineraler, innkreving av skatter på slik virksomhet.
3. Legge grunnlaget for den politikk som tar sikte på å skifte ut oljekonsesjonene med andre ordninger. Dette er nå et tilbakelagt stadium.
4. Bringe i stand ordninger med private interesser for utvinning av mineralforekomster som er utforsket av staten.
5. Geologiske studier, undersøkelser av petroleum og andre mineralforekomster, utarbeidelse av geologiske karter.
6. Fremme av utforskning og utvinning av petroleum og andre mineralforekomster.

Til ministeriet er det knyttet to spesialkommisjoner, hvorav den ene er en koordinasjonskommisjon, som har til oppgave blant annet å overvåke prisutviklingen for petroleum på de forskjellige markeder med sikte på å skaffe staten størst mulig inntekter av petroleumseksporten. Kommisjonen holder «koordineringsmøte» med representanter for oljeselskapene, og har også til oppgave å studere og diskutere salgsprogrammer for petroleum og raffinerte produkter.

Videre finnes det en programmeringskomité, sammensatt av representanter for ministeriet og regjeringens planleggingsdirektorat, som blant annet gir innstillinger vedrørende søknader om tillatelse til oppføring, overføring eller avvikling av anlegg i petroleumindustrien.

Ministeriet assisteres også av statens energiråd, som har til oppgave å gi anbefalinger i alle spørsmål vedrørende produksjon, distribusjon og forbruk av de forskjellige former for energi.

Loven om mineraloljer, slik den lyder etter

den endring som ble foretatt i 1967, bestemmer i art. 3 at retten til undersøkelser etter og utvinning, foredling, raffinering og transport av petroleum formelt kan utøves på følgende måter:

- 1) direkte og eksklusivt av staten
- 2) av autonome institusjoner og statsselskaper hvor staten har kontroll over avgjørelsene
- 3) ved konsesjoner i samsvar med grunnlovens art. 126, som blant annet bestemmer at nye konsesjoner bare kan innvilges etter bestemmelse fra kongressen.

Selv om loven fortsatt åpner adgang til å gi konsesjoner, har det imidlertid siden revolusjonen i 1958 vært fastlagt offisielt at ingen nye konsesjonsavtaler av den tradisjonelle type vil bli inngått i fremtiden med utenlandske selskaper.

Etter at det venezuelanske statsselskap CVP ble stiftet i 1960, ble det bestemt at nye konsesjoner bare ville bli utstedt til dette selskap. De utenlandske oljeselskaper ville få adgang til å slutte entreprenørkontrakter med dette selskap. En ny petroleumslav av 20. juli 1967 tok sikte på å skape grunnlaget for innføringen av entreprenørkontraktene. Det var lovens forutsetning at nærmere grunnregler om innholdet av fremtidige entreprenørkontrakter skulle utarbeides av myndighetene i en standardkontrakt som skulle danne grunnlaget for oljeselskapenes tilbud på fremtidige oljefelter. En slik standardkontrakt ble utarbeidet i april 1968. Denne standardkontrakt setter de minimumsbetingelser som det venezuelanske statsselskap CVP kan ta imot tilbud på.

Beslutninger om å stille områder til disposisjon for CVP foretas av regjeringen og godkjennes av kongressen. De videre forhandlinger med utenlandske selskaper føres av CVP, men eventuelle avtaler må godkjennes av presidenten i statsråd etter innstilling fra gruve- og petroleumministeren. Etter bestemmelsene i standardkontrakten skal vedkommende oljeselskap i prinsippet opptre som entreprenør for CVP ved oljeleting og oljeboring. CVP blir eier av all produsert olje, men plikter å tilbakeføre opp til 90 pst. av råoljen til entreprenøren for salg på det internasjonale marked. Av vilkårene fremgår at CVP er sikret deltakelse i forberedelse, gjennomføring og overvåking av planer, programmer og budsjetter ved opprettelsen av en rekke komitéer og underkomitéer sammensatt av representanter for CVP og vedkommende private selskap.

Det fremgår videre at det private selskaps virksomhet skal være underlagt kontroll og inspeksjon fra regjeringens side, blant annet

for beskatningsformål og når det gjelder oppfyllelsen av kontraktsvilkårene. Denne kontroll skal dels utøves av petroleumministeriet og dels av finansministeriet.

Bearbeiding av data fra undersøkelser og boring etter petroleum foretas av petroleumministeriets tekniske apparat forsåvidt angår eldre konsesjoner.

For entreprenørkontraktenes vedkommende er forholdet at også CVP — i egenskap av eier og kontraktspartner — har rett til alle data. Disse bearbeides også i CVP.

Undersøkelser etter petroleum for statens regning er overlatt CVP. Statsselskapet er også ansvarlig for utvinning og raffinering av petroleum i statens regi. Produksjonen er imidlertid meget beskjedne i forhold til utenlandske selskapers. CVP har også overtatt en betydelig del av den innenlandske distribusjon av andre selskapers raffinerte produkter. CVP leverer også naturgass til forskjellige industrier.

CVP er helt ut eiet av staten. Styret oppnevnes av regjeringen, med gruve- og petroleumministeren som formann.

Et annet statsselskap, Instituto Venezolano de Petroquímica, står for utviklingen av petrokjemisk industri i Venezuela.

5.2. Fellestrekk og forskjeller.

Det har i etterkrigstiden vært et gjennomgående trekk i de fleste oljeproduserende land at staten har søkt å få sterkere innflytelse over utnyttelsen av forekomstene. Dette har først og fremst skjedd gjennom

innføring av ny petroleumsgivning og ved nye former for avtaler med oljeselskapene. I enkelte land er petroleumindustrien blitt nasjonalisert.

Avtalene inneholder ofte bestemmelse om deltakerrett for staten dersom kommersielle funn blir gjort. Det finnes også mange andre former for samarbeidsavtaler.

Som en konsekvens av den mer aktive politikk er det i mange land blitt utbygget et betydelig statlig apparat for å ivareta statens interesser på dette område. Blant annet er det i en rekke land opprettet statsselskap.

Det må konstateres at organisasjonsstrukturen i de forskjellige land har mange ulikheter. Dette har blant annet sammenheng med den forskjelligartede petroleumsgivning. Enkelte land har i sin lovgivning etablert enerett for det statlige selskap til undersøkelse etter og utvinning av petroleum. Når en slik enerett er etablert, har det falt naturlig å la statsselskapet i stor utstrekning stå for utøvelsen av statens oljepolitikk, også på det forvaltningsmessige område. Det må understrekes at Regjeringen i alminnelighet har direkte innflytelse i selskapets ledelse.

Andre land, blant annet de europeiske som er omtalt foran, har et klarere skille mellom utøvelsen av forvaltningsmessige og forretningsmessige funksjoner. Flere av disse land har også egne statsselskaper, men deres virksomhet er begrenset til den forretningsmessige side, mens den forvaltningsmessige funksjon blir utøvet av et departement, eventuelt gjennom et direktorat.

C. Organisasjonsformer.

Kapittel 6 — Mulige organisasjonsformer.

Arbeidsområdet som idag er lagt til Oljekontoret i Industridepartementet omfatter en rekke funksjoner som vanligvis ikke blir lagt til et departement. Som nevnt i St. meld. nr. 95 for 1969—70 er denne organisasjonsform midlertidig, og kan ikke anses hensiktsmessig på lengre sikt. Det har vært departementets forutsetning å finne frem til en mer tilfredsstillende løsning så snart spørsmålet om den fremtidige virksomhet på kontinentalsokkelen er mer avklart.

Utvalgets mandat går ut på å fremme forslag om hvordan statens arbeid med kontinentalsokkelsakene bør organiseres både i og utenfor departementet i fremtiden, basert bl.a. på at kommersiell produksjon av petroleum kommer i gang.

For å kunne ivareta de utvidede arbeidsoppgaver som følger av bl.a. kommersiell produksjon av petroleum samt undersøkelser

av kontinentalsokkelen i statlig regi, er det nødvendig å foreta en utbygging av statens apparat for behandling av petroleumssaker. Dersom nye funn blir gjort, vil arbeidsoppgavene tilta ytterligere. Særlig gjelder dette dersom det kommer i gang kommersiell produksjon av petroleum på noen av de felter hvor staten har rett til deltakelse.

Utformingen av nasjonal målsetting, lovgivning, m.v. tilligger Regjering og Storting. Ansvaret for forberedelsen av de saker som skal forelegges Regjering og Storting, og for gjennomføringen av den politikk Stortinget har vedtatt, må ligge i et departement. Utvalget anser det naturlig at Industridepartementet fortsatt får ansvaret for petroleumssakene.

Valg av organisasjonsform forøvrig vil i betydelig grad avhenge av i hvilken utstrekning staten til enhver tid finner å ville engasjere seg i undersøkelser, utvinning og videre-

foredling av petroleum, samt petrokjemisk produksjon.

Etter utvalgets oppfatning foreligger det følgende tre hovedalternativer, hvert i to varianter:

Alternativ 1:

- 1 a — Industridepartementet, med ansvar for oljepolitikk, lovforberedelse o.l.
- Et direktorat som blir statens utøvende organ i petroleumssaker, bl.a. med myndighet til å forhandle med private oljeselskaper om tillatelser til undersøkelser etter og utvinning av petroleum på kontinentalsokkelen, med ansvar for den tekniske og økonomiske kontroll og for ivaretagelsen av statens forretningsmessige interesser.
- 1 b — Industridepartementet, med ansvar for oljepolitikk, lovforberedelse o.l., dessuten utbygget med sikte på å føre forhandlinger med private oljeselskaper om tillatelser til undersøkelser etter og utvinning av petroleum på kontinentalsokkelen.
- Et direktorat som forbereder saker for departementet, har delegert myndighet i en rekke faglige spørsmål vedrørende inngåtte konsesjonsavtaler, forestår den tekniske og økonomiske kontroll og dessuten ivaretar statens forretningsmessige interesser.

Alternativ 2:

- 2 a — Industridepartementet, med ansvar for oljepolitikk, lovforberedelse o.l.
- Et statsselskap som blir statens utøvende organ i petroleumssaker både med hensyn til forretningsmessige og forvaltningsmessige oppgaver, bl.a. med myndighet til å forhandle med private oljeselskaper om tillatelse til undersøkelser etter og utvinning av petroleum på kontinentalsokkelen.
 - Et inspektorat som forestår den tekniske og økonomiske kontroll.
- 2 b — Industridepartementet, med ansvar for oljepolitikk, lovforberedelse o.l., dessuten utbygget med sikte på å føre forhandlinger med private oljeselskaper om tillatelser til undersøkelser etter og utvinning av petroleum på kontinentalsokkelen.
- Et statsselskap som utøver statens forretningsmessige virksomhet, forbereder saker for departementet (bl.a. søknader om undersøkelses- og utvinningstillatelser), og har delegert myndighet i en rekke faglige spørsmål

vedrørende inngåtte konsesjonsavtaler.

- Et inspektorat som forestår den tekniske og økonomiske kontroll.

Alternativ 3:

- 3 a — Industridepartementet, med ansvar for oljepolitikk, lovforberedelse o.l.
- Et direktorat som utøver den forvaltningsmessige myndighet på statens vegne i petroleumssaker, bl.a. med myndighet til å forhandle med private selskaper om tillatelser til undersøkelser etter og utvinning av petroleum på kontinentalsokkelen, og med ansvar for den tekniske og økonomiske kontroll.
 - Et statsselskap som utøver statens forretningsmessige virksomhet.
- 3 b — Industridepartementet, med ansvar for oljepolitikk, lovforberedelse o.l., dessuten utbygget med sikte på å føre forhandlinger med private oljeselskaper om tillatelser til undersøkelser etter og utvinning av petroleum på kontinentalsokkelen.
- Et direktorat som forbereder saker for departementet, har delegert myndighet i en rekke faglige spørsmål, vedrørende inngåtte konsesjonsavtaler, og som forestår den tekniske og økonomiske kontroll.
 - Et statsselskap som utøver statens forretningsmessige virksomhet.

I utvalgets mandat er det også forutsatt at utvalget skal legge frem forslag til organisasjonsform for en statlig regional seismisk undersøkelse nord for 62°n.br.

Etter utvalgets oppfatning er det ikke hensiktsmessig med en egen organisasjon for denne virksomhet, atskilt fra de øvrige statlige organer som behandler petroleumssaker. Knappheten på ekspertise tilsier at denne virksomhet bør inngå som en integrert del av enten statsselskapet, direktoratet (inspektoratet) eller en forskningsinstitusjon. Utvalget vil senere i fremstillingen drøfte plasseringen nærmere, men vil allerede i denne forbindelse konstatere at denne virksomhet ikke gjør det nødvendig å vurdere flere alternative hovedløsninger enn utvalget har skissert.

Kapittel 7 — Vurdering av organisasjonsformer.

De funksjoner som skal ivaretas, er dels av forvaltningsmessig og dels av forretningsmessig art.

Etter de hittil inngåtte avtaler er statens forretningsmessige interesser følgende:

1. Staten har rett til å ta ut produksjonsavgiften i form av petroleum. Dette kan danne grunnlag for forretningsmessige disposisjoner.
2. I enkelte avtaler har staten rett til en viss andel av nettooverskuddet.
3. I enkelte avtaler har staten rett til å tre inn som deltaker dersom kommersielt funn blir gjort, på like linje med de øvrige deltakere. Dette innebærer at staten deltar i beslutningsprosessen; er med på ledelsesmøter og opplegg, er representert i underkomitéer o.s.v.

Dersom statens direkte engasjement skal innskrenkes til bare å omfatte forvaltning av slike rettigheter som nevnt ovenfor, vil statens forretningsmessige interesser antakelig kunne ivaretas av et direktorat som også ivaretar forvaltningsmessige funksjoner. Fordelen ved å samle alt under en administrasjon er bl.a. at man får samlet ekspertisen på ett sted, at man unngår dobbeltbehandling osv.

Utvalget antar imidlertid at organisasjonsformen bør gi staten mulighet for å ta mer aktivt del i utnyttelsen av petroleumsforekomstene på kontinentalsokkelen enn bare å forvalte de rettigheter som er oppnådd gjennom avtaler med private oljeselskaper i forbindelse med meddelelse av utvinningstillatelser. Organisasjonsformen bør bl.a. tillate at staten — om den skulle ønske det — benytter sine rettigheter etter kontraktene som basis for videre virksomhet innen foredling og markedsføring. Man bør videre ta sikte på at forholdene organisatorisk og økonomisk legges til rette for et samarbeid med norsk næringsliv for å oppnå størst mulig nasjonal innflytelse over utnyttelsen. Dette kan skje ved å tilføre kapital og andre etablerings- og driftsforutsetninger og ved et initierende og koordinerende arbeid forsåvidt angår de typer av virksomhet hvor staten kan anta å ha en særlig oppgave som i alminnelighet ikke kan tenkes ivaretatt på annen måte ved norsk deltakelse.

Etter utvalgets oppfatning vil slike oppgaver ikke ligge vel til rette for departementet eller et direktorat. Dersom staten ønsker å spille en aktiv rolle også på den forretningsmessige side, antar utvalget at dette best kan skje ved etablering av et eget statselskap som forutsettes bygget opp med en tilstrekkelig forretningsmessig, økonomisk og juridisk ekspertise. Utvalget er klar over de muligheter som foreligger for staten til å delta i forretningsmessig virksomhet gjennom andre bedrifter hvor staten har store eierinteresser, f.eks. Norsk Hydro A/S. Dette vil likevel ikke føre til at staten kan unnlate å bygge opp et

eget apparat for de forretningsmessige sider av virksomheten. Staten vil nemlig under enhver omstendighet bli sittende igjen med forskjellige oppgaver og vurderinger av forretningsmessig karakter. Slike oppgaver — som skal utføres på statens vegne — kan bare delegeres til et rent statlig organ. Det er på grunn av disse oppgaver utvalget foreslår opprettet et statsselskap, idet man antar at slike forretningsmessige oppgaver ikke naturlig hører hjemme i departementet eller et direktorat.

Etter utvalgets oppfatning er det nødvendig med et organ som kan koordinere statens interesser med det private næringslivs interesser, og som samtidig kan være en samarbeidspartner for det private næringsliv. En slik oppgave kan bare utføres av staten selv eller av et selskap som er helt ut eiet av staten.

Det må også understrekes at de rettigheter som staten kan oppnå i forbindelse med forskjellige konsesjonsavtaler, er av en slik art at de iallfall ikke uten vederlag kan overføres til et selskap som ikke er 100 pst. stats-eiet. Særlig tydelig er dette for «net profit»-avtalene, som gir staten en viss andel av nettooverskuddet uten kapitalinnsats. Liknende synspunkt gjør seg gjeldende ved «carried interest»-avtalene, hvor staten har rett til å tre inn som deltaker når kommersielt funn er gjort. På det tidspunkt bestemmelsen blir aktuell, foreligger det allerede en økonomisk verdi, som har sitt grunnlag i statens eierrett til naturforekomstene, og som ikke uten videre kan overføres.

Utvalget vil på grunnlag av det som er anført, tilrå at det etableres et statsselskap til å utøve statens forretningsmessige virksomhet, idet man antar at staten uten hinder av organisasjonsformene skal kunne engasjere seg i utnyttelsen av naturforekomstene på kontinentalsokkelen i en slik grad at oppgavene vil gå ut over den naturlige og hensiktsmessige ramme for et direktorat.

Et slikt statsselskap kan eventuelt gjøres til statens hovedorgan i petroleumssaker, bl.a. med fullmakt til å forhandle med private oljeselskaper om tillatelse til undersøkelse etter og utvinning av petroleum på kontinentalsokkelen. Formelt kan forholdet ordnes på samme måte som man har gjort i en rekke andre land, nemlig ved at statsselskapet får enerett til områdene på kontinentalsokkelen etterhvert som de blir åpnet for undersøkelser eller når de tilbakeleveres til staten fra tidligere rettighetshavere. Statsselskapet blir dermed stående som rettighetshavere til områdene i første omgang, og kan forhandle og inngå avtaler på dette grunnlag.

Forholdet kan også ordnes ved at statsselskapet får fullmakt til å forhandle og inngå

avtaler på statens vegne uten selv å stå som rettighetshaver.

Dersom statsselskapet skal spille en så sentral rolle i petroleumssakene, vil det også være naturlig at selskapet forestår undersøkelsene på kontinentalsokkelen.

Som det fremgår av kapittel 5, har flere land valgt å gjøre statsselskapet til det utøvende organ i petroleumssaker, såvel for de forvaltningsmessige som de forretningsmessige funksjoner. Fordelene ved en slik løsning er bl.a. at man derved får samlet ekspertisen på ett sted, at man får en enhetlig ledelse og at man unngår forsinkende saksbehandling i flere ledd på et område hvor det er av aller største betydning å ta hurtige avgjørelser. Når det gjelder forhandlinger med private selskaper, kan det også hevdes at avtalene inneholder en rekke forretningsmessige vilkår som går utover vanlige offentlige konsesjonsavtaler, og at det derfor kan være en fordel å la et forretningsmessig ledet selskap ta hånd om dette.

Utvalget antar imidlertid at det i Norge ikke kan komme på tale å utstyre statsselskapet med så vidtgående fullmakter som en slik løsning forutsetter. I en viss utstrekning kan det riktignok trekkes opp retningslinjer for selskapets virksomhet, men avgjørelsene i de konkrete saker må likevel tas av selskapet. Det dreier seg bl.a. om slike avgjørelser som utlysning og tildeling av blokker på kontinentalsokkelen og avgjørelser om hvilke undersøkelser som skal foretas. Dette er avgjørelser som etter det vanlige norske politiske og forvaltningsmessige mønster, ikke kan unndras de ansvarlige politiske myndigheter. Selv om selskapet skulle ha formell adgang til å treffe vedtak i slike saker, måtte man regne med inngrep fra de politiske myndigheters side. Det ville skape uklare og dermed uheldige forhold.

Dersom statsselskapet skulle stå for forhandlingene, ville det etter utvalgets oppfatning heller ikke være noen god løsning å legge den formelle avgjørelsesmyndighet i slike saker til departementet eller Kongen. Det vil bl.a. innebære at det også må bygges opp et apparat i departementet til å behandle saker av denne art. Det vil også medføre at statsselskapets fullmakt blir meget uklar. I praksis vil en rekke viktige spørsmål måtte forelegges departementet til avgjørelse. Da bortfaller etter utvalgets oppfatning det vesentligste av hensikten med å la statsselskapet stå for behandlingen.

Hovedformålet med å samle de fleste funksjoner i et statsselskap, er i alminnelighet å få en effektiv og en enhetlig ledelse av arbeidet med petroleumssaker. Skal dette oppnås, må

statsselskapet også ivareta en rekke forvaltningsmessige arbeidsoppgaver i tillegg til de forretningsmessige. En slik sammenblanding anser utvalget å være lite heldig.

Utvalget er kommet til at den beste løsning vil være den som er skissert under alternativ 3 b i kapittel 6.

Denne løsning innebærer at de forvaltningsmessige oppgaver som ikke må behandles av departementet, legges til et direktorat, og at det etableres et statsselskap til å utøve statens forretningsmessige virksomhet. Dette vil gi klare skillelinjer mellom de forvaltningsmessige og forretningsmessige funksjoner, og det vil gjøre det mulig å gi statsselskapet en klar forretningsmessig fullmakt, noe utvalget mener er nødvendig. Det er ikke mulig idag å si noe bestemt om arbeidsoppgavens omfang i fremtiden. Utvalget vil derfor understreke at en må ta sikte på å skape en fleksibel organisasjon, som kan være i stand til å ta på seg de nye arbeidsoppgaver etter hvert som de melder seg. I denne sammenheng er det viktig at de forskjellige organer forbereder seg best mulig ved å bygge opp ekspertise i rimelig omfang for å møte en eventuell ny situasjon.

Statsselskapet bør etter utvalgets oppfatning være nonoperativt og organiseres som et holdingsselskap. Driften av de forskjellige virksomheter som statsselskapet engasjerer seg i, bør skje i regi av de enkelte underselskaper som statsselskapet eier eller er deltaker i.

Utvalget antar videre at fullmakten til å gi undersøkelses- og utvinningstillatelser bør ligge i departementet, og at departementet også bør stå for forhandlingene med private selskaper om slike tillatelser.

Ved en slik organisasjonsform oppnås en naturlig fordeling av arbeidsoppgavene. Departementet og de politiske organer får hånd over de prinsipielle og politiske avgjørelser, samtidig som en rekke andre arbeidsoppgaver av forvaltningsmessig og forretningsmessig karakter kan delegeres.

Utvalget er klar over at med den rådende knapphet på ekspertise innenfor petroleumssektoren, kunne det — ut fra denne betraktning — vært en fordel å samle all ekspertise i ett organ. Andre hensyn gjør det likevel vanskelig, og utvalget mener at den foreslåtte løsning ikke vil innebære noen unødige splittelse. Selv om arbeidsoppgavene fordeles på tre organer, er oppgavene i det vesentlige forskjellige.

Utvalget forutsetter et nært samarbeid mellom de tre organer, bl.a. med hensyn til utveksling av informasjon og bruk av ekspertise. Ved opprettelse av koordineringsorganer

kan samarbeidet og en enhetlig ledelse av arbeidet med petroleumssaker sikres uten vesentlig dublering av ekspertise.

Kapittel 8 — Utforskning av sokkelen.

8.1. Utforskningsmetoder.

For utforskning av kontinentalsokkelen benyttes vesentlig følgende geofysiske metoder:

- magnetiske
- gravimetrisk
- seismiske

Det første trinn i undersøkelsene er vanligvis magnetiske målinger. Disse er relativt rimelige, og kan foretas fra skip eller fly. Ut fra målingene kan en sannsynliggjøre tilstedeværelse av sedimenter; ofte kan en også tolke strukturer og beregne total mektighet av sedimentene.

Ved gravimetrisk måling registrerer en tyngdens akselerasjon. Det er en relativt omstendelig metode på grunn av mange korreksjoner. Forandringer i bergartenes tetthet vil gjenspeile seg i tyngdeanomalier, derfor kan en i hovedtrekkene påvise sedimentære bassenger, større forkastninger, antiklinaler og andre strukturer, ofte også tilnærmet mektighet av sedimentene. Metoden er godt egnet i områder hvor en har strukturer som skyldes saltbevegelser. Gravimetrene blir vanligvis installert i skip, men målinger kan også tenkes foretatt fra fly.

Gravimetrisk og magnetisk måling kan lett utføres samtidig med andre undersøkelser. Ut fra disse målingene kan en så bestemme hvor en vil starte de langt mer kostbare seismiske undersøkelsene.

De seismiske metoder kan deles i to grupper, refleksjons- og refraksjonsmålinger. Den første er den langt viktigste, og danner basis for det alt vesentlige av oljeprospesjering. I hovedprinsippet virker metoden som et ekkolodd, men med de lave frekvenser en opererer på, kan en trenge dypt ned i undergrunnen. Gode refleksjoner kan en få helt ned til 5-6000 meter, ofte også dypere. En energikilde sender ut en lyd-bølge som så forplanter seg i lagene. Der det er forskjell i lagenes hastighet og spesifikke vekt, vil bølgen reflekteres. Disse bølgen blir så registrert av trykkfølsomme sensorer (hydrofoner), og signalet forsterket og registrert på magnetbånd. Ved kommersielle seismiske undersøkelser blir signalene registrert slik at de senere kan behandles av datamaskiner. På grunnlag av signalene blir det utarbeidet seismogrammer, som gir et snitt gjennom formasjonene.

Refraksjonsmålinger anvendes i vesentlig

mindre omfang i hovedsaken for å finne hastigheter og lagenes mektighet.

Geologiske og biologiske undersøkelser skjer i stor utstrekning ved prøvetaking på bunnen. Det benyttes grabber, skraper, kjernerør, m.v. Ved regulære oljeboringer får man slike informasjonen gjennom hele lagserien til flere tusen meters dyp, samtidig som disse informasjonene tjener som korrelasjon for seismogrammene.

Til undersøkelse av de øverste metrene av bunnen brukes også kontinuerlig profilering. Dette virker som et ekkolodd, men på grunn av høyere frekvensområde enn ved de dypseismiske undersøkelser, får en bare informasjonen noen titalls meter nede i grunnen.

Undersøkelsene kan gi informasjon om sedimentenes struktur og indikasjoner om deres sammensetning. Opplysninger fra kontinuerlig profilering er også viktige i geoteknisk henseende, og inngår i forundersøkelsene når en skal legge kabler og rørledninger, bygge plattformer, havner og andre konstruksjoner. Som nevnt under kap. 4.2, har det i de senere år vært drevet et program for utforskning av den norske kontinentalsokkel i NTNF's regi. Undersøkelsen blir foretatt i samarbeid med andre norske forskningsinstitusjoner.

8.2. Utførelse av utforskningen.

Norge har ikke idag det utstyr og den ekspertise som kreves for å gjennomføre alle slike undersøkelser på egen hånd. Vesentlige deler, særlig av de seismiske undersøkelser er derfor blitt utført av utenlandske spesialfirmaer, som også benyttes av oljeselskapene for slike undersøkelser. De fleste oljeselskaper har ikke selv bygget opp et eget apparat til dette, men baserer seg på kjøp av tjenester fra slike internasjonalt arbeidende spesialfirmaer.

Etter utvalgets oppfatning bør man ikke forsøke å bygge opp i statlig regi noe stort apparat eller foreta kostbare anskaffelser med sikte på å drive slike undersøkelser på egen hånd. De selskaper som har basert seg på slike undersøkelser, driver internasjonalt, og det er en hurtig utvikling og stor konkurranse på området. Det er derimot av viktighet at det også i statens organer blir bygget opp tilstrekkelig ekspertise til å kunne lede undersøkelsene, koordinere samarbeidet med norske vitenskapelige institusjoner og foreta en kontinuerlig vurdering av resultatene.

For at dette skal kunne gjøres, er det også nødvendig å satse på norske vitenskapelige institusjoner i betydelig utstrekning. Utvalget vil i denne forbindelse understreke at utforsk-

ningen av kontinentalsokkelen i høy grad har vitenskapelig interesse utover det som direkte tar sikte på å finne petroleum eller andre naturforekomster. Utvalget regner derfor med at det i mange tilfelle vil være riktig å bygge ut norske vitenskapelige institusjoner for at disse skal kunne bidra i større grad ved utforskningen av kontinentalsokkelen. Utvalgets standpunkt om ikke å bygge opp noe stort apparat innebærer derfor ikke annet enn en påpeking av det forhold at en rekke oppgaver er av så spesiell natur at de best kan ivaretas av spesialfirmaer.

8.3. Prospekteringsdata.

Foruten de informasjonen som skaffes gjennom egne undersøkelser, mottar staten data og prøver fra oljeselskapene som driver undersøkelser og boringer på kontinentalsokkelen. Det dreier seg om følgende grupper av informasjoner:

1. Geofysiske registreringer.
2. Prøver fra boringene.
3. Fysiske registreringer i borehullene (logger).
4. Selskapenes laboratorierapporter og vurderinger.

Slikt materiale mottar norske myndigheter i henhold til bestemmelser i kongelige resolusjoner av 9. april 1965 og 25. august 1967 og fastsatte konsesjonsvilkår. Det innsamles, sammenfattes og vurderes av Oljekontorets geologiske seksjon med assistanse av Norges geologiske undersøkelse. Det mottatte materiale er undergitt fortrolig behandling. Det frigis tidligst etter 5 år. Grunnen til dette er at opplysningene er et resultat av store investeringer og at de har økonomisk verdi. Oljeselskapene kan selge materialet til andre selskaper eller bytte med opplysninger vedrørende andre felter. Det materiale som kommer inn fra selskapene vil være av betydning for avgjørelser som departementet skal treffe. Materialet nyttes også til vurderinger av sikkerhetsmessige tiltak.

Når funn er gjort og det blir tale om produksjon, blir driftsplanlegging for en optimal utnyttelse av forekomsten (conservation) en viktig oppgave, som krever egen ekspertise.

8.4. Organisasjon.

Det fremgår av 8.3. at arbeidet med innhentning av informasjoner fra oljeselskapene og med undersøkelser på kontinentalsokkelen i dag er delt mellom Industridepartementets oljekontor og NTNF's kontinentalsokkelkontor. Hvis man ser isolert på de undersøkelser som vil bli foretatt i statlig regi, vil det kunne

være delte meninger om hvilket organ som naturlig burde forestå undersøkelsene og bearbeidingen av materialet. Det vil kunne argumenteres for at arbeidet bør utføres i et institutt, f. eks. under NTNF. Dette ville gi nær tilknytning til det vitenskapelige miljø.

Det vil også kunne pekes på at det til undersøkelsene knytter seg trekk av forretningsmessig karakter, blant annet i den forstand at resultatene kan selges. Dette vil kunne ses som et moment i favør av at oppgavene legges til et statsselskap.

Etter utvalgets oppfatning er den oppdeling av informasjonsinnhentningen som man har i dag uheldig. Det eneste hensiktsmessige må være å samle alle opplysningene om kontinentalsokkelen på ett sted. Derved kan man også bedre utnytte den samlede ekspertise som nå finnes i de to organer.

I kongelig resolusjon av 9. april 1965 om utforskning og utnyttelse av undersjøiske petroleumforekomster og i sikkerhetsforskriftene gitt ved kongelig resolusjon av 25. august 1969 er det bestemmelser om at oljeselskapene skal gjøre rapporter, opplysninger og annet materiale tilgjengelig for norske myndigheter. Myndighetene plikter å sørge for at materialet behandles fortrolig.

Etter utvalgets syn bør ordningen fortsatt være den at materialet fra oljeselskapene går til norsk myndighet. Det vil være riktig både fordi myndighetene trenger materialet til sitt arbeid, og dessuten for å markere myndighetenes ansvar for at materialet blir behandlet fortrolig.

Av det standpunkt utvalget har tatt følger at også undersøkelsene på kontinentalsokkelen i regi av staten og bearbeiding av materialet bør forestås av samme myndighet. Virksomheten bør naturlig konsentreres i direktoratet. Utvalget legger i denne forbindelse også vekt på at spørsmålet om i hvilken utstrekning undersøkelser og prioritering av geografiske områder skal foretas, delvis er av en slik art at avgjørelsene vil bli truffet av de politisk ansvarlige organer. Om undersøkelsene skulle foretas av statsselskapet, ville dette kunne medføre inngrep fra myndighetenes side i selskapets virksomhet på en måte som utvalget finner lite heldig.

Utvalget vil understreke at det nære samarbeid med forskningsinstitusjonene må føres videre selv om undersøkelsene av sokkelen blir lagt til et organ utenom NTNF.

Et slikt statsholdingselskap som utvalget foreslår etablert, vil neppe kunne regnes som «norsk myndighet» i relasjon til § 44 i kongelig resolusjon av 9. april 1965. Likevel er det klart at dette selskap for utøvelse av sin forretningsmessige virksomhet vil være meget in-

teressert i all informasjon om kontinentalsokkelen.

En del avtaler som gir staten rett til deltakelse når kommersielt funn er gjort, gir også staten rett til alle opplysninger i egenkap av deltaker. Dersom retten til deltakelse utøves av statsselskapet, vil også dette bli stående som mottaker av opplysningene.

Utvalget vil tilrå at gjeldende bestemmelser blir endret slik at også det non-operative statsholdingselskap for fremtiden får full adgang til alt materiale vedrørende kontinentalsokkelen. Utvalget vil i denne forbindelse minne om at det er mulig å drive den statlige forretningsdrift i regi av norsk myndighet med full adgang til alt materiale. Den omstendighet at man velger en mer hensiktsmessig form for statens forretningsdrift bør ikke i denne relasjon føre til et dårligere utgangspunkt.

Utvalget vil imidlertid peke på at oljeselskapenes krav på fortrolig behandling av materialet må respekteres. Det bør derfor gis regler som sikrer at materialet fra et selskap ikke gjennom statsholdingselskapet gjøres kjent for konkurrenter som holdingselskapet måtte samarbeide med, men at de fortrolige opplysninger bare kan nyttes kommersielt som en integrerende del av det materiale som gir grunnlag for holdingselskapets disposisjoner.

Kapittel 9 — Forslag til organisasjon.

Utvalget har i kap. 7 foreslått følgende organisasjon for behandling av saker vedrørende undersjøiske naturforekomster:

Industridepartementet
Direktorat
Statsholdingselskap
samt et forhandlingsutvalg og et samrådsutvalg.

9.1. Industridepartementet.

I innstillingen om den sentrale forvaltningsorganisasjon (Modalsliutvalget) uttaler flertallet bl. a. (på side 78):

«Man bør tilstrebe en nedbygging av departementene slik at de kan fungere effektivt som statsrådets politiske sekretariater. Departementenes hovedoppgave bør være å bistå statsråden med å løse de oppgaver han har i egenkap av statsråd.

Arbeidsdelingen mellom departementene og direktoratene må være slik at departementene har de prinsipielle avgjørelser og avgjørelser som etter vår grunnlov må treffes av Kongen. Gjennomføringen av en besluttet politikk, administrasjonen av de ytre etater og detaljbehandling av vanlige administrative saker må så langt som mulig legges til direktorater.»

Utvalget vil tilrå at dette prinsipp i hovedsaken blir lagt til grunn for departementets

behandling av saker som gjelder naturforekomster på kontinentalsokkelen.

Det følger uten videre at Industridepartementet må stå for behandlingen av saker som skal forelegges Kongen og Stortinget. Det gjelder i første rekke utformingen av nasjonal målsetting for utnyttelsen av naturforekomstene på kontinentalsokkelen og utferdigelse av lover. Generelle bestemmelser og forskrifter må også — på viktigere områder — fastsettes av departementet eller av Kongen. Det gjelder bl. a. fastsettelse av alminnelige hovedvilkår for undersøkelses- og utvinningstillatelser.

Industridepartementet vil også få til oppgave å følge opp den generelle målsetting som Stortinget fastlegger. Innenfor denne ramme må Industridepartementet — i samarbeid med bl. a. Finansdepartementet — stå for utformingen av sektormålsetting og langtidspaner.

Behandlingen av vanlige administrative saker bør så langt som mulig legges til direktoratet. I nødvendig utstrekning kan departementet trekke opp generelle og prinsipielle retningslinjer for behandlingen.

Endel saker er likevel av en slik art at avgjørelsen bør treffes av departementet.

Etter utvalgets oppfatning bør avgjørelse om utlysning av blokker treffes av departementet. Utvalget antar også at fullmakten til å meddele undersøkelses- og utvinningstillatelser bør ligge i departementet. Det samme gjelder tillatelser til produksjon, transport, ilandføring o. l. Slike saker er av så vidtrekkelige og politisk natur at de i alminnelighet vil kreve avgjørelse av statsråden. Det vises til avsnitt 9.2.

Når det gjelder de saker som utvalget har foreslått behandlet i departementet, vil utvalget understreke at departementet — i den utstrekning det selv finner det hensiktsmessig — må kunne la sakene forberede i direktoratet. Utvalget har bl. a. overveiet spørsmålet om direktoratet bør foreta en vurdering av søknader om utvinningstillatelser m. v. og gi en innstilling i slike saker til departementet. En antar at en slik ordning vil kunne være hensiktsmessig, men finner ikke å burde foreslå dette som et obligatorisk ledd i saksbehandlingen.

Under behandlingen av direktoratet nedenfor kommer utvalget nærmere inn på hvilke saksområder som bør legges til dette organ. I endel saker kan det være tvil om avgjørelsen bør treffes av direktoratet eller av departementet. Utvalget finner ikke grunn til å foreta noen detaljert gjennomgåelse av dette spørsmål, idet en antar at departementet til enhver tid må ta standpunkt til hvilke avgjørelser som skal delegeres.

Petroleumssakene behandles i dag av Oljekontoret, som hører under Administrasjonsavdelingen i Industridepartementet. Under samme avdeling sorterer også Bergverkskontoret, Administrasjonskontoret, Budsjett- og økonomikontoret samt Sekretariatet.

I Glesne-utvalgets innstilling om planleggings- og budsjetteringsorganene i staten er det anbefalt å føre Oljekontoret og Bergverkskontoret ut av Administrasjonsavdelingen.

Utvalget finner det ikke riktig å komme med noe forslag om endring av organisasjonen i departementet på det nåværende tidspunkt, før man har fått noen erfaring for hvordan arbeidsmengden vil bli etter etableringen av et direktorat og et statsselskap. Utvalget vil likevel understreke nødvendigheten av at avdelingens ledelse får tilstrekkelig tid til å holde en fast hånd om sakene som gjelder naturforekomstene på kontinentalsokkelen. På litt lengre sikt kan det derfor vise seg nødvendig å skille Oljekontoret og Bergverkskontoret ut i en egen avdeling.

9.2. Statens forhandlingsutvalg.

Dersom den formelle myndighet til å meddele undersøkelses- og utvinningstillatelser m. v. blir lagt til departementet, vil utvalget finne det naturlig at departementet selv har ansvaret for forhandlingene med oljeselskapene om vilkårene for slike tillatelser. Utvalget vil tilrå at dette praktisk ordnes ved oppnevning av et forhandlingsutvalg som blir gitt de nødvendige fullmakter, instruksjoner og retningslinjer for forhandlingene. Forhandlingsutvalget forutsettes å stå i nær kontakt med departementet under forhandlingene, slik at det resultat partene kommer frem til, kan anses som det endelige.

Utvalget finner ikke grunn til å gå nærmere inn på sammensetningen av et slikt forhandlingsutvalg, idet en antar at departementet bør stå fritt i så måte. En vil imidlertid understreke at forhandlingsutvalget må kunne dra nytte av all ekspertise både innen direktoratet og statsholdingselskapet, hva enten dette skjer gjennom oppnevning av medlemmer fra disse organer eller på annen måte. Likeledes må det til forhandlingsutvalget kunne benyttes personer med særlig kompetanse både i og utenfor statsadministrasjonen.

9.3. Direktoratet (Sokkeldirektoratet).

Direktoratet forutsettes å bistå departementet med løsningen av de oppgaver det har fått seg tillagt (nasjonal målsetting, lovgivning, generelle bestemmelser og forskrifter, planlegging, meddelelse av undersøkelses- og utvinningstillatelser m. v.). Denne bistand kan skje

gjennom forberedelse av forskjellige saker, ved utredninger, ekspertbistand o. l.

Direktoratet bør dessuten få overført til seg nærmere bestemte saksområder, med fullmakt til å treffe avgjørelser.

Utvalget vil tilrå at direktoratet gis ansvaret for kontrollen med at sikkerhetsbestemmelsene blir oppfylt. Utvalget sikter med dette både til gjeldende sikkerhetsbestemmelser og bestemmelser som senere måtte bli fastsatt for produksjon, ilandføring m. v.

Direktoratet bør forestå den økonomiske kontroll, det vil si kontrollen med alle data som har betydning for fastsettelse av produksjonsavgift, herunder produserte kvanta. Direktoratet bør også bistå Finansdepartementet og skattemyndighetene med kontroll av data som har betydning for skatter og avgifter. Den nærmere fordeling av arbeidsoppgavene på dette område forutsettes løst i samråd med Finansdepartementet.

Kontrollen med oppfyllelsen av andre konsekvensvilkår bør også foretas av direktoratet.

Utvalget har i kap. 8 drøftet spørsmålet om undersøkelser på kontinentalsokkelen og bearbeiding av materiale som mottas fra rettighetshaverne, og kommet til at disse oppgaver bør legges til direktoratet.

Utvalget antar videre at direktoratet bør få delegert en vesentlig del av den myndighet som etter kgl. res. av 9. april 1965 om utforskning og utnyttelse av undersjøiske naturforekomster er lagt til departementet. Utvalget finner ikke grunn til å gi et detaljert forslag på dette punkt, idet en antar at grensedragningene delvis må skje etter hvert på grunnlag av erfaring.

Utvalget vil foreslå følgende oppbygging av direktoratet:

Teknisk avdeling
 Institutt (undersøkelser m. v.)
 Forvaltningsavdeling (juridisk/
 økonomisk)
 Administrasjonskontor
 Sokkeldirektoratets råd.

9.3.1. Den tekniske avdeling

forutsettes bl. a. å ha ansvaret for sikkerhetsforskriftene og kontrollen i medhold av disse. Det vil antakelig også være naturlig at den tekniske avdeling får ansvaret for «conservation» og andre saker av teknisk natur, f. eks. endel avgjørelser i henhold til kgl. res. av 9. april 1965, hvor fullmakten måtte bli delegert til direktoratet.

Den tekniske kontroll i medhold av sikkerhetsforskriftene utføres dels av andre institusjoner som har fått myndighet delegert av Industridepartementet, jfr. kap. 4. Det innebæ-

rer at selskaper som driver virksomhet på kontinentalsokkelen ofte må henvende seg til en rekke forskjellige institusjoner for å få de nødvendige godkjennelser.

Utvalget antar at de forskjellige faglige organer (Sjøfartsdirektoratet, Arbeidstilsynet m. v.) fortsatt må foreta kontrollen innenfor sine områder, idet funksjonene ikke bør tas ut av sin faglige sammenheng. Det ville imidlertid være ønskelig med en større grad av koordinering. Direktoratet bør ha sin oppmerksomhet henvendt på dette forhold og søke å få istand en best mulig koordinering.

9.3.2. *Instituttet* (Norges Sjøbunninstitutt)

forutsettes å stå for utforskningen på kontinentalsokkelen, dels gjennom egne undersøkelser, dels gjennom innhenting og bearbeiding av materiale fra rettighetshaverne. Når det gjelder egne undersøkelser, forutsettes instituttet bygget opp med sikte på å lede og koordinere arbeidet sammen med norske vitenskapelige institusjoner og ved engasjement av norsk og utenlandsk ekspertise.

Utvalget antar at det vil være en fordel å gi dette organ formen av et institutt fremfor å la det inngå som en vanlig avdeling i direktoratet, idet man på denne måte lettere kan bevare kontakten med det vitenskapelige miljø, noe som igjen vil ha betydning for forskning, utdanning og rekruttering. Instituttet forutsettes likevel å inngå som en del av direktoratet, underlagt direktørens myndighet. Dette vil innebære en noenlunde tilsvarende ordning som ved Fiskeridirektoratets havforskningsinstitutt.

9.3.3. *Forvaltningsavdelingen*

tenkes bygget opp med juridisk og økonomisk ekspertise. Den bør bl. a. få til oppgave å ta seg av en vesentlig del av de forvaltningsmessige spørsmål som vil reise seg i forbindelse med gitte tillatelser av forskjellig art. Den bør ta seg av den økonomiske kontroll vedrørende inngåtte kontrakter både for såvidt angår produksjonsavgiften og — i samarbeid med Finansdepartementet — bistå med kontrollen for såvidt angår skatter og avgifter. Avdelingen må bygges opp slik at den også blir i stand til å bistå Industridepartementet i økonomiske spørsmål, f. eks. ved fastsettelse av basispris for produsert olje, og ved utredninger av forskjellig art.

9.3.4. *Administrasjonskontoret*

foreslås opprettet for å ta seg av direktoratets interne administrasjon (budsjett, personalforvaltning, kontoradministrasjon og andre servicefunksjoner).

9.3.5. *Sokkeldirektoratets råd*

Utvalget vil tilrå at det oppnevnes et råd for direktoratet. Rådet bør bestå av 3—5 medlemmer, som utpekes på grunnlag av personlige kvalifikasjoner, og med innsikt fra noe forskjellige områder innen næringsliv og forskning.

Rådet bør etter utvalgets oppfatning ikke være noe nødvendig mellomledd mellom departement og direktorat, men fungere som et rådgivende organ for direktoratets ledelse. Det bør ha til oppgave å vurdere mer langsiktige spørsmål, policy m. v. og gi uttalelse i større saker som ikke omfattes av tidligere gitte retningslinjer.

9.4. *Statsholdingselskap.*

I kapittel 7 har utvalget foreslått etablert et statsholdingselskap med formål å ta seg av bestemte interesser og oppgaver. Etter retningslinjer trukket opp i Ot. prp. nr. 22 for 1964—65 s. 54, vil dette selskap bli å organisere etter aksjeloven.

Forslaget bygger på den forutsetning at statsmyndighetene er rede til å overdra til selskapet visse rettigheter av økonomisk art som staten har sikret seg i forbindelse med meddelelse av utvinningstillatelser og til å gi det rimelige fullmakter til å treffe avgjørelser om løsningen av forskjellige oppgaver på grunnlag av forretningsmessige vurderinger. Utvalget vil i denne sammenheng gi sin prinsipielle tilslutning til de synspunkter som er fremholdt i innstillingen s. 49 fra Statsselskapskomitéen av 1957. Komitéen går her sterkt mot innskrenkninger i ledelsens forretningsmessige fullmakter. Den uttaler blant annet:

«På lengre sikt synes det beste vern å være at styret har en klar forretningsmessig fullmakt, at man velger styret med omhu, og at departementet har kontakt med styret. En slik ordning synes bedre enn overføring av forretningsmessige avgjørelser fra styret til departementet.»

Utvalget er klar over at petroleumssakene i tiden fremover vil engasjere politiske myndigheter og at disse må trekke opp de retningslinjer som skal følges. Det vil ikke være unaturlig at dette, i all fall i noen tid, resulterer i større begrensninger i styrets fullmakter enn ønskelig fra et rent forretningsmessig synspunkt. Utvalget vil understreke at det tidligst mulig må gjøres klart hvilke forretningsmessige fullmakter styret skal ha.

Ved inngåelse av forretningsmessige samarbeidsavtaler med private selskaper vil det være essensielt at beslutningsprosessen i statselskapet ikke blir for omfattende og tidkrevende. Det må være siktemålet at statssel-

skapet skal kunne handle like raskt som sine medkontrahenter. Utvalget vil sterkt anbefale at et eventuelt statselskap etableres med full forretningsmessig handlefrihet for styret innenfor klare fullmakter gitt av de politiske myndigheter.

Utvalget er på det rene med at departementet har behov for å bli orientert om selskapets virksomhet for at det eventuelt på generalforsamling kan trekke opp hovedlinjer for virksomheten og også etter omstendighetene gripe inn i viktigere saker. Det må dog ikke stilles slike krav til departementet på dette feltet at kravene kommer i strid med selve hensikten med å etablere selvstendige statselskaper med forretningsmessig handlefrihet.

Statselskapet foreslås organisert som et holdingselskap. Engasjementer i operativ virksomhet vil da vesentlig skje gjennom selskaper som stiftes i samarbeid med andre, gjennom samarbeidsavtaler med bestående selskaper eller gjennom egne datterselskaper. Utvalget anser dette for å være den mest hensiktsmessige form for statlig forretningsmessig engasjement innen petroleumssektoren. Ordningen vil gi muligheter for organisatorisk fleksibilitet, delegering og effektivisering. Det har tidligere vært pekt på at organisering av statlig forretningsdrift gjennom et holdingselskap med underselskaper reiser visse særlige spørsmål i relasjon til den konstitusjonelle kontroll. Utvalget går ikke utførlig inn på disse forhold. Det har lagt til grunn at konstitusjonelle hensyn ikke utelukker den ordning som utvalget anser mest hensiktsmessig for statens forretningsmessige engasjement.

Når det gjelder de gjøremål som selskapet vil få, viser utvalget til det som er sagt i kap. 7. Utvalget har lagt til grunn at holdingselskapet vil få overdratt en del rettigheter av økonomisk art som staten har sikret seg i forbindelse med meddelelse av utvinningstillatelser i kraft av sin rett til undersjøiske naturforekomster på kontinentalsokkelen. Det vil da bli holdingselskapets oppgave å ivareta disse rettigheter best mulig. Utvalget nevner at selskapet selv ikke nødvendigvis må delta direkte i utnyttelsen av alle rettigheter staten har sikret seg overfor konsesjonærer. Det vil kunne tenkes at selskapet etter avtale med konsesjonærene finner å burde selge enkelte rettigheter. Dette vil kunne skje f. eks. som ledd i finansieringen av andre oppgaver som selskapet finner å ville konsentrere seg om, men også av den grunn at rettigheten synes mest hensiktsmessig å burde utnyttes av eller sammen med andre, som f. eks. Norsk Hydro A/S og andre større norske selskaper eller grupper. Holdingselskapet vil også kunne bli tildelt egne utvinningstillatelser, f. eks. på nøk-

kelblokker. Det må da ta standpunkt til hvorledes slike rettigheter mest praktisk skal håndteres. For øvrig vil det for et aktivt statsholdingselskap være muligheter for å tre inn i et vidt register av samarbeidsavtaler med andre selskaper.

Utvalget vil understreke viktigheten av at det i fullmaktene til styret klargjøres hvilken handlefrihet det har blant annet på de områder som er nevnt ovenfor. Det må også tas standpunkt til om det for visse typer av avtaler skal være et vilkår at holdingselskapet skal være majoritetsaksjonær i samarbeidsselskaper. Utvalget vil ikke tilrå noen slik begrensning i fullmakten.

Utvalget vil antyde følgende vide formålsparagraf for selskapet:

Selskapet har til formål selv eller gjennom deltakelse i andre selskaper å drive virksomhet som har tilknytning til undersøkelser etter, utvinning, foredling og markedsføring av petroleum og andre naturforekomster.

Den aktuelle virksomhet i selskapet vil være begrenset av de fullmakter som til enhver tid er gitt av de politiske myndigheter.

Styret bør bestå av 5 medlemmer som velges på grunnlag av personlige kvalifikasjoner. Styret bør i samråd med statsråden i Industridepartementet ansette administrerende direktør. De to første vesentlige oppgaver som vil falle på styret og administrerende direktør, vil være å utarbeide planer for selskapets virksomhet for en tid fremover og å ansette folk med særlige kvalifikasjoner til å løse de oppgaver som allerede foreligger, og som vil reise seg i tiden fremover. Selskapet bør etableres snarest.

Til å dekke det kapitalbehov selskapet vil ha i innledningsfasen foreslår utvalget bevilget 5 mill. kroner. Utviklingen vil så vise hvor store beløp som senere må kanaliseres til selskapet i form av egenkapital eller lån. Det må understrekes at hvis statsmyndighetene ønsker et statselskap som skal spille en konstruktiv og aktiv rolle, vil det dreie seg om meget betydelige beløp som de forretningsmessige organer må kunne disponere over ved raske avgjørelser. Utvalget vil gjerne slå fast at dersom de politiske myndigheter setter opp en krevende målsetting for selskapet, må man ta konsekvensen og være villig til å skaffe selskapet de nødvendige midler uten hinder av aktuelle budsjettmessige prioriteringsvansker. Utvalget går ikke nærmere inn på de måter kapitaltilførslene til selskapet kan foregå på.

Blant de norske selskaper som driver på den norske kontinentalsokkel har Norsk Hydro A/S hittil engasjert seg sterkest.

Etter utvalgets syn vil staten ikke kunne overlate uten vederlag rene statseide økono-

miske rettigheter til et selskap som ikke er 100 pst. statseid. I denne forbindelse vises til det som er anført i kap. 7 foran. På den annen side burde forholdene ligge særlig godt til rette for et utstrakt samarbeid mellom det statlige holdingselskap og Norsk Hydro A/S med de siktemål dette selskap har innenfor petroleumssektoren. Det vil bli en oppgave for departementet å foreta en avveining av de to selskapers interesser og å bidra til å koordinere disse ifall det skulle reise seg problemer som vanskelig lar seg løse ved direkte forhandlinger.

Utvalget nevner til slutt at det i forbindelse med etableringen av statsholdingselskapet vil kunne reise seg visse skattespørsmål som utvalget ikke har gått nærmere inn på.

9.5. Koordineringsspørsmål.

Utvalget vil understreke nødvendigheten av best mulig koordinering. Dette gjelder så vel i forhold til de forskjellige organer som skal arbeide med kontinentalsokkelsaker, som i forhold til andre offentlige organer.

9.5.1. Interdepartementalt utvalg.

Industridepartementet har — etter det utvalget har fått opplyst — tatt skritt til å oppnevne et interdepartementalt utvalg for spørsmål vedrørende undersøkelser etter og utvinning av petroleum.

Utvalget vil bli sammensatt av representanter for følgende departementer:

Industridepartementet
Fiskeridepartementet
Forsvarsdepartementet
Utenriksdepartementet
Kommunal- og arbeidsdepartementet
Samferdselsdepartementet
Finansdepartementet
Handelsdepartementet

Utvalget går ut fra at det interdepartementale utvalg vil bli opprettholdt også etter en slik omorganisering som foreslått av utvalget, med opprettelse av direktorat og statsselskap.

9.5.2. Samordningsråd.

Industridepartementet vil blant annet få til oppgave å sørge for koordinering av direktoratets og statsselskapets virksomhet. Utvalget vil tilrå at denne koordineringsoppgaven blir brakt inn i faste former ved at det opprettes et samordningsråd bestående av ekspedisjonssjefen for den avdeling i Industridepartementet hvor petroleumssakene sorteres, formannen i direktoratets råd og formannen i styret for statsselskapet. Rådet bør ha faste møter. Det forutsettes at også direktørene for direktoratet og statsselskapet skal kunne delta i møtene når det anses hensiktsmessig.

Utvalget antar at et samordningsråd vil være nyttig, blant annet for at spørsmål av betydning skal kunne drøftes på et tidligst mulig tidspunkt. Samordningsrådet bør etter utvalgets oppfatning spesielt få til oppgave å legge opp en systematisk og konstruktiv initierende virksomhet med sikte på å åpne mulighetene for norsk industri. Utvalget ser det som meget viktig at det blir ført en aktiv politikk på dette området, og en antar at dette best kan sikres ved at et bestemt organ, nemlig samordningsrådet, får ansvaret for gjennomføringen.

9.6. Virkninger for nåværende organer.

Utvalgets forslag om organisasjon og arbeidsfordeling innebærer at følgende arbeidsoppgaver vil bli overført til direktoratet fra andre organer:

- Teknisk kontroll i medhold av sikkerhetsforskriftene overføres fra petroleumsteknisk seksjon i Oljekontoret til direktoratets tekniske avdeling.
- Innhenting og bearbeiding av materiale fra rettighetshaverne overføres fra petroleumsgesologisk seksjon i Oljekontoret til direktoratets institutt for utforskning.
- En del av oppgavene som utføres av juridisk/administrativ seksjon i Oljekontoret vil bli delegert til direktoratet.
- Arbeidet med geologiske og geofysiske undersøkelser på kontinentalsokkelen overføres fra NTNFS kontinentalsokkelkontor til direktoratets institutt for utforskning.

Utvalgets forslag innebærer overføring av det alt vesentlige av de arbeidsoppgaver som i dag utføres av NTNFS kontinentalsokkelkontor og Oljekontorets petroleumstekniske og petroleumsgesologiske seksjoner. Utvalget antar at dette vil føre til nedleggelse av de nevnte organer, selv om det muligens fortsatt kan bli aktuelt å beholde en viss ekspertise i NTNFS og Industridepartementet på disse områder.

Videre antar utvalget at det initiativ NTNFS har vist på de felter som utvalget foreslår innordnet i en permanent organisasjonsstruktur vil bli fulgt av en innsats på andre teknisk-naturvitenskapelige pioneroppgaver som sokkelaktivitetene medfører.

Både NTNFS kontinentalsokkelkontor og Oljekontoret i Industridepartementet er opprettet midlertidig. Stillingene er besatt ved engasjement. En del av stillingene i Kontinentalsokkelkontoret er utdanningsstillinger.

Utvalget regner med at de fleste av de ansatte i de organer som foreslås lagt ned, vil være interessert i å finne sin naturlige plass

innenfor den nye permanente organisasjonsstruktur.

Statens oljeråd ble oppnevnt i april 1965, med mandat å være rådgivende og innstillende organ for Industridepartementet i saker vedrørende utforskning og utnyttelse av petroleum på den norske kontinentalsokkel. Utvalget antar at med den nye organisasjon som er foreslått opprettet — med tilhørende styre og råd — og i betraktning av det foreslåtte forhandlingsutvalg, samordningsråd og interdepartementale utvalg — vil det neppe lenger være behov for et særskilt oljeråd. Den ekspertise som departementet trenger for behandlingen av petroleumssakene, bør kunne konsentreres i de organer utvalget har foreslått opprettet.

Utvalgets forslag til omorganisering vil ikke i seg selv innebære noen vesentlig utvidelse av det bestående apparat. En antar at direktoratet ved etableringen bør gis et antall stillinger som noenlunde tilsvarer de stillinger som inndras i Kontinentalsokkelkontoret og Oljekontoret. Statsselskapets stab og en styrkelse av Statsselskapsavdelingen vil måtte komme i tillegg.

Utvalget vil imidlertid understreke at nye arbeidsoppgaver i tiden fremover vil kreve betydelig utbygging av apparatet.

Kapittel 10 — Særlige spørsmål.

10.1. Svalbard.

De organer utvalget har foreslått bygget opp, skal i første rekke behandle saker som gjelder undersjøiske naturforekomster. Det er den senere tids utvikling på kontinentalsokkelen som har gjort det nødvendig med en slik organisasjon. Det er dermed ikke uten videre gitt at organisasjonens arbeidsområde skal være begrenset til saker som gjelder kontinentalsokkelen. Tvertimot har utvalget kunnet konstatere at i andre land behandles f. eks. petroleumssakene av de samme organer hva enten undersøkelsene og utvinningen finner sted på land eller på kontinentalsokkelen.

På det norske fastland er de geologiske forhold slik at man ser bort fra mulighetene for å finne petroleum.

Annerledes er forholdet for Svalbards vedkommende. Der blir det drevet undersøkelser etter petroleum.

Svalbard er underlagt norsk statshøyhet. I følge Svalbardtraktaten av 9. februar 1920 (signert eller tiltrådt av 35 land) gjelder likevel en rekke særregler og innskrenkninger i suvereniteten for dette område. Etter traktatens artikkel 8 forpliktet Norge seg til å istandbringe en bergverksordning for Svalbard. Etter traktatens bestemmelser skal berg-

verksordningen blant annet utelukke alle forrettigheter, monopoler eller begunstigelser til fordel for staten eller for undersåtter av de kontraherende parter, Norge innbefattet.

Bergverksordningen for Svalbard er fastsatt ved kgl. res. av 7. august 1925, etter at den på forhånd var forelagt for signatarmaktene.

Bergverksordningen gjelder for petroleum på samme måte som for andre økonomisk utnyttbare mineraler.

Etter bergverksordningens §§ 9 og 10 har den som oppdager en naturforekomst rett til — på nærmere angitte vilkår — å anmelde dette og kreve utmål. Anmeldelsen skal ledsages av en prøve av det fundne. Ved kgl. res. av 3. juni 1966 er det fastsatt at utmål kan gis på geologiske indikasjoner på at betingelsene for funn av petroleum er til stede.

Det alt overveiende arbeid som angår tildeling av utmål på petroleum på Svalbard faller på bergmesteren. Bare i liten grad blir Industridepartementet ved Bergverkskontoret og Oljekontoret trukket inn i det normale arbeid.

Ved funnpunktanmeldelse på petroleum skal anmeldelsen følges av et geologisk og geofysisk materiale som på fyldestgjørende måte viser at betingelsene for funn er til stede. I praksis vil det si at funnpunktet ligger innenfor en lukket struktur som kan være en petrolumsfelle.

Bedømmelsen av det innsendte materiale påligger bergmesteren, som til hjelp i dette arbeid innhenter uttalelse fra sine geologiske og geofysiske konsulenter som er utpekt av Industridepartementet. I den utstrekning bergmesteren finner det nødvendig konsulteres også Oljekontoret.

I følge bergverksordningens § 15 påhviler det utmålshaveren en viss arbeidsplikt. Denne kan beregnes samlet for flere utmål som ligger i viss avstand fra et oppgitt punkt. Det kan gis dispensasjon fra arbeidsplikten når nærmere angitte grunner foreligger. Søknad om dispensasjon avgjøres av Industridepartementet etter innstilling fra bergmesteren og etter innhentet uttalelse fra Svalbardutvalget.

Når det gjelder avgjørelser angående utmål på Svalbard, handler bergmesteren — ifølge bergverksordningen — selvstendig. Det er imidlertid naturlig at han i mere prinsipielle avgjørelser søker råd i Industridepartementet.

Det kunne nok vært hensiktsmessig med et mer ensartet regelverk for alle saker som gjelder undersøkelse etter og utvinning av petroleum. Det kunne også vært hensiktsmessig å samle alle slike saker under ett organ. Svalbard-traktaten gjør det imidlertid tungvint å endre bergverksordningen. Etter utvalgets syn bør derfor behandlingen av saker vedrørende

petroleumut mål på Svalbard inntil videre skje på samme måte som hittil, idet en forutsetter at det etablerte samarbeid mellom de forskjellige faglige organer blir opprettholdt.

Sikkerhetsregler for boring etter petroleum på Svalbard er for tiden under utarbeidelse. Når slike regler er fastsatt, vil det være naturlig at den tekniske kontroll delegeres til direktoratet og utføres av dettes inspektører.

10.2. Andre naturforekomster enn petroleum.

Ved kgl. res. av 12. juni 1970 er det fastsatt midlertidige regler for undersøkelse etter andre undersjøiske naturforekomster enn petroleum. Bestemmelsene omfatter andre mineralske forekomster enn petroleum, uorganiske forekomster, samt kull på havbunnen og i dens undergrunn. Tillatelse til slike undersøkelser kan i medhold av resolusjonen gis av Industridepartementet.

Interessen for naturforekomstene på kontinentalsokkelen er i dag vesentlig konsentrert om petroleum. Mulighetene for å utnytte andre forekomster på en økonomisk lønnsom måte kan foreløpig synes fjern. Den tekniske og økonomiske utvikling kan imidlertid endre dette forhold, kanskje raskere enn man i dag regner med. Utvalget vil derfor understreke betydningen av at staten — som eier av forekomstene — i tide skaffer seg best mulig kunnskap om kontinentalsokkelen, også med henblikk på andre naturforekomster enn petroleum.

Slik situasjonen er i dag, er det ikke grunnlag for å opprette noe eget organ til å ta seg av de spørsmål som gjelder andre naturforekomster enn petroleum. Etter utvalgets oppfatning bør ansvaret for behandlingen av saker som gjelder undersøkelser etter eller utnyttelse av undersjøiske naturforekomster ligge i de samme organer, hva enten det dreier seg om petroleum eller andre ikke-organiske naturforekomster. Dette vil etter utvalgets oppfatning være naturlig ut fra den saklige sammenheng. Det kan i den forbindelse blant annet pekes på at undersøkelser etter petroleum også kan gi opplysninger av betydning for spørsmålet om andre naturforekomster. Videre kan undersøkelser etter petroleum kombineres med undersøkelser som spesielt tar sikte på andre naturforekomster.

Utvalget finner ikke å kunne komme nærmere inn på spørsmålet om i hvilken utstrekning staten bør foreta undersøkelser og innsamling og bearbeidning av materiale med sikte på andre naturforekomster enn petroleum. De ansvarlige organer må dog til enhver tid vurdere dette spørsmål i relasjon til kostnadene og de muligheter som måtte være tilstede for utnyttelse.

10.3. Spesialutdannelse.

En avgjørende forutsetning for at Norge i noen særlig grad skal kunne ta del i utnyttelsen av de muligheter som synes å åpne seg på kontinentalsokkelen, er at det bygges opp tilstrekkelig ekspertise. Både innenfor de statlige organer som skal behandle saker av denne art og innenfor norsk næringsliv, vil det være behov for kvalifiserte personer med kyndighet av forskjellig art innen området petroleumsindustri. I en viss utstrekning kan det engasjeres utenlandske eksperter, men den vesentligste del av behovet bør etter utvalgets oppfatning etter hvert søkes dekket gjennom utdannelse av norsk personell.

I utvalgets mandat heter det blant annet:

«Utvalget skal ikke vurdere eller fremme forslag til organisasjon i forbindelse med vitenskapelig utforskning eller utdannelse.»

Hermed forstår utvalget den grunnleggende utdannelse og den vitenskapelige virksomhet som naturlig foregår i våre universiteter og vitenskapelige institusjoner. Utvalget har i brev av 6. november 1970 til Industridepartementet anbefalt at spørsmålet om vitenskapelig utforskning og utdannelse tas opp av andre organer med henblikk på raskt å kunne møte de økede behov innen denne sektor som en optimal utnyttelse av kontinentalsokkelmulighetene medfører. Brevet følger som vedlegg.

I tillegg til den grunnleggende utdannelse som kan gis ved våre universiteter og høyskoler, vil det ofte være behov for videregående spesialutdannelse i utlandet.

Utvalget vil i denne forbindelse sterkt understreke tidsfaktoren. Dersom kvalifiserte personer skal være tilgjengelige i det øyeblikk det er behov for dem, må spesialutdannelsen være påbegynt tidligere. Det er derfor nødvendig med planlegging og gjennomføring av tiltak med sikte på å dekke et rimelig antatt behov for kvalifisert personell.

NTNF har gjennom opprettelse av endel utdannelsesstillinger tatt et betydningsfullt initiativ i denne retning. Stillingene inngår i Kontinentalsokkelkontoret. Utvalget vil tilrå at NTNF fortsetter utdannelsesvirksomheten i samarbeid blant annet med de organer som vil ha behov for slikt kvalifisert personell.

Utvalget vil videre tilrå at de statlige organer som skal behandle kontinentalsokkelsakene planlegger sitt personellbehov på lengre sikt og i nødvendig utstrekning sørger for å få utdannet folk til å dekke behovet.

10.4. Personellbehov og lønsspørsmål.

Innenfor de statlige organer som skal stå for behandlingen av saker vedrørende undersjøiske naturforekomster, må det bygges opp

ekspertise på en rekke områder. Utvalget har ikke grunnlag for å anslå personellbehovet i årene fremover, men vil understreke at det under enhver omstendighet vil måtte finne sted en sterk ekspansjon i forhold til den nåværende organisasjon.

Lønsspørsmålene vil reise særlige problemer. Petroleumsbransjen er internasjonal, og lønnsnivået for høyt kvalifisert personell ligger langt over det tilsvarende norske.

I en viss utstrekning vil det utvilsomt bli nødvendig å engasjere utenlandske eksperter. Dette vil ikke la seg gjøre innenfor rammen av statens lønnsregulativ.

Når det gjelder rekruttering til utdannelsestillinger o. l., antar utvalget at søkningen — ihvertfall i den første tid — vil bli god. Det dreier seg om et nytt felt med interessante perspektiver, som antakelig vil virke tillokken- de på mange. På litt lengre sikt må man imid- lertid se i øynene at de statlige organer kan stå i fare for ikke å få dekket behovet for kvalifiserte medarbeidere dersom avlønningen skulle bli liggende markert lavere enn innen- for ikke-statlige foretak i petroleumsbransjen.

Utvalget er klar over at dette er et generelt problem, særlig på de områder hvor staten konkurrerer direkte med det private nærings- liv om arbeidskraften. Etter utvalgets oppfat- ning vil problemet likevel gjøre seg gjeldende med særlig styrke innenfor petroleumssektoren. Tilgangen på kvalifiserte fagfolk vil være meget begrenset og man må regne med etter- spørsel såvel fra norske som utenlandske sel- skaper.

Når det gjelder personell som skal gis ut- danning etter ansettelsen, foreligger det muli- gheter for å kreve at vedkommende binder seg til tjenesten for en viss tid. Virkningen av slike kontraktsvilkår er imidlertid begrenset og gir neppe noen varig løsning av problemet. Utvalget vil likevel tilrå at spørsmålet blir nærmere overveiet.

Under enhver omstendighet mener utvalget at det blir nødvendig med et fleksibelt lønns- system for de statlige organer som skal be- handle petroleumssakene.

Etter de gjeldende regler vil statsholding-

selskapet ikke være bundet av statens lønns- regulativ. Selskapets ledelse vil kunne fast- sette de lønsvilkår som er nødvendig for å få kvalifisert personell.

Departementet og direktoratet vil i prinsip- pet være bundet av statens lønnsregulativ. Ut- valget vil tilrå at man ved lønsplasseringen av de enkelte stillinger tar hensyn til søkerens kvalifikasjoner og de spesielle forhold som er tilstede innen oljebransjen. Utvalget vil dess- uten tilrå at det i nødvendig utstrekning blir gitt adgang til å fravike lønnsregulativets sat- ser, særlig ved tidsbegrensede engasjementer av spesialister.

Utvalget vil tilrå at toppstillingen for di- rektoratet blir besatt ved åremålskontrakt, og at spørsmålet blir vurdert også for statssel- skapets vedkommende.

10.5. Informasjon.

Utnyttelsen av samfunnets naturressurser står sentralt i offentlighetens interesse. Utval- get ser det som en meget viktig oppgave for de statlige organer som skal behandle saker vedrørende naturforekomstene på kontinental- sokkelen å sørge for at det blir gitt best muli- og nøktern informasjon om hele saksområ- det. Utvalget er klar over at det ikke vil være mulig å gi alle detaljopplysninger, f. eks. om foretatte undersøkelser. Det viktigste er like- vel at offentligheten blir holdt orientert om de generelle utsikter og planer.

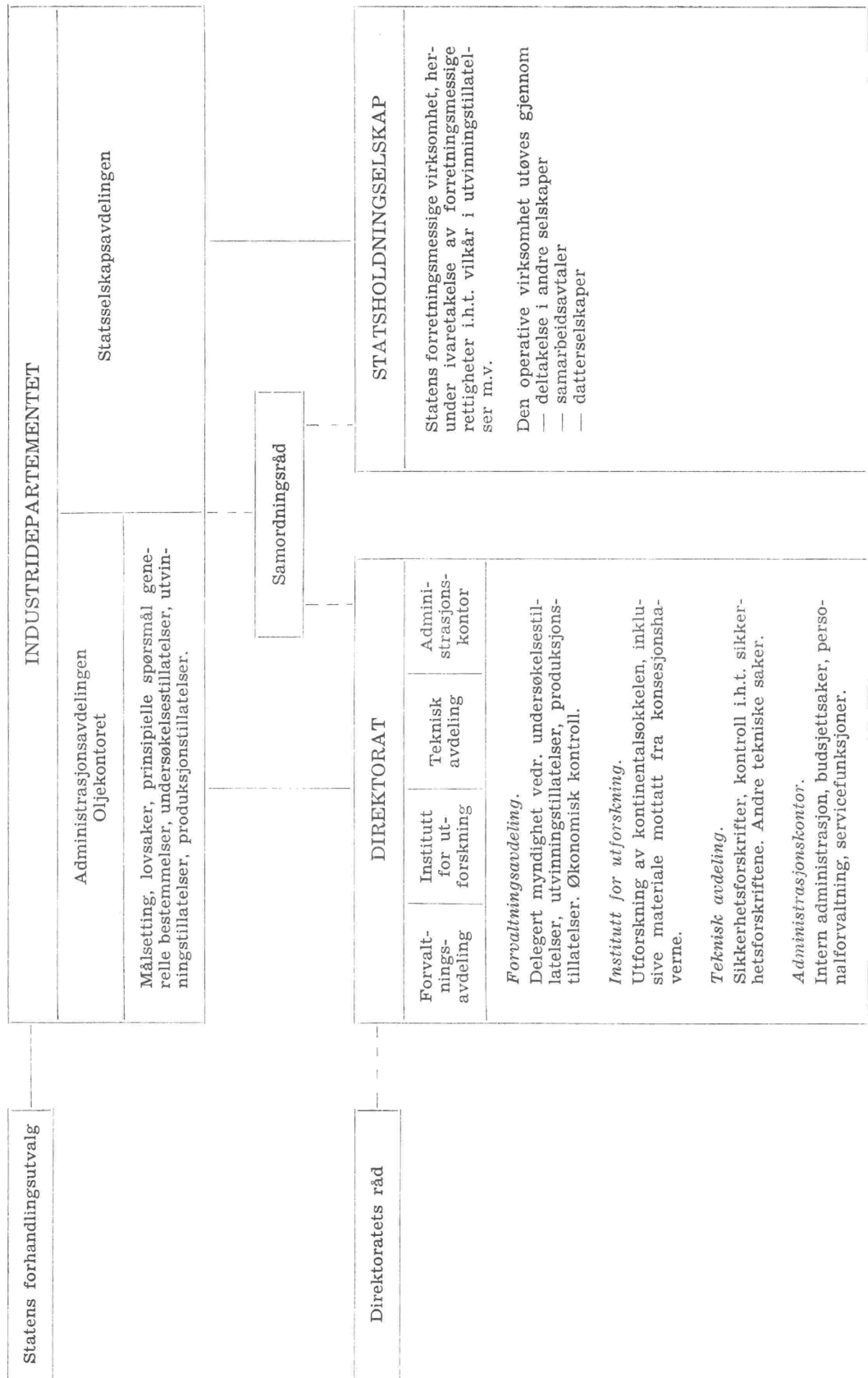
Utvalget vil også peke på at man gjennom løpende informasjon kan gi norsk næringsliv mulighet til å komme inn i virksomhet med tilknytning til aktivitetene på kontinentalsok- kelen på et bredt grunnlag. De statlige orga- ner vil på denne måte kunne virke initierende.

Utvalget finner ikke å kunne gå nærmere inn på spørsmålet om hvordan de enkelte or- ganer skal legge opp informasjonsvirksomhe- ten. Dette må til enhver tid avgjøres av ledel- sen.

Utvalget vil tilrå at det foreslåtte samord- ningsråd blant annet får til oppgave å ta ini- tiativ i nødvendig utstrekning og koordinere virksomheten.

SKJEMATISK OVERSIKT OVER UTVALGETS FORSLAG.

STORTING — REGJERING

Vedlegg.**Brev av 6. november 1970 fra utvalget til Industridepartementet.****Vitenskapelig utforskning og utdanning med henblikk på kontinentalsokkelaktiviteter.**

I foredraget til oppnevning og mandat for vårt utvalg er innført denne begrensning:

«Utvalget skal ikke vurdere eller fremme forslag til organisasjon i forbindelse med vitenskapelig utforskning eller utdanning.»

Hermed forstår utvalget den grunnleggende utdanning og den vitenskapelige virksomhet som naturlig foregår i våre universiteter og vitenskapelige institusjoner.

Utvalget er enig i denne begrensning som også har preget utvalgets sammensetning. Begrensningen medfører at utvalget konsentrerer seg om de organisasjonsmessige spørsmål som, grovt karakterisert, berører Industridepartementet og dets interessesektor i samfunnet. Disse spørsmål kan derved behandles raskere.

Idet utvalget således ved starten av sitt arbeid setter vitenskapelig utforskning og utdanning til side, vil det imidlertid peke på at det foreligger en skjevhet som skyldes den hurtige samfunnsutvikling og som det er nødvendig å avbøte for å utnytte optimalt de store og krevende muligheter kontinentalsokkelen har brakt landet.

Industridepartementet med sine tilknyttede organer som NTNf m. fl. er direkte utsatt for begivenhetenes press og har reagert raskt og effektivt for organisasjonsmessig og bevilgningsmessig å mestre de nye oppgaver. Vitenskapelig utforskning og utdanning er herunder kun en sekundær oppgave som må vike eller vente for industrielle eller kommersielle hensyn.

Vitenskapelig utforskning og utdanning er derimot en primæroppgave for våre universiteter og akademiske institusjoner under Kirke- og undervisningsdepartementet. I denne sektor synes utvalget ikke å spore en tilsva-

rende rask tilpasning til omfanget og artene av nye oppgaver. Akademisk kyndighet og viten er imidlertid et nødvendig grunnlag for landets egen utnyttelse av de nye muligheter og krever dertil en ganske langvarig oppbyggingsperiode. Således vil det ta 5—10 år før kandidater fra et utvidet eller nytt undervisningsopplegg ved våre universiteter og høyskoler kan tre i arbeid.

Ovennevnte skjevhet i tilpasningstakt mellom den industrielle og den akademiske sektor har allerede forårsaket en del konflikter, særlig ved at universitetsinstitutter forgjeves har søkt å få sine hovedhensyn til fri vitenskap og utdanning antatt som primæroppgaver i prosjekter og programmer initiert og budsjettet over Industridepartementet og dets organer, hvis andre og særdeles viktige primæroppgaver må gå foran.

Det eksisterer en utstrakt vekselvirkning mellom de industrielle og de akademiske ønsker også innen den angjeldende sektor, og et intimt samarbeid er i gang som f. eks. gjennom NTNf's Kontinentalsokkelkontor. Likevel anser utvalget det riktig å skille behandlingen av såvidt forskjellige motiverte aktiviteter på de lavere administrative plan slik det — som ovenfor nevnt — er gjort i utvalgets mandat.

Koordinering av utredningsarbeid, utviklingstakt og bevilgninger vil da bero i Regjeringen.

Utvalget anbefaler at spørsmålet om vitenskapelig utforskning og utdanning tas opp av andre organer med henblikk på raskt å kunne møte de økede behov innen denne sektor som en optimal utnyttelse av kontinentalsokkelmulighetene medfører.

Ovenstående kommentarer og anbefaling vil inngå i utvalgets innstilling, men forutsettes av tidshensyn av et enstemmig utvalg.

ORGANISASJONSUTVALGET FOR KONTINENTALSOKKELSAKER

K. E. Knudsen.
Formann.

O. Krosshavn.
Sekretær.